

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Рахункової палати

від 24.10.2023 № 23-1

ЗВІТ

**про результати аудиту ефективності використання коштів державного
бюджету на забезпечення окремих категорій населення технічними
та іншими засобами реабілітації**

Київ 2023

Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням (стаття 98 Конституції України).

Організацію, повноваження та порядок діяльності Рахункової палати визначає Закон України від 02 липня 2015 р. № 576-VIII «Про Рахункову палату».

Згідно з цим Законом повноваження, покладені на Рахункову палату Конституцією України, здійснюються через провадження заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту).

Державний зовнішній фінансовий контроль (аудит) забезпечується Рахунковою палатою шляхом здійснення фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи, аналізу та інших контрольних заходів.

Рахункова палата здійснює фінансовий аудит та аудит ефективності щодо проведення витрат державного бюджету, використання коштів державного бюджету, наданих місцевим бюджетам та фондам загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, виконання державних цільових програм тощо.

ЗМІСТ

УЗАГАЛЬНЮЮЧІ РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ	4
ПРОПОЗИЦІЇ.....	10
I. ПРЕАМБУЛА.....	15
2. ВСТУП	18
3. РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ	20
3.1. Стан реагування на рекомендації Рахункової палати за результатами попереднього аудиту.....	20
3.2. Організаційні засади забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації	22
3.2.1. Оцінка повноважень органів виконавчої влади та їх взаємодія.....	22
3.2.2. Аналіз функціонування централізованого банку даних з проблем інвалідності. Моніторинг забезпечення ТЗР та стан обліку осіб з інвалідністю	29
3.2.3. Оцінка роботи Експертної комісії Мінсоцполітики із забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації	37
3.2.4. Оцінка формування граничних цін на засоби реабілітації та виконання договорів	43
3.2.5. Оцінка обґрунтованості вартості засобів реабілітації.....	54
3.2.6. Оцінка стану повернення ТЗР у разі смерті особи з інвалідністю.....	60
3.3. Аналіз стану планування та використання коштів державного бюджету за КПКВК 2507030 і 2507110.....	63
3.3.1. Аналіз планування видатків.....	63
3.3.2. Аналіз фінансування та використання бюджетних коштів	67
3.3.3. Ефективність виконання бюджетної програми та проблемні питання, що супроводжують процес протезування	72
3.4. Оцінка стану внутрішнього контролю	77
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ.....	81

УЗАГАЛЬНЮЮЧІ РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ

1. Мінсоцполітики як головним розпорядником у 2021 та 2022 роках за бюджетною програмою за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю» та у 2023 році – за КПКВК 2507110 «Соціальний захист осіб з інвалідністю» та Фондом як відповідальним виконавцем за цими програмами протягом 2021 року – I півріччя 2023 року забезпечено придбання та проведення ремонту 759,4 тис. од. допоміжних засобів реабілітації (технічних та інших засобів реабілітації, далі – ТЗР), на що витрачено 3 980,1 млн гривень. Зазначені кошти використано недостатньо ефективно, оскільки здійснення видатків супроводжувалося низкою недоліків і порушень як на центральному, так і місцевому рівнях.

1.1. У 2021 році на придбання/ремонт ТЗР Мінсоцполітики затверджено 1 481,9 млн грн, з яких використано 1 471,3 млн грн, або 99,3 відс. затвердженого обсягу (бюджетну програму за видатками не виконано на 10,6 млн грн, або на 0,7 відс., з яких нерозподіленими залишилися 8,1 млн грн, на місцях не використано 2,5 млн гривень). У 2022 році із 1 557,1 млн грн використано 1 543,0 млн грн, або 99,1 відс. затвердженого обсягу (бюджетну програму за видатками не виконано на 14,1 млн грн, або на 0,9 відс., з яких нерозподіленими залишилися 4,8 млн грн, на місцях не використано 9,3 млн гривень).

На 2023 рік бюджетні призначення за цим напрямом зросли до 2 795,0 млн грн, з яких станом на 01.07.2023 виділено 1 599,9 млн грн, або 57,2 відс. річного обсягу видатків.

1.2. Загальний обсяг невиконання бюджетної програми за кількісними показниками забезпечення ТЗР у 2021 році становив 104,8 тис. од. засобів реабілітації (315,2 тис. од. проти 420 тис. од.), або 25 відс. запланованого, у 2022 році – 95,1 тис. од., або 24 відс. (302,4 тис. од. проти 397,5 тис. одиниць).

Як наслідок, потребу частини осіб з інвалідністю у засобах реабілітації своєчасно не задоволено, їх право на соціальну адаптацію відстрочено, що не дало змоги їм брати активну участь в суспільному житті.

1.3. Аудитом встановлено, що протягом 2021 року – I півріччя 2023 року неефективно використано загалом 22,9 млн грн державного бюджету та з порушенням законодавства – 65,0 млн грн, з них з ознаками шахрайства на суму 6,5 млн гривень. Під час аудиту відшкодовано незаконних видатків у сумі 513,9 тис. гривень.

1.4. Аналіз реагування Мінсоцполітики на рекомендації Рахункової палати за результатами попереднього аудиту (рішення Рахункової палати від 12 червня 2018 року № 14-3) засвідчив, що Мінсоцполітики вжито низку заходів для усунення порушень і недоліків. Із 19 наданих Мінсоцполітики рекомендацій у повному обсязі виконано 12, частково – 2, не виконано – 5. Однією з причин такої ситуації є плинність кадрів у Мінсоцполітики.

2. Чинна нормативно-правова база із забезпечення осіб з інвалідністю ТЗР є суперечливою, неадаптованою до змін, внесених до Закону № 2961, потребує унормування деяких питань, в окремих випадках має антисоціальну спрямованість. Зазначене не сприяє ефективному використанню коштів державного бюджету.

2.1. Не відповідають статті 26 Закону № 2961 положення Порядку № 321 (в частині встановлення вимоги щодо відповідності підприємств кваліфікаційним вимогам) та пункти 1, 2, 3 та 5 Порядку № 671.

Через зміну у 2023 році змісту бюджетної програми, за якою проводиться фінансування забезпечення ТЗР, потребують внесення змін пункт 11 Порядку № 671 (в частині назви бюджетної програми), а також форма звітування (додаток до Порядку № 671).

У зв'язку із втратою чинності з 26.04.2012 Постановою № 1652, наказ Мінсоцполітики від 23.12.2010 № 410 «Про затвердження Порядку проведення сертифікації технічних засобів реабілітації» (далі – Наказ № 410), потребує також визнання його таким, **що втратив чинність.**

2.2. Постановою Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2022 року № 454 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб, постраждалих внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України» (далі – Постанова № 454) внесено зміни до абзацу першого пункту 3 Порядку № 518. Згідно з цими змінами **виключено право на отримання безоплатного протезування та/або ортезування кінцівки** виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, та/або спеціальними виробами для занять спортом для учасників бойових дій, які мають ампутацію нижньої кінцівки. Таке рішення вкрай критично було сприйнято постраждалими учасниками бойових дій. Тільки під час аудиту постановою Кабінету Міністрів України від 13.10.2023 № 1084 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 518» **таке право відновлено.**

2.3. Порядком № 321 не унормовано питання відшкодування за рахунок державного бюджету витрат підприємств із заміни приймальної гільзи (куксоприймача), зумовленої зміною антропометричних даних особи з інвалідністю. Наслідком цього є відмова територіальних відділень Фонду проводити відшкодування вартості таких послуг цим підприємствам та неможливість осіб з інвалідністю в подальшому використовувати придбаний ТЗР.

2.4. Зміни, внесені згідно з Постановою № 454 до пункту 41 Порядку № 321, **змушують осіб з інвалідністю**, яким необхідно здійснити заміну акумуляторів для крісел колісних з електроприводом або електроскутерів, придбавати їх за власний кошт та чекати на компенсацію їх вартості, що в умовах переважно

низького доходу зазначеної категорії осіб в окремих випадках робить заміну неможливою, в результаті чого особи з інвалідністю припиняють користування засобами реабілітації.

2.5. Порядок призначення ТЗР № 134 визначає, зокрема, **сумісність крісел колісних при їх призначенні (додаток 3) та ТЗР при їх призначенні (додаток 4).** Це ускладнює процес надання ТЗР: особа, яка за своїми медичними показаннями потребує необхідного засобу реабілітації, не може отримати його у разі несумісності з іншим необхідним для реабілітації засобом, який є у користуванні особи. Водночас пунктом 6 Порядку № 321 передбачено, що **медичні показання для забезпечення відповідними засобами реабілітації визначаються МСЕК, ЛКК, ВЛК на підставі функціональних призначень і переліку діагнозів згідно з Міжнародною статистичною класифікацією хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я, що затверджується Мінсоцполітики разом із МОЗ.** Такий механізм не потребує визначення сумісності ТЗР між собою і дає змогу забезпечувати осіб з інвалідністю на підставі встановлених діагнозів.

2.6. Найменування та коди виробів, визначені у Переліку № 309, **не приведені у відповідність із кодами міжнародного стандарту ISO 9999 «Засоби допоміжні для осіб з обмеженням життєдіяльності. Класифікація та термінологія».** Зазначене ускладнює визначення граничної ціни ТЗР, яка затверджена наказом Мінсоцполітики від 06 серпня 2019 року № 1208 «Про організацію забезпечення окремих категорій населення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації)», зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 29 серпня 2019 року за № 1003/33974 (далі – Наказ № 1208) (у редакції наказу Мінсоцполітики від 18 січня 2023 року № 24, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24 лютого 2023 року за № 348/39404), де застосовані міжнародні стандарти ISO 9999.

2.7. Чинними нормативно-правовими актами **не регламентується граничний рівень адміністративних витрат**, а також витрат на збут та постачання засобів реабілітації. Як наслідок, підприємства включають до складу адміністративних витрат та витрат на збут витрати різного роду в необмежених обсягах. Так, одне з підприємств при формуванні собівартості засобів реабілітації до витрат на збут включило представницькі витрати за 14-ма договорами про надання послуг з комерційного представництва на суму 10,3 млн грн, предметом яких є **здійснення маркетингової діяльності**, спрямованої на реалізацію готової продукції, та які мають опосередковане відношення до витрат на забезпечення ТЗР.

2.8. Законодавчо необмеженим залишається рівень торгової націнки при забезпеченні осіб з інвалідністю засобами реабілітації (за обмеженості рівня рентабельності в розмірі 5 та 9 відс.), через що підприємства встановлюють її власними наказами.

3. Мінсоцполітики та Фонд не володіють достовірними звітними даними про забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації, не організували моніторингу якості наданих послуг із забезпечення ТЗР, що вплинуло на оперативність вжиття заходів з удосконалення системи забезпечення осіб певної категорії засобами реабілітації.

3.1. Так, через невнесення змін до Наказу № 77 «Про затвердження форми звітності № 7 «Звіт про забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації» та Інструкції щодо її заповнення» звіт за формою № 7 не відображає реального стану справ із забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації та за окремими позиціями заповнюється не за встановленою формою. Крім того, Мінсоцполітики **не розроблено** форми звітування за новою бюджетною програмою (КПКВК 2507110) та не приведено у відповідність із новою редакцією Порядку № 321 форму звітування, встановлену додатком до Порядку № 671. Отже, передбачене пунктом 25 Порядку № 321 звітування за 2,5 роки здійснено Фондом лише один раз (станом на 01.07.2021).

3.2. Мінсоцполітики в порушення пункту 3 розділу II Порядку моніторингу № 873 не визначало форми автоматизованого узагальнення, оброблення, співставлення та аналізу даних. Як наслідок, на час проведення аудиту ЦБІ не формує звітності за показниками, визначеними пунктом 1 розділу II Порядку моніторингу № 873. **За 2,5 роки жодного разу** відповідними органами соціального захисту не проведено опитування шляхом анкетування: зворотного зв'язку між користувачами ТЗР, Фондом та Мінсоцполітики як органом, який формує та забезпечує реалізацію державної політики у зазначеному напрямі, не налагоджено.

4. Мінсоцполітики не забезпечено ефективного функціонування ЦБІ.

4.1. Попри спрямування у 2021 році на модернізацію та технічний супровід ЦБІ **3 184,8 тис. грн** коштів державного бюджету, його функціонал залишився обмеженим. Як наслідок, підприємства для отримання оплати за видані ТЗР маніпулювали у ЦБІ датами їх видачі: зазначали недостовірну інформацію для відділень Фонду про фактичну дату забезпечення осіб ТЗР. Встановлено, що у **92 випадках** (Одеська область – 2, Закарпатська – 1, Вінницька – 89) це призвело до відстрочення права осіб на отримання засобів реабілітації вартістю **10,2 млн гривень**.

4.2. Встановлені Мінсоцполітики підходи до формування кількісної та вартісної потреби у засобах реабілітації через невикористання можливостей ЦБІ та невизначення єдиної методології (правил) планування видатків **не дали змоги сформуванню обґрунтованих та достовірних** розрахунків для здійснення видатків на цю мету. У результаті, зокрема, планові результативні показники бюджетної

програми щодо чисельності осіб, які потребують забезпечення та яких забезпечено технічними засобами реабілітації, на 2023 рік визначені на рівні 2020 року, хоча обсяг видатків на цей рік порівняно з попередніми періодами збільшився практично вдвічі. Зазначене створило умови до подальшої некоректної оцінки досягнення мети і завдань бюджетної програми.

5. Мінсоцполітики не забезпечено ефективної роботи створених ним дорадчих органів (Експертної комісії та Робочої групи), своєчасності й обґрунтованості ухвалених ними рішень, що посилює ризики виготовлення/постачання ТЗР неналежної якості, а також призвело до несвоєчасного забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації.

5.1. Експертною комісією не дотримувався місячний термін розгляду документів та надання рекомендацій; під час розгляду документів Експертна комісія надавала зауваження, які не стосувалися оцінки відповідності кваліфікаційним критеріям; перевірки підприємств у частині відповідності кваліфікаційним вимогам здійснювались ситуативно за самостійним рішенням Комісії, без регулювання порядку проведення таких перевірок. Фактично основна функція Комісії – не допустити на ринок нестабільні підприємства або підприємства-«прокладки», або такі, які будуть забезпечувати неякісною продукцією за кошти державного бюджету, реалізувалась недостатньо ефективно. Як наслідок, діяльність Експертної комісії з 01 липня 2022 року припинено.

5.2. Положення про Робочу групу не визначає механізму обрання членів групи, що дає можливість голові Робочої групи на власний розсуд визначати її склад. До того ж не вироблено механізму періодичності ротації складу. Зміни до персонального складу Робочої групи з урахуванням кадрових змін не внесені і досі.

6. Органи соціального захисту населення не забезпечили повернення засобів реабілітації після смерті осіб з інвалідністю, що створило ризик втрати великого обсягу матеріальних ресурсів, придбаних за кошти державного бюджету.

Такі факти неповернення встановлено щодо 1 545 од. ТЗР на суму **22,1 млн грн**: по Вінницькій області – 549 од. ТЗР на 7 628,9 тис. грн, Дніпропетровській – 269 од. на 3 722,7 тис. грн, Одеській – 211 од. на 3 103,1 тис. грн, Львівській – 262 од. на 3 795,4 тис. грн, Полтавській – 120 од. на 1 615,6 тис. грн, Київській – 87 од. на 1 526,2 тис. грн, Закарпатській – 47 од. на 658,4 тис. гривень. Зазначене пояснюється передусім браком попиту серед громадян на вживанні ТЗР, а також приміщень для їх складування.

7. Внаслідок невжиття в системі Мінсоцполітики превентивних заходів, підприємствами-виробниками на місцях допускалися зловживання

із забезпечення ТЗР та неекономне використання бюджетних коштів, виділених на цю мету.

7.1. Встановлено, що підприємства-виробники при виготовленні ТЗР використовували комплектуючі різних ступенів мобільності, вносили недостовірні дані до актів приймання-передачі робіт та забезпечували осіб з інвалідністю ТЗР після їх смерті. Таких порушень, спричинених прогалинами у законодавстві, встановлено на **8 050 тис. гривень**.

7.2. Підприємства мали широкі можливості для формування калькуляцій, в результаті чого відпускні ціни на продукцію формувались з наближенням до встановлених граничних цін. До того ж включення підприємствами до складу видатків на збут та адміністративних витрат видатків на оплату послуг з комерційного представництва та освітніх послуг призвело до здорожчання вартості протезних виробів. Зазначене спричинило **неекономне використання коштів** загалом на **17 731,2 тис. гривень**.

7.3. Недотримання підприємствами умов договорів у частині належної якості, безпеки та функціональних властивостей ТЗР, якими забезпечується особа з інвалідністю, зумовило виготовлення засобів реабілітації вартістю **347,3 тис. грн** не за розміром та без урахування антропометричних даних, що унеможливило їх використання за призначенням.

7.4. Недотримання підприємствами умов договорів у частині термінів забезпечення засобами реабілітації у 359 випадках призвело до відстрочення права осіб з інвалідністю на своєчасне отримання ТЗР. При цьому територіальними відділеннями Фонду не пред'явлено виробникам і, відповідно, ними не сплачено штрафних санкцій та пені у сумі **784,0 тис. гривень**.

7.5. Закупівля високовартісних комплектуючих до протезно-ортопедичних виробів в окремих випадках проводилась через низку посередників **за ціною, яка у 1,5-2,5 рази перевищувала вартість їх постачання** на митну територію України. З цієї причини **неекономно використано** бюджетних коштів на суму **3 995,8 тис. гривень**. Це свідчить про наявність резервів для здешевлення кінцевої вартості виготовлених ТЗР у разі здійснення таких закупівель безпосередньо в офіційних імпортерів цієї продукції та/або її імпорту безпосередньо у виробників.

8. Потребує вирішення питання підбору кваліфікованих кадрів для забезпечення безперебійної роботи підприємств галузі протезування та якісного надання відповідних послуг. Досвід взаємовідносин держави з виробниками ТЗР в інших країнах недостатньо вивчено і до потреб України не адаптовано.

Аудитом виявлено випадки, коли на підприємствах працювали техніки-протезисти-ортезисти, інженери-протезисти без відповідної фахової освіти, але з багаторічним досвідом за профілем роботи. Лише в окремих випадках

відсутність освіти компенсувалася сучасними онлайн-формами перепідготовки працівників.

У системах професійно-технічної і вищої освіти України не розроблені програми підготовки спеціалістів для протезно-ортопедичної сфери: техніків-протезистів-ортезистів, складальників верху взуття, модельєрів колодок, розкрійників шкіри та хутра, зтягувальників взуття, механіків протезно-ортопедичних виробів. Фахівців для належного обслуговування високотехнологічних засобів реабілітації часто не вистачає. Державне замовлення на вкрай необхідну професію техника-протезиста-ортезиста не сформоване.

Матеріально-технічне оснащення казенних підприємств з виготовлення засобів реабілітації є зношеним та застарілим.

9. Наявна система внутрішнього контролю Мінсоцполітики не забезпечує реалізації превентивної функції, результативного та законного використання бюджетних коштів.

Протягом 2021–2022 років та I півріччя 2023 року в Мінсоцполітики не здійснювалися ідентифікація та оцінка ризиків. Крім того, не дотримано передбаченого Основними засадами здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 року № 1062, принципу делегування повноважень – розподіл повноважень та чітке визначення обов'язків керівництва та працівників установи, надання їм відповідних прав та ресурсів, необхідних для виконання посадових обов'язків.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації (далі – Звіт) та рішення Рахункової палати надіслати Верховній Раді України протягом 15 днів з дня затвердження Звіту.

2. Рішення Рахункової палати та Звіт у порядку інформування надіслати Комітетові Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів, Комітетові Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування, Комітетові Верховної Ради України з питань бюджету, Раді національної безпеки і оборони України та Тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України з питань розслідування можливих фактів порушень законодавства України щодо фінансування лікування та реабілітації військовослужбовців у медичних закладах.

3. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати надіслати Кабінетові Міністрів України та рекомендувати доручити:

Мінекономіки та Мінсоцполітики розглянути питання про необхідність невідкладного залучення до розвитку сфери протезування в Україні провідних іноземних виробників засобів реабілітації, забезпечення впровадження і масштабування за їх допомогою новітніх європейських практик та технологій з протезування/ортезування учасників бойових дій, людей, постраждалих від воєнної агресії РФ, та осіб з інвалідністю; за необхідності ініціювати розгляд цього питання на засіданні Національної інвестиційної ради України;

Мінсоцполітики:

розробити і внести в установленому порядку на розгляд Кабінетові Міністрів України зміни до Порядку № 321 в частині:

включення до видатків на ремонт крісел колісних з електроприводом або електроскутерів вартості заміни акумуляторів без урахування їх вартості у сумарному розмірі видатків на ремонт та технічне обслуговування засобів реабілітації за весь період експлуатації;

передбачення покриття витрат підприємств, що проводять роботи із заміни приймальної гільзи (куксоприймача), у разі зміни антропометричних даних особи з інвалідністю;

МОЗ:

посилити контроль за діяльністю МСЕК, ЛКК у частині визначення потреби осіб з інвалідністю у забезпеченні конкретним підвидом ТЗР (з урахуванням побутових та професійних потреб, інших особливостей особи з інвалідністю);

спільно з Мінекономіки та МОН забезпечити розроблення програми підготовки спеціалістів протезно-ортопедичної сфери в системах професійно-технічної та вищої освіти України; налагодити роботу з перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів у напрямі протезування та реабілітації, у тому числі у форматі онлайн; запровадити систему оцінки кваліфікації протезистів;

Мінекономіки:

забезпечити спільно з МОН та Мінсоцполітики формування державного замовлення на підготовку спеціалістів у протезно-ортопедичній сфері, релевантного об'єктивним потребам у профільних медичних, технічних та інших професіях і спеціальностях у сфері протезування та реабілітації; при цьому передбачити можливість системного залучення до проведення робіт з реабілітації постраждалих осіб військовослужбовців, які брали участь в ООС, отримали поранення та протезувалися;

вжити заходів до обмеження націнки на ТЗР, які імпортуються на митну територію України із звільненням від оподаткування та спрямовуються на забезпечення осіб з інвалідністю за кошти державного бюджету.

4. Рішення Рахункової палати та Звіт надіслати Мінсоцполітики та рекомендувати:

привести положення Порядку № 671 у відповідність зі статтею 26 Закону № 2961 та Порядком № 321;

розробити та внести на розгляд Кабінетові Міністрів України проект постанови щодо внесення змін до Порядку № 321 в частині:

включення до видатків на ремонт крісел колісних з електроприводом або електроскутерів вартості заміни акумуляторів без урахування їх вартості у сумарному розмірі видатків на ремонт та технічне обслуговування засобів реабілітації за весь період експлуатації;

передбачення покриття витрат підприємств, що проводять роботи із заміни приймальної гільзи (куксоприймача), у разі зміни антропометричних даних особи з інвалідністю;

внести зміни до пункту 28 Порядку № 321 щодо проведення первинного протезування й ортезування у стаціонарних (реабілітаційних) відділеннях реабілітаційних закладів незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, кабінетах асистивних технологій реабілітаційних відділень та підрозділів закладів охорони здоров'я;

у зв'язку із втратою чинності Постановою № 1652, визнати таким, що втратив чинність, Наказ № 410, яким затверджено Порядок проведення сертифікації технічних засобів реабілітації;

найменування та коди виробів, визначені у Переліку № 309, привести у відповідність з міжнародними стандартами ISO 9999;

забезпечити доопрацювання ЦБІ, посилити контроль за своєчасністю та коректністю внесення даних до нього, а також надати територіальним відділенням Фонду технічну можливість використовувати дані ЦБІ для розрахунку кількісної та вартісної потреби для забезпечення ТЗР;

внести зміни до форми звіту про забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації (форма № 7) та інструкції щодо її складання з урахуванням положень Порядку № 321;

організувати контроль за проведенням моніторингу забезпечення ТЗР (щодо анкетування осіб з інвалідністю та проведення огляду ТЗР у частині використання вузлів, які б відповідали ступеню функціональної можливості особи з інвалідністю) відповідно до Порядку моніторингу № 873;

забезпечити вжиття Фондом й ОСЗН дієвих заходів щодо невідкладного повернення ТЗР, строк експлуатації яких не закінчився, у разі смерті осіб з інвалідністю, з урахуванням кращого досвіду з цих питань провідних країн світу. Запровадити пілотний проект щодо відкриття місцевих хабів зберігання, відновлення і використання повернутих ТЗР;

визначити порядок взаємодії між ОСЗН, Фондом та його територіальними відділеннями щодо повернення ТЗР, де чітко встановити повноваження кожної зі сторін;

розробити єдиний алгоритм планування видатків у частині забезпечення ТЗР, переглянути підхід до визначення планових результативних показників виконання бюджетної програми;

визначати порівняльні результативні показники бюджетної програми, які давали б можливість оцінити результативність її виконання та формувати узагальнені висновки виконання бюджетної програми з урахуванням вимог пункту 8 розділу III Правил № 1098 та підпункту 8 пункту 3 розділу IV Порядку № 223;

на виконання пункту 7 Порядку використання коштів № 120 розробити форму звітування за новою бюджетною програмою КПКВК 2507110;

розробити алгоритм щодо частки накладних витрат (адміністративних витрат, витрат на збут тощо) у структурі собівартості ТЗР для протезно-ортопедичної галузі;

визначити в Положенні про Робочу групу із формування граничних цін на ТЗР механізм обрання її членів та періодичність ротації складу;

визначити порядок дій уповноважених органів щодо відстеження обґрунтованої вартості засобів реабілітації за показником накладних витрат (у т. ч. витрат на збут);

встановити рівень торгової націнки при забезпеченні осіб з інвалідністю ТЗР за рахунок коштів державного бюджету;

врегулювати питання управління ризиками, зокрема визначити відповідальних посадових осіб за координацію управління ризиками та їх ідентифікацію в установі та кожному структурному підрозділі.

5. Рішення Рахункової палати та Звіт надіслати Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Вінницькому обласному відділенню Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Вінницькому казенному експериментальному протезно-ортопедичному підприємству, Приватному підприємству «Ортопедсервісцентр», Дніпропетровському обласному відділенню Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Дніпропетровському казенному експериментальному протезно-ортопедичному підприємству, Товариству з обмеженою відповідальністю «Орто-Трейд», Закарпатському обласному відділенню Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Приватному підприємству «Протезно-ортопедична «Допомога», Київському обласному відділенню Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Товариству з обмеженою відповідальністю «Антис-орто», Товариству з обмеженою відповідальністю «Без обмежень», Львівському обласному відділенню Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Підприємству «Орто-Крок» ЛОГО «ПЛ», Одеському обласному відділенню Фонду соціального

захисту осіб з інвалідністю, Одеському казенному експериментальному протезно-ортопедичному підприємству, Приватній фірмі «Теллус», Полтавському обласному відділенню Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Полтавському казенному експериментальному протезно-ортопедичному підприємству, Товариству з обмеженою відповідальністю «Ортопед», Київському міському відділенню Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Київському казенному експериментальному протезно-ортопедичному підприємству, Товариству з обмеженою відповідальністю «Приватне Київське протезно-ортопедичне підприємство» з пропозиціями вжити заходів щодо усунення наслідків порушень і недоліків, установлених за результатами аудиту:

посилити контроль за своєчасністю укладання та виконання договорів з ремонту засобів реабілітації;

посилити контроль за вчасним складанням первинних документів та відображенням господарських операцій в облікових регістрах того звітного періоду, в якому вони здійснювались;

не допускати випадків включення до складу видатків на збут та адміністративних витрат видатків на оплату послуг з комерційного представництва та освітніх послуг, а також їх оплати;

припинити практику надання підприємствами послуг з первинного протезування без проведення належного комплексу реабілітаційних заходів.

I. ПРЕАМБУЛА

1.1. Підстава для здійснення аудиту

Стаття 98 Конституції України, статті 4, 7 Закону України від 02 липня 2015 року № 576 «Про Рахункову палату», План роботи Рахункової палати на 2023 рік, затверджений рішенням Рахункової палати від 29.12.2022 № 29-1 (зі змінами), доручення для виконання повноважень заступника Голови Рахункової палати та забезпечення здійснення заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) від 20.04.2023 № 18-28.

1.2. Мета аудиту:

встановлення фактичного стану справ та надання оцінки своєчасності і повноти бюджетних надходжень на забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення, виплату грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби у 2021 та 2022 роках за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю» та I півріччі 2023 року за КПКВК 2507110 «Соціальний захист осіб з інвалідністю»;

надання оцінки продуктивності, результативності, економності використання бюджетних коштів у 2021, 2022 роках за КПКВК 2507030 та I півріччі 2023 року за КПКВК 2507110;

законність, своєчасність і повнота прийняття управлінських рішень учасниками бюджетного процесу;

оцінка стану внутрішнього контролю головного розпорядника коштів державного бюджету в частині забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення, виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби.

1.3. Обсяг аудиту

Предмет аудиту:

кошти, виділені у 2021 та 2022 роках за КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю» на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення та I півріччі 2023 року за КПКВК 2507110 «Соціальний захист осіб з інвалідністю» на забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення, виплату грошової компенсації вартості за самостійно придбані такі засоби;

нормативно-правові, розпорядчі акти та інші документи, які регламентують порядок забезпечення засобами реабілітації, механізм управління та контролю за

витрачанням коштів за КПКВК 2507030 та 2507110;

статистична та бюджетна звітність;

дані Централізованого банку даних з проблем інвалідності та звітності Міністерства соціальної політики України щодо забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших осіб засобами реабілітації за формою № 7.

Об'єкти аудиту:

Мінсоцполітики, Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю, Вінницьке обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Вінницьке казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство, Приватне підприємство «Ортопедсервісцентр», Дніпропетровське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Дніпропетровське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство, Товариство з обмеженою відповідальністю «Орто-Трейд», Закарпатське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Приватне підприємство «Протезно-ортопедична «Допомога», Київське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Товариство з обмеженою відповідальністю «Антис-орто», Товариство з обмеженою відповідальністю «Без обмежень», Львівське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Львівське казенне експериментальне підприємство засобів пересування і протезування, Підприємство «Орто-Крок» ЛОГО «ПЛ», Одеське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Одеське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство, Приватна фірма «Теллус», Полтавське обласне відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Полтавське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство, Товариство з обмеженою відповідальністю «Ортопед», Київське міське відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю, Київське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство, Товариство з обмеженою відповідальністю «Приватне Київське протезно-ортопедичне підприємство».

За результатами аудиту складено 25 актів.

Надсилання запитів: Міністерство охорони здоров'я України, Державна податкова служби України; Державна митна служба України; Фонд державного майна України; Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю; структурні підрозділи з питань соціального захисту населення обласних, районних державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах рад.

Початкові обмеження щодо аудиту:

часові: 2021–2022 роки і I півріччя 2023 року;

територіальні: Дніпропетровська, Львівська, Вінницька, Закарпатська, Одеська, Полтавська, Київська області та м. Київ.

Період планування та здійснення аудиту, складання звіту: травень – жовтень 2023 року.

Критерії, що використовувались під час аудиту, щодо:

- відбору об'єктів аудиту:

Мінсоцполітики – головний розпорядник бюджетних коштів за КПКВК 2507030 та 2507110 на забезпечення засобами реабілітації;

Фонд – відповідальний виконавець бюджетних програм за КПКВК 2507030 та 2507110 на забезпечення засобами реабілітації;

підприємства, які здійснювали виготовлення, постачання, ремонт та технічне обслуговування засобів реабілітації за державні кошти;

- продуктивності використання коштів: співвідношення між результатами діяльності розпорядника коштів та використаними для досягнення таких результатів коштами;

- результативності використання коштів: повнота забезпечення за рахунок коштів державного бюджету окремих категорій населення засобами реабілітації;

- економності використання коштів: встановлення стану досягнення розпорядниками коштів запланованих результатів за рахунок використання мінімального обсягу бюджетних коштів або досягнення максимального результату при використанні визначеного обсягу коштів;

- законності використання коштів: дотримання нормативно-правових актів при використанні бюджетних коштів за КПКВК 2507030 та 2507110 на забезпечення засобами реабілітації, відповідність вимогам законодавства управлінських рішень, що приймалися уповноваженими органами в процесі планування, розподілу і використання бюджетних коштів; спроможність системи внутрішнього контролю головного розпорядника бюджетних коштів запобігти неефективному та незаконному їх використанню.

1.4. Методи аудиту

Під час здійснення аудиту застосовано такі методи:

аналіз нормативно-правових, розпорядчих актів та інших документів, що регулюють питання надання, розподілу та використання коштів за КПКВК 2507030 у 2021–2022 роках та 2507110 у I півріччі 2023 року;

аналіз показників паспортів бюджетної програми за КПКВК 2507030 (на 2021 та 2022 роки) та 2507110 (на 2023 рік), звітів про їх виконання за 2021 та 2022 роки, а також результатів оцінки ефективності бюджетної програми за КПКВК 2507030 за 2021 та 2022 роки в частині коштів, спрямованих на забезпечення засобами реабілітації;

аналіз обґрунтованості планування Мінсоцполітики та Фондом видатків на цю мету;

аналіз даних ЦБІ та стану ведення обліку окремих категорій населення для забезпечення засобами реабілітації;

перевірка відповідності підприємств – кандидатів кваліфікаційним вимогам;

аналіз дотримання встановлених граничних нормативів рентабельності засобів реабілітації;

аналіз статистичної, бюджетної звітності; аналіз документів, розміщених на сайтах органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, відповідних інформаційних повідомлень;

аналіз інформації центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, інших установ та організацій, одержаної на запити з питань аудиту;

аналіз результатів анкетування осіб з інвалідністю, які внесені до ЦБІ та отримували засоби реабілітації;

оцінка стану виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації (звіт затверджено рішенням Рахункової палати від 12 червня 2018 р. № 14-3);

опрацювання письмових та усних пояснень посадових осіб об'єктів аудиту і відповідей на запити з питань аудиту;

опрацювання матеріалів засобів масової інформації, інтернет-видань.

У межах аудиту проведено низку зустрічей контрольної групи Рахункової палати із військовослужбовцями, які через важкі поранення зазнали ампутації кінцівок. На цих зустрічах обговорено проблемні питання забезпечення громадян засобами реабілітації та розвитку галузі протезування в Україні загалом.

2. ВСТУП

Міжнародно-правові стандарти захисту прав осіб з інвалідністю та основоположних свобод закріплені з 2006 року у Конвенції ООН. Ратифікувавши Конвенцію, Україна взяла на себе зобов'язання імплементувати її підходи і тим самим створити умови для впровадження світових практик у сфері забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації у власному середовищі.

В Україні на початок 2023 року понад **630 тис. осіб**¹ з інвалідністю потребували забезпечення засобами реабілітації. Від початку бойових дій у 2014 році на сході України та в умовах широкомасштабної російської агресії, українці щодня як цивільні, так і військові, зазнають мінно-вибухових травм та важких поранень, які уже призвели до каліцтва та ампутації кінцівок у понад 20 тис. осіб, і з кожним днем їх кількість зростає.

---

¹ За даними Звіту Мінсоцполітики «Про забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення» за січень-червень 2023 року (форма № 7).

Як наслідок, питання протезування, подальшого розвитку протезної галузі з впровадженням новітніх європейських практик та технологій з протезування/ортезування учасників бойових дій, а також людей, постраждалих від воєнної агресії РФ, осіб з інвалідністю, потребує нагального вирішення.

Упродовж останніх років увага держави до сфери протезування дещо посилилась, але наразі не відповідає потребам громадян як за потужностями підприємств, технологіями протезування, так і якістю надання послуг особам з інвалідністю. Хоча споживачі засобів реабілітації відтепер мають змогу самостійно обирати відповідне підприємство, у тому числі приватної форми власності, які здійснює протезування, кількість нарікань на бюрократію, неякісне протезування та неврахування побажань щодо забезпечення безбар'єрності збільшилась.

Згідно з опитуваннями особи з інвалідністю передусім вказують на несистемну роботу широкого кола відповідальних суб'єктів – медико-соціальних експертних комісій, органів соціального захисту населення, Фонду, Мінсоцполітики, МОЗ, Держлікслужби, Українського науково-дослідного інституту протезування та підприємств усіх форм власності, які виготовляють, постачають і ремонтують засоби реабілітації, при цьому обов'язок пред'явлення численних довідок покладається на осіб з обмеженими можливостями.

За останні два з половиною роки близько 200 тис. осіб отримали за рахунок платників податків необхідні їм засоби реабілітації. У 2021 році на ці потреби з державного бюджету спрямовано **1,47 млрд грн**, 2022 році – **1,54 млрд грн**, I півріччі 2023 року – **0,97 млрд гривень**.

Незважаючи на суттєві витрати коштів платників податків на забезпечення засобами реабілітації, неналежне державне регулювання забезпечення засобами реабілітації негативно впливає на повноту і своєчасність відновлення осіб з обмеженими можливостями та їх інтеграцію в суспільство.

Матеріально-технічне оснащення казенних підприємств з виготовлення засобів реабілітації є зношеним та застарілим, а кількість лікарів-протезистів та реабілітологів – дуже обмеженою. Ризики неекономних видатків створюють також спрощення вимог до підприємств і добровільна сертифікація засобів реабілітації. Зазначене обумовлено тим, що нормативне регулювання забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації на підзаконному рівні переважно здійснюється одноосібно Мінсоцполітики.

З огляду на суспільну значущість питання, значні обсяги коштів, що спрямовані з державного бюджету на забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації, та наявні ризики їх нерезультативного використання, проведення аудиту ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації є актуальним.

3. РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ

3.1. Стан реагування на рекомендації Рахункової палати за результатами попереднього аудиту

Із 19 наданих у 2018 році Рахунковою палатою рекомендацій (пропозицій), Мінсоцполітики у повному обсязі виконано 12, частково – 2, не виконано – 5. Як наслідок, у 2021–2022 роках та I півріччі 2023 року забезпечення окремих категорій населення засобами реабілітації здійснювалося в умовах неузгодженості нормативно-правової бази, що створювало ризики неефективного використання бюджетних коштів, несвоєчасного, неповного та неякісного забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації.

3.1.1. Виявлений стан справ

Рахунковою палатою у 2018 році проведено аудит ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації (рішення Рахункової палати від 12 червня 2018 р. № 14-3).

Про результати аудиту ефективності поінформовано Верховну Раду України (лист від 21.06.2018 № 07-1410), відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати надіслано Кабінету Міністрів України (лист від 22.06.2018 № 07-1423). Про виявлені ознаки кримінальних правопорушень поінформовано Національну поліцію України (лист від 21.06.2018 № 07-1412).

Рішення Рахункової палати та Звіт про результати аудиту для вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень і недоліків листом від 22.06.2018 № 07-1424 надіслано Мінсоцполітики і надано 19 рекомендацій.

Згідно з дорученнями Кабінету Міністрів України від 27.07.2018 № 26496/1/1-18 та віцепрем'єр-міністра України від 09.07.2018 № 27384/1/1-18 Мінсоцполітики, Мінекономрозвитку, МОЗ, Мінфіну, Національній поліції, Державній реєстраційній службі доручено вжити необхідних заходів щодо врегулювання порушених питань, усунення виявлених порушень та недопущення їх у подальшому; про результати поінформувати Рахункову палату, Комітет Верховної Ради України з питань бюджету і Кабінет Міністрів; у разі необхідності прийняття рішення Уряду, подати узгоджені пропозиції в установленому порядку.

Аналіз стану врахування Мінсоцполітики рекомендацій Рахункової палати свідчить, що із загальної кількості наданих **рекомендацій** у повному обсязі виконано 12, частково – 2, не виконано – 5.

Так, Рахунковою палатою рекомендовано Міністру соціальної політики у місячний термін організувати проведення службового розслідування. Натомість Мінсоцполітики листом від 13.08.2018 № 15804/0/2-18/44 повідомило не про результати розслідування, а про створення наказом від 05.07.2018 № 971 комісії із службового розслідування щодо ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення окремих категорій населення ТЗР.

Наказом Мінсоцполітики від 08.08.2018 № 1130 затверджено План заходів щодо виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами аудиту. Інформації про стан його виконання Рахунковій палаті не надано.

Разом з тим проблемні питання нормативно-правового та організаційного характеру залишаються невирішеними, а саме:

положення частини другої статті 41 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» є неконкретними та не визначають переліку відповідних органів, що забезпечують формування та підтримання інформаційних ресурсів у сфері реабілітації осіб з інвалідністю;

Положення про ЦБІ № 121 не передбачає фактичного виконання Мінсоцполітики, Фондом, підприємствами і органами соціального захисту населення функцій операторів ЦБІ;

не упорядкований перелік пріоритетних видів засобів реабілітації, на які спрямовуються бюджетні кошти, зокрема у частині категорій осіб, які потребують забезпечення засобами реабілітації, визначених Порядком № 321;

МОЗ не передані повноваження щодо безкоштовного забезпечення ТЗР дітей до 18 років;

не визначений порядок формування та ведення електронного каталогу-класифікатора технічних та інших засобів реабілітації серійного виробництва, а також комплектувальних виробів для виготовлення технічних засобів реабілітації індивідуального виробництва для осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших осіб. Зміни до Державного класифікатора соціальних стандартів і нормативів², згідно з яким об'єктами класифікації, зокрема, є державні соціальні стандарти і нормативи у сфері соціального обслуговування, жодного разу не вносились. До Переліку державних соціальних стандартів і нормативів включені соціальні послуги, які надаються закладами соціального обслуговування, зокрема, медико-соціальні та соціально-реабілітаційні послуги. Відповідно, Класифікатор не враховує змін, внесених Законом України від 15 березня 2012 року № 4523³ до статті 8 Закону України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», в частині переліку видів соціальних послуг, які надаються закладами соціального обслуговування;

потребує уваги питання удосконалення технічних можливостей ЦБІ з метою генерації детального розрахунку кількісної потреби в засобах реабілітації,

---

² Затверджений наказом Мінсоцполітики від 17.06.2002 № 293.

³ «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг».

що забезпечить економне та продуктивне використання коштів, які спрямовуються з державного бюджету на цю мету. Водночас ризики, пов'язані із функціонуванням ЦБІ, зумовлюються не лише технічними особливостями, а також станом комп'ютерної техніки і програмного забезпечення, фаховістю та відповідальністю працівників під час внесення даних про замовлення та видачу засобів реабілітації підприємствами, які, як засвідчив аудит, маніпулюють цією інформацією.

Аналіз реагування Мінсоцполітики на рекомендації Рахункової палати показав, що Міністерство вжило низку заходів для усунення порушень і недоліків, водночас 5 із 19 рекомендації залишились нереалізованими. Однією з причин такої ситуації є плінність кадрів у Мінсоцполітики.

3.2. Організаційні засади забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації

3.2.1. Оцінка повноважень органів виконавчої влади та їх взаємодія

Система забезпечення осіб з інвалідністю в Україні засобами реабілітації, яка охоплює МСЕК, органи соціального захисту населення, Мінсоцполітики, Фонд, Держлікслужбу, УкрНДПротезування, є забюрократизованою. Попри задекларовані прогресивні цілі, зазначені органи зловживали регуляторними функціями, діяльності підприємств, що виготовляють, постачають і ремонтують засоби реабілітації, не звільнили від зарегульованості, належного контролю за дотриманням встановлених норм не забезпечили. Цим створено умови, які дали змогу ухвалювати протилежні рішення за одних і тих же вихідних даних, тобто корупційне середовище.

Так, попри втрату чинності у 2012 році постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 № 1652 «Про затвердження Порядку забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації і формування відповідного державного замовлення, переліку таких засобів» (далі – Постанова № 1652), ДП «Центр сертифікації технічних засобів реабілітації та послуг» досі здійснює сертифікацію засобів реабілітації, керуючись Порядком проведення сертифікації технічних засобів реабілітації, затвердженим Наказом № 410 (далі – Порядок № 410), пункт 4 якого містить посилання на перелік технічних засобів реабілітації, визначених Постановою № 1652. УкрНДПротезування на підставі методичних рекомендацій Мінсоцполітики фактично на власний розсуд здійснює реєстрацію продукції підприємств цієї сфери в електронному каталозі.

Повноваження Мінсоцполітики не приведені у відповідність із чинним законодавством. Фондом не забезпечено належного виконання документів щодо засобів реабілітації і подання звітності.

Порядок призначення ТЗР № 134 визначає, зокрема, сумісність крісел колісних при їх призначенні (додаток 3) та ТЗР при їх призначенні (додаток 4). Порядок зарегулює процес надання ТЗР: особа, яка за своїми медичними показаннями потребує необхідного засобу реабілітації, не може отримати його через несумісність з іншим необхідним для реабілітації засобом, який є в користуванні особи. Водночас пунктом 6 Порядку № 321 передбачено, що медичні показання для забезпечення відповідними засобами реабілітації визначаються (МСЕК, ЛКК, ВЛК) на підставі функціональних призначень і переліку діагнозів згідно з Міжнародною статистичною класифікацією хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я, що затверджується Мінсоцполітики разом із МОЗ. Такий механізм не потребує визначення сумісності ТЗР між собою і дає змогу забезпечувати осіб з інвалідністю на підставі встановлених діагнозів.

Аудитом встановлені випадки, коли підприємства без урахування медичних показань МСЕК за рахунок коштів державного бюджету (827,45 тис. грн) забезпечували осіб з інвалідністю засобами реабілітації, які не відповідали реальній потребі таких осіб.

3.2.1.1. Законодавча база

Повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері соціального захисту населення, визначені у статті 9 Закону № 2961.

Згідно з пунктом 4 Положення про Мінсоцполітики № 423 Мінсоцполітики є центральним органом виконавчої влади, який **забезпечує** в межах повноважень, передбачених законом, **контроль за виробництвом технічних та інших засобів реабілітації; визначає кваліфікаційні вимоги до підприємств, що забезпечують осіб з інвалідністю технічними та іншими засобами реабілітації**, а також надають послуги з післягарантійного ремонту таких засобів; **забезпечує** функціонування єдиної інформаційно-аналітичної системи соціального захисту та соціального обслуговування населення, а також на її базі єдиної інформаційно-аналітичної системи обліку та управління коштами соціальної сфери і пенсійного забезпечення з використанням електронної соціальної картки, **ведення ЦБІ та банку даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, про сім'ї потенційних усиновителів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів; спрямовує, координує та контролює діяльність Фонду.**

Встановлено, що підпункт 43 пункту 4 Положення про Мінсоцполітики № 423 **не** приведено у відповідність зі статтею 26

Закону № 2961 в частині відповідності підприємств кваліфікаційним вимогам, підпункт 113 пункту 4 цього Положення – в частині найменування Фонду. Під час аудиту постановою Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2023 року № 1094 «Про внесення змін до Положення про Міністерство соціальної політики України» зазначені неузгодженості усунуено.

✓ **Основними завданнями Фонду** відповідно до пункту 5 Положення про Фонд № 129 є **фінансове забезпечення** заходів щодо **соціальної захищеності** осіб з інвалідністю і дітей з інвалідністю в Україні; забезпечення в межах повноважень реалізації заходів щодо зайнятості та працевлаштування осіб з інвалідністю, зокрема, сприяння створенню робочих місць.

Фонд відповідно до покладених завдань **аналізує документи підприємств - кандидатів** на виготовлення, постачання, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації для **підготовки інформації** щодо відповідності документів вимогам чинного законодавства, яка **використовується** при розгляді документів **на засіданні Експертної комісії** (пункт 6 Положення про Фонд № 129 у редакції наказу Мінсоцполітики від 27.03.2017 № 477).

Довідково. Пункт 6 Положення про Фонд № 129 узгоджено з нормами статті 26 Закону № 2961 згідно з наказом Мінсоцполітики від 18.04.2023 № 129-Н «Про затвердження Змін до Положення про Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю» (набрав чинності 05.07.2023).

✓ **Порядок взаємодії Міністерства соціальної політики України та Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю** із забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, інших осіб технічними та іншими засобами реабілітації затверджений наказом Мінсоцполітики від 30.09.2020 № 671⁴.

Процедура проходження підприємствами встановлення відповідності кваліфікаційним вимогам на виготовлення, постачання, ремонт та технічне обслуговування ТЗР діяла до 01.07.2022, а пункти 1, 2, 3 та 5 **Порядку № 671 досі не приведено у відповідність із вимогами статті 26 Закону № 2961.**

Також у зв'язку із зміною у 2023 році бюджетної програми, за якою здійснюється фінансування забезпечення засобами реабілітації, **необхідно внести зміни до пункту 11 Порядку № 671 в частині назви бюджетної програми**, за якою проводиться звітування, а через зміну механізму забезпечення ТЗР, передбачену новою редакцією Порядку № 321, – **актуалізувати форму звітування (додаток до Порядку № 671).**

---

⁴ Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20.11.2020 за № 1158/35441.

3.2.1.2. Виявлений стан справ

Одним із завдань Національного плану дій⁵ визначено «удосконалення порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації».

У межах цього завдання Мінсоцполітики визначено відповідальним виконавцем (термін виконання до 31.12.2021) за такими заходами:

посилення контролю за якістю технічних та інших засобів реабілітації шляхом запровадження маркування унікальними серійними номерами технічних засобів реабілітації серійного виробництва;

перехід на електронне ведення особових справ осіб з інвалідністю в ЦБІ; доопрацювання програмного забезпечення ЦБІ в частині підключення користувачів системи фронт-офісів;

запровадження моніторингу забезпечення та якості технічних й інших засобів реабілітації;

розширення переліку технічних та інших засобів реабілітації, за самостійне придбання яких виплачується грошова компенсація вартості.

Неналежне виконання посадовими особами Мінсоцполітики обов'язків унеможливило всебічне виконання завдань Національного плану в частині удосконалення порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю. Як наслідок, **із 5-ти заходів з терміном виконання до 31 грудня 2021 року реалізовано два повністю, два частково, один залишився невиконаним, зокрема: не запроваджено маркування унікальними серійними номерами технічних засобів реабілітації серійного виробництва; не доопрацьовано програмне забезпечення ЦБІ в частині підключення користувачів системи фронт-офісів; не запроваджено моніторингу забезпечення та якості технічних та інших засобів реабілітації.**

Порядок призначення ТЗР № 134 визначає, зокрема, **сумісність крісел колісних при їх призначенні (додаток 3) та ТЗР при їх призначенні (додаток 4).** Цей Порядок зарегулює процес надання ТЗР: особа, яка за своїми медичними показаннями потребує необхідного засобу реабілітації, не може отримати його через несумісність з іншим необхідним для реабілітації засобом, який наразі є в користуванні особи. Водночас пунктом 6 Порядку № 321 передбачено, що **медичні показання** для забезпечення відповідними засобами

---

⁵ Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07.04.2021 № 285-р затверджено Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року, пунктом 2 якого визначено центральні органи виконавчої влади відповідальними за виконання положень Конвенції про права осіб з інвалідністю згідно з додатком.

реабілітації визначаються (МСЕК, ЛКК, ВЛК) на підставі функціональних призначень і переліку діагнозів згідно з Міжнародною статистичною класифікацією хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я, що затверджується Мінсоцполітики разом із МОЗ. Такий механізм не потребує визначення сумісності ТЗР між собою, а дає змогу забезпечувати осіб з інвалідністю на підставі встановлених діагнозів.

✓ Аудитом встановлені випадки, коли підприємства без урахування медичних показань МСЕК, з недотриманням вимог п. 6 Порядку № 321 за рахунок коштів державного бюджету (827,45 тис. грн) забезпечували осіб з інвалідністю засобами реабілітації, які не відповідали реальній потребі таких осіб.

Так, в Одеській області особі з інвалідністю I групи, яка на підставі висновку МСЕК з грудня 2014 року не має змоги себе обслуговувати без сторонньої допомоги та за якою здійснюється постійний сторонній догляд, ТОВ «ОРТОТЕХНО» 17.02.2020 видало електроскутер WISKING 4028 за ціною 71,1 тис. грн терміном на 8 років.

У Вінницькій області 4-м особам з інвалідністю видано електроскутери загальною вартістю 284,4 тис. грн за наявності у висновках міжрайонних МСЕК записів, що такі особи потребують постійної сторонньої допомоги (догляду) та мають значний виражений ступінь обмеження життєдіяльності до пересування. Крім того, ТОВ «ОРТОТЕХНО» у грудні 2022 року видало особі з інвалідністю гр. Б. електроскутер WISKING 4028 вартістю 71,1 тис. грн, тоді як у заяві про забезпечення засобом реабілітації (виплату компенсації) вказано крісло колісне.

У Львівській області особу з інвалідністю I групи забезпечено електроскутером базовим W4028-cruiser II вартістю 71,1 тис. гривень. У медичних документах особи одночасно є як запис про те, що вона постійно лежача та потребує постійного стороннього догляду, так і медичні покази для забезпечення електроскутером. Також у вересні 2022 року особі з інвалідністю I групи гр. М. здійснено заміну середньоактивного крісла колісного базового у зв'язку із завершенням строку експлуатації на середньоактивне крісло колісне базове (2.750 EROCHAIR2) вартістю 15,5 тис. грн, при цьому в розділі II «Технічні та інші засоби реабілітації» індивідуальної програми реабілітації особи як засіб пересування призначено милиці пахові 2 штуки та зазначено код діагнозу МКХ-10 G82 «Параплегія та тетраплегія».

Крім того, встановлено **три випадки** (Львівська область) **забезпечення осіб з інвалідністю 6-ма протезами нижніх кінцівок загальною вартістю 342,1 тис. грн лише на підставі функціональних призначень**, без відповідних кодів діагнозів згідно з НК 025:2021, передбачених Переліком № 774/2691.

Подібні випадки забезпечення трьох осіб з інвалідністю засобами реабілітації, які не визначались медичними показаннями та призначеннями, вартістю **43,25 тис. грн** встановлено в Полтавській області.

✓ **Повноваження з формування, внесення інформації, ведення та виключення інформації з електронного каталогу делеговані УкрНДПротезуванню згідно з Методичними рекомендаціями⁶, які не є нормативно-правовим актом, мають рекомендаційний характер та затверджені наказом Мінсоцполітики від 29.12.2018 № 1987, державну реєстрацію якого не проведено.**

Хоча нормативно жодних повноважень щодо встановлення відповідності підприємств кваліфікаційним вимогам УкрНДПротезування не має, ця державна установа, керуючись Методичними рекомендаціями, формує та веде електронний каталог, присвоює шифр продукції, здійснює професійну підготовку фахівців підприємств, завіряє копії стандартів або титульних аркушів нормативної, технічної документації, а також проводить випробування продукції в межах проходження процедури сертифікації. **Без встановлення обов'язку діяти певним чином, УкрНДПротезування на власний розсуд може визначати, коли продукція підприємства з'явиться в каталозі (буде включена до електронного каталогу), а без цього реалізація продукції заборонена.**

✓ **Сертифікацію засобів реабілітації на платній основі проводить ДП «Центр сертифікації технічних засобів реабілітації та послуг», яке фактично функціонує при УкрНДПротезуванні (ці суб'єкти господарювання розташовані за однією адресою). За результатами такої сертифікації підприємство та його продукцію вносять до відповідного реєстру сертифікованої продукції.**

Пунктом 1.4 розділу 1 Порядку № 410⁷ визначено, що Центр сертифікації здійснює сертифікацію продукції відповідно до переліку, затвердженого Постановою № 1652. Слід зазначити, що **ця постанова з 26.04.2012 втратила чинність** на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 321. **Також наказ Мінсоцполітики від 23.12.2010 № 410, яким**

---

⁶ Методичні рекомендації щодо формування та ведення електронного каталогу-класифікатора технічних та інших засобів реабілітації серійного виробництва, а також комплектувальних виробів для виготовлення технічних засобів реабілітації індивідуального виробництва для осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших осіб, затверджені наказом Мінсоцполітики від 29.12.2018 № 1987.

⁷ «Порядок проведення сертифікації технічних засобів реабілітації».

затверджений Порядок № 410, потребує визнання таким, що втратив чинність.

Варто зауважити, що наказом МОЗ від 10.02.2017 № 122⁸ затверджено **Порядок ведення Реєстру осіб, відповідальних за введення медичних виробів, активних медичних виробів, які імплантують, та медичних виробів для діагностики in vitro в обіг, форми повідомлень, перелік відомостей, які зберігаються в ньому, та режим доступу до них.** І це за наявності міжнародного стандарту **ISO 9999 «Засоби допоміжні для осіб з обмеженням життєдіяльності. Класифікація та термінологія»**, згідно з яким засоби реабілітації проходять випробування та сертифікуються. Відповідно, підприємства, навіть за умови постачання на територію України виробів, безпечність яких визнана в усьому світі, мають віддавати одиницю продукції в лабораторію УкрНДІпротезування для випробування, що **відтерміновує отримання особами з інвалідністю засобів реабілітації.**

✓ Взаємодія Мінсоцполітики та Фонду щодо забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації унормована Порядком № 671. Водночас у періоді, що досліджується, мали місце випадки **неналежного виконання Фондом документів з питань забезпечення ТЗР і подання звітності**, що створювало умови для відстрочення отримання ТЗР особами з інвалідністю, зокрема:

у 7-ми випадках інформація щодо надання цінових пропозицій для формування граничних цін на технічні та інші засоби реабілітації **надіслана до Мінсоцполітики в термін від 6-ти до 21-го робочого дня, що не узгоджується з пунктом 3 Порядку № 671** (протягом п'яти робочих днів після отримання Переліку);

інформаційні довідки щодо відповідності документів Чернівецьким приватним підприємством інвалідів «ОПОРА» та ТОВ «Друкмаш-центр» подані до Мінсоцполітики **на 99 день та 106 день відповідно з дня отримання документів**, що не узгоджується з пунктом 2 Порядку № 671 (протягом десяти робочих днів).

До того ж **Фонд протягом п'яти робочих днів після отримання Переліку підприємств, що відповідають кваліфікаційним вимогам на виготовлення, постачання, ремонт та технічне обслуговування ТЗР (далі – Перелік) не надсилав УкрНДІпротезуванню листи з переліком підприємств і повідомленням про включення до Переліку/виключення з Переліку, що не узгоджується з пунктом 3 Порядку № 671.**

✓ Згідно з абзацом другим пункту 1 Порядку № 518 здійснювати протезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та/або виробами для занять спортом учасників бойових дій могли тільки

---

⁸ У редакції наказу МОЗ від 21.12.2022 № 2311, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 07.03.2017 за № 317/30185.

підприємства, які на момент введення воєнного стану відповідали кваліфікаційним вимогам, визначеним Мінсоцполітики. Процедура проходження підприємствами встановлення відповідності кваліфікаційним вимогам щодо виготовлення, постачання, ремонту та технічного обслуговування допоміжних засобів реабілітації (технічних та інших засобів реабілітації) діяла до 01 липня 2022 року. При цьому положення абзацу другого пункту 1 Порядку № 518 в частині відповідності кваліфікаційним вимогам, визначеним Мінсоцполітики, не було приведено у відповідність зі статтею 26 Закону № 2961, якою цю норму виключено.

Відповідно до абзацу першого пункту 3 Порядку № 518 учасники бойових дій, які мають ампутацію нижньої кінцівки, втратили право на отримання грошової допомоги на протезування та/або ортезування кінцівки виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, та/або спеціальними виробами для занять спортом у зв'язку із набранням чинності Постановою № 454, якою таке право виключено. Фонд двічі звертався до Мінсоцполітики⁹ щодо необхідності внесення змін до Порядку № 518.

Тільки під час аудиту постановою Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2023 року № 1084 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 518» таке право відновлено, встановлені недоліки усунуто.

3.2.2. Аналіз функціонування централізованого банку даних з проблем інвалідності. Моніторинг забезпечення ТЗР та стан обліку осіб з інвалідністю

Функціонал ЦБІ є недоопрацьованим, обмеженим та не дає змоги територіальним відділенням Фонду бути повноцінними його користувачами і формувати звітні дані. Підприємства з метою отримання оплати за видані ТЗР зазначали у ЦБІ недостовірні дати видачі ТЗР, внаслідок чого відстрочено право осіб з інвалідністю на їх отримання на суму 10 222,5 тис. гривень.

У порушення пункту 3 розділу II Порядку моніторингу № 873, Мінсоцполітики не розробляло Форми автоматизованого узагальнення, оброблення, співставлення та аналізу даних, в результаті ЦБІ не формує звітності за показниками, визначеними пунктом 1 розділу II Порядку моніторингу № 873. Крім того, за 2,5 роки жодного разу не проведено опитувань користувачів засобів реабілітації шляхом анкетування, через що не налагоджено зворотного зв'язку між користувачами ТЗР, Фондом та Мінсоцполітики як органом, який формує та забезпечує реалізацію

---

⁹ Листи від 14.12.2022 № 06-01/12-2115/05-02 та від 10.04.2023 № 06-01/12-862/05-02.

державної політики у цьому напрямі, та втрачено можливість оперативно вживати заходів для усунення виявлених під час моніторингу недоліків, що не відповідає вимогам Порядку № 321.

Тільки під час проведення аудиту Фонд вперше (лист від 22.06.2023 № 06-01/14-1611/03-02) звернувся до територіальних відділень Фонду із вказівкою провести за допомогою телекомунікаційного зв'язку таке опитування.

У результаті невирішення Мінсоцполітики та Фондом питання доопрацювання звітності, Звіт за формою № 7 з часу затвердження Порядку № 321 в новій редакції не відображає реального стану справ із забезпеченням осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації та за окремими позиціями заповнюється не за встановленою Наказом № 77 формою.

3.2.2.1. Законодавча база

Пунктом 9 Положення про ЦБІ № 121 визначено, що держателем банку даних є Мінсоцполітики, яке забезпечує підтримку, оновлення, адміністрування, модернізацію, доопрацювання банку даних.

Адміністратором банку даних є державне підприємство «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України», яке здійснює заходи із супроводження програмного забезпечення банку даних, відповідає за його технічне забезпечення, збереження та захист даних банку даних, технічні та технологічні заходи з надання, блокування анулювання доступу до банку даних на запит Фонду, пошук і відбір даних для підготовки аналітичних звітів, ведення довідників банку даних.

Користувачами банку даних є органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, Фонд та його територіальні відділення, державна служба зайнятості, підприємства, що виготовляють, постачають і ремонтують технічні та інші засоби реабілітації, що призначені для безоплатного забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, інших осіб за рахунок коштів державного бюджету, та відповідають кваліфікаційним вимогам, установленим Мінсоцполітики (далі – підприємства), реабілітаційні установи, суб'єкти, що надають соціальні послуги, та інші установи, організації, що забезпечують функціонування та ведення банку даних у межах своїх повноважень.

Пунктами 6 та 7 Положення про ЦБІ № 121 визначені повноваження користувачів банку даних центрального та місцевого рівнів.

Наказом Мінсоцполітики від 30.12.2020 № 873 (зареєстровано у Міністерстві юстиції України 21.01.2021 за № 93/35715) затверджено **Порядок моніторингу** забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, огляду

технічних та інших засобів реабілітації та оцінки якості надання послуг особі з інвалідністю, дитині з інвалідністю, іншій особі.

Моніторинг проводиться з **метою** оцінювання поточних результатів, виявлення труднощів, визначення та вирішення в межах компетенції проблем і надання Мінсоцполітики рекомендацій для їх усунення, удосконалення системи забезпечення ТЗР, надання послуг.

Моніторинг проводиться **шляхом** автоматизованого узагальнення, оброблення, співставлення та аналізу даних, наявних у ЦБІ, за формою, встановленою Мінсоцполітики, автоматизованого опитування в ЦБІ через електронний кабінет особи з інвалідністю або інших онлайн-сервісах Мінсоцполітики, опитування користувачів та/або їхніх законних представників за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку, а також аналізу й узагальнення письмових та усних звернень, огляду ТЗР.

Пунктом 3 розділу I Порядку моніторингу № 873 визначено, що моніторинг **проводиться** структурними підрозділами з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчими органами міських, районних у містах рад, Фондом та його територіальними відділеннями постійно чи періодично. Разом з тим згідно з п. 2 розділу IV та п. 1 розділу V цього Порядку до процесу опитування залучено ще й державну установу «Урядовий контактний центр», що **не відповідає** п. 3 розділу I Порядку моніторингу № 873. **Наразі не визначено чіткої зони відповідальності кожної із сторін, яка має бути задіяна у проведенні моніторингу шляхом анкетування.**

Наказом Мінсоцполітики № 77 затверджено форму звітності № 7 «Звіт про забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації» та інструкцію щодо її заповнення.

3.2.2.2. Виявлений стан справ

✓ Мінсоцполітики на модернізацію та технічний супровід ЦБІ упродовж 2021 року витрачено **3 184,8 тис. грн** бюджетних коштів, проте **функціонал є обмеженим**, зокрема:

- **ЦБІ не формує звітності за показниками**, визначеними пунктом 1 розділу II Порядку моніторингу № 873, через нерозроблення Мінсоцполітики відповідної форми;

- **ЦБІ не передбачає ведення реєстру заяв та заявок на забезпечення ТЗР** (заяву приймає ОСЗН, ЦНАП, заявку особа подає на обране підприємство);

- порядок включення/виключення підприємств-виробників до ЦБІ не визначений та механізм внесення нових виробників у довідник ТЗР (вироби) ЦБІ не затверджений;

- ЦБІ не має змоги здійснювати контроль у частині використання одного і того ж направлення декілька разів та блокування видачі ТЗР особам, знятим з обліку у разі настання смерті, виїзду за кордон, анулювання медичних показань;

- доступ до ЦБІ, наданий адміністратором територіальним відділенням Фонду, є обмеженим¹⁰, в результаті на регіональному рівні немає можливості за допомогою ЦБІ контролювати терміни виготовлення засобів реабілітації; ЦБІ не передбачає обов'язкового завантаження калькуляції відповідних ТЗР з метою контролю за встановленим рівнем рентабельності; ЦНАПи в територіальних громадах не мають доступу до ЦБІ і, відповідно, не виконують вимоги пункту 14 Порядку № 321. Зокрема, ЦНАПи не завантажують до електронної особової справи у день подання заяви та документи, а лише приймають паперові документи, сканують їх та кріптопоштою надсилають до відділень Фонду (напряму) або органів управління соціального захисту у районах. Як наслідок, на одному із підприємств встановлено 137 випадків (або у 61,0 відс. досліджених) на загальну суму 14 720,9 тис. грн невідповідності даних ЦБІ даним замовлення у паперовій формі та даним бухгалтерського обліку.

Довідково. Керуючись статтями 7, 8 Закону України «Про Рахункову палату», листом від 29.05.2023 № 18-1125 Рахункова палата звернулася до Фонду з запитом щодо відбору ДП «Інформаційно-обчислювальний центр Мінсоцполітики» даних з ЦБІ про забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації.

У свою чергу Фонд листом від 31.05.2023 № 06-01/12-1414/09 запит Рахункової палати переадресував до Мінсоцполітики, аргументуючи тим, що Фонд запитуваною інформацією не володіє, відповідно до Положення про ЦБІ держателем банку даних є Мінсоцполітики, адміністратором – ДП «ІОЦ Мінсоцполітики України».

У подальшому Мінсоцполітики листом від 06.06.2023 № 7390/0/2-23/19 скерувало цей лист Фонду до ДП «ІОЦ Мінсоцполітики України» з вказівкою надати запитувану інформацію.

У результаті ДП «ІОЦ Мінсоцполітики України» листом від 08.06.2023 № 013-1784 поінформувало Мінсоцполітики та Фонд про те, що функціонал звітності в десктопній версії ЦБІ не доступний адміністратору (ДП «ІОЦ Мінсоцполітики України») на відміну від координаторів Мінсоцполітики та Фонду.

Отже, запитувану інформацію Рахунковій палаті не було надано ні держателем банку даних – Мінсоцполітики, ні адміністратором – ДП «ІОЦ Мінсоцполітики України», ні Фондом.

✓ Через неможливість отримати достовірну інформацію у зв'язку з недоопрацьованим функціоналом ЦБІ, підприємства для отримання оплати за видані ТЗР за рахунок коштів державного бюджету маніпулювали у ЦБІ датами видачі ТЗР: надавали недостовірну інформацію відділенням Фонду

---

¹⁰ Порядок організації роботи Централізованого банку даних з проблем інвалідності затверджений наказом Мінсоцполітики від 18.08.2020 № 584, доведений до територіальних відділень Фонду листом Мінсоцполітики від 03.09.2020 № 02/20-1867/0302.

про фактичну дату забезпечення осіб ТЗР, що призвело до відстрочення права осіб на отримання ТЗР і порушення принципів бухгалтерського обліку, а також пункту 44 Порядку № 321 в частині оплати засобів реабілітації без фактичного виконання робіт.

Так, **Одеським відділенням Фонду** за договором від **20.03.2023** № 13901271/2/23/86 сплачено підприємству «К3» (на забезпечення гр. Т. протезом стопи з мобільності (шифр ПН.0.4.3.4) вартістю 12,453 тис. грн та ортезом наколінним гомілкостопним суглобу стопи (шифр ОН.1.2.4.3.1) вартістю 27,898 тис. грн) **14.04.2023** повну вартість послуг. У додатку до акта виконаних робіт від 14.04.2023 зазначено, що особа з інвалідністю отримала протези та ортези **13.04.2023**, відомості відображені в ЦБІ. Водночас під час проведеного 22.06.2023 контрольною групою Рахункової палати телефонного опитування особа з інвалідністю повідомила, що ні **13.04.2023**, ні на час опитування не отримувала протеза стопи з мобільності (шифр ПН.0.4.3.4) вартістю 12,453 тис. грн, та ортеза наколінного гомілкостопного суглоба стопи (шифр ОН.1.2.4.3.1) вартістю 27,898 тис. гривень. Порушення усунуено під час аудиту.

Закарпатським відділенням Фонду за договорами з ПП «Арол Плюс» від **21.06.2023** №13592841/2/23/193 та №13592841/2/23/194 щодо забезпечення ортопедичним взуттям громадян С., Ч. та Г. оплату здійснено **27.06.2023** за КПКВК 2507110 відповідно до актів виконаних робіт (наданих послуг) у сумі 7,124 тис. грн, 17,606 тис. грн та 7,124 тис. грн відповідно. У додатках до актів виконаних робіт зазначено: особи з інвалідністю громадяни С., Ч. та Г. отримали взуття **23.06.2023**, відомості відображені в ЦБІ. Під час проведеного **05.07.2023** контрольною групою Рахункової палати телефонного опитування особи з інвалідністю повідомили, що ні **23.06.2023**, ні на момент дзвінка не отримали взуття загальною вартістю **31,854 тис. гривень**. Порушення усунуено під час аудиту.

Підприємством «К1» у 2021–2022 роках та січні–травні 2023 року внесено недостовірні дані до витягів з реєстру до актів приймання-передачі робіт та актів приймання-передачі робіт про видачу протезно-ортопедичних виробів особам з інвалідністю у **89-ти випадках на загальну суму 10 150,3 тис. грн**, які на дату складання таких документів фактично видані/реалізовані не були, в тому числі у **45-ти випадках на суму 6 176,8 тис. грн** такі протезно-ортопедичні **вироби навіть не були виготовлені** на дати, вказані у документах. При цьому зазначені ТЗР були оплачені коштами державного бюджету (КПКВК 2507030, 2507110).

✓ **Неналежна робота територіальних відділень Фонду в частині дотримання строку формування електронного направлення в ЦБІ спричиняє системне відстрочення періоду забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації.**

Так, у Вінницькому та Дніпропетровському відділеннях Фонду встановлено 85 та 25 випадків відповідно **недотримання строку формування направлення на забезпечення ТЗР** від дати заяви на 5-16 та 1-29 робочих днів відповідно (понад 3 робочі дні), що не узгоджується з пунктом 18 Порядку № 321. До того ж Дніпропетровським відділенням Фонду та структурними підрозділами соціального захисту населення з 01.06.2021 до листопада/грудня 2022 року не виконувались вимоги пункту 14 Порядку № 321 щодо формування електронної особової справи у ЦБІ, оскільки робота відділення Фонду у ЦБІ розпочалась¹¹ із листопада 2022 року, а УСЗН¹² – з грудня 2022 року. Львівським відділенням Фонду впродовж червня-грудня 2021 року 11 особам видано 36 направлень на забезпечення ТЗР загальною вартістю 466,6 тис. грн із затримкою від 4 до 32 робочих днів.

✓ Протягом 2,5 років з часу видання наказу Мінсоцполітики про проведення **моніторингу** забезпечення ТЗР, Мінсоцполітики та його структурними підрозділами, Фондом та його територіальними відділеннями жодного разу **не забезпечено виконання цього акта:**

- форми автоматизованого узагальнення **Мінсоцполітики не визначались** та не впроваджені у ЦБІ. У результаті станом на вересень 2023 року ЦБІ не формує звітності за показниками, визначеними пунктом 1 розділу II Порядку моніторингу № 873. Фондом жодного разу не проводилось автоматичного узагальнення, оброблення, співставлення та аналізу відомостей щодо користувачів, які перебувають на обліку для забезпечення ТЗР, набули право на їх отримання, були чи не були ними забезпечені у відповідному бюджетному році за встановленими наказом показниками;

- жодного автоматизованого анкетування користувачів засобів реабілітації не проведено. І це при тому, що у жовтні 2020 року Мінсоцполітики сплатило ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Медирент» за послуги з доопрацювання підсистеми анкетування ЦБІ;

- опитування користувачів за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку розпочато за результатами аудиту, проведеного в Фонді. Так, лише наприкінці червня 2023 року Фонд вказав територіальним відділенням на необхідність щомісячного проведення опитування за запропонованою анкетною зі збереженням результатів щодо кожної особи в електронному вигляді в форматі Excel¹³;

- Фонд та його територіальні відділення не володіють інформацією щодо стану функціонування груп з проведення **огляду виданих ТЗР** у складі представників органів соціального захисту населення, відділень Фонду, за умови

---

¹¹ Лист Мінсоцполітики від 10.11.2022 № 11797/0/2-22/58.

¹² На підставі листа Мінсоцполітики від 22.12.2022 № 3891/0/290-22/58.

¹³ Лист від 22.06.2023 № 06-01/14-1611/03-02.

передачі ще в 2021 році ряду повноважень від органів соціального захисту населення до територіальних відділень Фонду. Фонд двічі звертався до територіальних відділень щодо створення груп з проведення огляду ТЗР¹⁴, на що отримав відповідь про затвердження в кожній адміністративно-територіальній одиниці відповідної групи органом соціального захисту населення.

Як наслідок, Фонд не формує щокварталу інформації щодо результатів моніторингу за формами, визначеними Мінсоцполітики в додатках 3-5 до Порядку моніторингу № 873.

✓ Після передачі у 2021 році функції забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації від структурних підрозділів з питань соціального захисту населення до територіальних відділень Фонду, відповідні зміни до **Наказу № 77 не вносились**. Натомість Мінсоцполітики зобов'язало до внесення змін до зазначеного наказу подавати лише розділи III, IV звіту за формою № 7 згідно з Інструкцією, в розділі I звіту заповнювати тільки частину щодо кількості осіб, знятих з обліку (за графами 6-9) за відповідними категоріями, без зазначення кількості осіб на початок і кінець звітного періоду, у розділі II залишати інформацію за січень-травень 2021 року без змін¹⁵.

За даними форми звітності № 7, на обліку для забезпечення ТЗР на початок 2021 року перебували 611 029 осіб з інвалідністю, на початок 2022 року – 591 765 осіб, на початок 2023 року – 630 173 особи.

Інструкцією щодо заповнення форми звітності № 7 у графі «Особи з інвалідністю внаслідок війни» не передбачено відображення інформації щодо учасників бойових дій та постраждалих саме від воєнної агресії РФ проти України. Через це інформація щодо учасників бойових дій, які отримали поранення, контузію, каліцтво або захворювання внаслідок воєнної агресії РФ проти України, відображається у рядку 10 звіту форми № 7 «Учасники АТО», а інформація щодо постраждалих – у графі 09 «Інші категорії». Крім того, через зміну статусу АТО на ООС, також необхідно внести зміни.

Як наслідок, немає достатньої впевненості у достовірності показників звітності про забезпечення окремих категорій населення ТЗР (звіт за формою № 7), що створює високі ризики недостовірності даних звітності. Встановлено, що **форма заповнюється некоректно, зокрема:**

- **розділ I «Загальна кількість осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення, які перебувають на обліку для забезпечення та мають у користуванні технічні та інші засоби реабілітації» звіту за формою № 7 формується Фондом шляхом узагальнення інформації звітів структурних підрозділів з питань соціального захисту населення про**

---

¹⁴ Лист від 02.07.2021 № 06-01/14-1459|03-02, доручення від 24.11.2021 № 06-01/14-2671/03-02.

¹⁵ Лист від 16.11.2021 № 6184/0/290-21/58.

кількість осіб, знятих з обліку, та даних Реєстру фізичних осіб ЦБІ про кількість осіб, які зареєстровані у відповідному періоді, що зіставляються з даними про осіб, які отримали направлення на забезпечення ТЗР. Фактично в ЦБІ немає технічної можливості формування звітності територіальними відділеннями Фонду, оскільки така функція передбачалась лише для структурних підрозділів з питань соціального захисту населення, а відповідні зміни до функціоналу ЦБІ не вносились. Як наслідок, кількість осіб, які перебувають на обліку для забезпечення ТЗР, визначається розрахунково. Через неподання, несвоєчасне подання або подання з помилками звіту за формою № 7 структурними підрозділами з питань соціального захисту населення, ці дані є неповними;

- розділ II «Кількість технічних та інших засобів реабілітації, необхідних для забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації» звіту за формою № 7 формується Фондом з використанням реєстру направлень ЦБІ, що містить узагальнені дані про групу виробу, яким забезпечується особа, і статус особи (а не категорію). Як наслідок, технічної можливості заповнити розділ II звіту за затвердженою формою немає;

- функціонал ЦБІ не передбачає для територіальних відділень Фонду вивантаження даних щодо кількості осіб у розрізі категорій, які перебувають на обліку для забезпечення ТЗР, а також даних щодо видачі їм ТЗР. Відповідно, територіальними відділеннями не ведеться обліку осіб з інвалідністю в розрізі категорій. За 2022 рік та I півріччя 2023 року звіт за формою № 7 подавався територіальними відділеннями Фонду без заповнення колонок щодо кількості осіб, які перебувають на обліку для забезпечення ТЗР (на підставі листа Фонду від 05.01.2023 №06-01/15-27/08-01);

- вхід до підсистеми для перегляду пакетів звітності та формування консолідованого звіту для Фонду як користувача центрального рівня є неможливим. При спробі входу до підсистеми з'являється повідомлення «Користувач повинен бути прив'язаний до УПСЗН».

Мінсоцполітики листом від 09.12.2022 № 3802/0/290-22 надіслало Фонду на розгляд та погодження проєкт наказу Мінсоцполітики «Про затвердження форми звітності № 7 (піврічна, річна) «Звіт про забезпечення допоміжними засобами реабілітації (технічними та іншими засобами реабілітації) осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення» та Інструкції щодо її заповнення». Погоджений варіант проєкту з погоджувальним листом направлено Фондом до Мінсоцполітики (лист від 13.12.2022 № 06-01/12-2096/08-01). На момент завершення аудиту зміни до Наказу № 77 не внесені.

Отже, через невіршення питань щодо доопрацювання звітності, Звіт за формою № 7 з часу затвердження Порядку № 321 в новій редакції не відображає реального стану справ із забезпеченням осіб з інвалідністю

засобами реабілітації, а також за окремими позиціями заповнюється не за встановленою Наказом № 77 формою.

3.2.3. Оцінка роботи Експертної комісії Мінсоцполітики із забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації

Комісією в окремих випадках не забезпечено ухвалення своєчасних і обґрунтованих рішень щодо встановлення відповідності підприємств-кандидатів на виготовлення, постачання, ремонт і технічне обслуговування ТЗР за державні кошти Кваліфікаційним вимогам. Це зумовлювало тривале відстрочення як включення підприємств до відповідного переліку, так і укладення договорів про забезпечення громадян засобами реабілітації. Як наслідок, створено умови для несвоєчасного забезпечення осіб ТЗР і ризику їх виготовлення/постачання неналежної якості.

3.2.3.1. Законодавча база

Статтею 26 Закону № 2961 (у редакції на 01.12.2021) було визначено: безкоштовне забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації за індивідуальною заявкою особи з інвалідністю, послугами з післягарантійного ремонту здійснюється у вигляді грошової допомоги інвалідам для оплати вартості виданих виробів та наданих послуг шляхом безготівкового перерахування коштів підприємствам, що виконали зазначені заявки та відповідають кваліфікаційним вимогам, які визначені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах трудових відносин, соціального захисту населення. Перелік технічних та інших засобів реабілітації, порядок забезпечення ними інвалідів, дітей-інвалідів затверджує Кабінет Міністрів України.

Згідно з підпунктом 1 пункту 5 розділу I Закону № 1962 внесені зміни, зокрема, до частини другої статті 26 Закону № 2961, відповідно до яких **відмінено процедуру проходження підприємствами встановлення відповідності кваліфікаційним вимогам на виготовлення, постачання, ремонт та технічне обслуговування ТЗР.**

Пунктом 5 Порядку № 321 визначено, що **засоби реабілітації, призначені для безоплатного забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, інших осіб за рахунок коштів державного бюджету, виготовляються, постачаються і ремонтуються підприємствами, які відповідають кваліфікаційним вимогам, установленим Мінсоцполітики, а також підприємствами, які включено Держлікслужбою до Реєстру осіб, відповідальних за введення медичних виробів, активних медичних виробів, які імплантують, та медичних виробів для діагностики in vitro в обіг. Отже, Порядок № 321 в частині встановлення вимоги щодо відповідності підприємства кваліфікаційним вимогам не приведено у відповідність зі статтею 26 Закону № 2961.**

Довідково. На момент проведення аудиту Мінсоцполітики підготовлено проєкт змін до Порядку № 321, яким, зокрема, передбачено вилучення таких норм: засоби реабілітації, призначені для безоплатного забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, інших осіб за рахунок коштів державного бюджету, виготовляються, постачаються і ремонтуються підприємствами, які відповідають кваліфікаційним вимогам, установленим Мінсоцполітики; перелік таких підприємств формується та ведеться Мінсоцполітики.

Процедура відбору підприємств, які відповідають кваліфікаційним вимогам та включення їх до відповідного Переліку, визначена у Положенні № 871.

3.2.3.2. Виявлений стан справ

Експертна комісія провадила діяльність з 01.01.2021 по 01.07.2022 у складі 14 осіб, який за цей період змінювався тричі у зв'язку з кадровими змінами.

Експертною комісією для встановлення відповідності підприємств Кваліфікаційним вимогам у 2021 та 2022 роках проведено 18 засідань, на підставі її рішень 11 разів вносилися зміни до Переліку підприємств, що відповідають Кваліфікаційним вимогам¹⁶, з метою включення нових підприємств строком на один або три роки чи нових видів продукції/діяльності. Остаточний Перелік містив 106 підприємств (у т. ч. 12 казенних протезно-ортопедичних підприємств), що були рекомендовані для забезпечення окремих категорій осіб засобами реабілітації. При щорічній потребі на 2021 та 2022 роки на виготовлення, постачання, ремонт та технічне обслуговування забезпечення спеціальних засобів для орієнтування, спілкування та обміну інформацією в 5,0 тис. од. ТЗР, жодне підприємство не надало документів для підтвердження Кваліфікаційних вимог за цим напрямом.

✓ **Через те, що Положення № 871 не передбачало ведення журналу реєстрації отриманих Експертною комісією від підприємств документів, неможливо здійснити повну перевірку дотримання цією комісією вимог пункту 9 Положення № 871 у частині розгляду документів і надання рекомендацій у строк, що не перевищує одного місяця з дати їх надходження. Дату подання підприємствами документів можна встановити лише за датою, вказаною на заявці, що надається разом із пакетом документів. За цими документами встановлено випадки, коли Експертною комісією у 2021 році не забезпечено дотримання місячного терміну розгляду документів та надання рекомендацій, що не узгоджується з пунктом 9 Положення № 871, зокрема:**

підприємством «Б» подано документи на встановлення відповідності кваліфікаційним вимогам 03.02.2021 (заявка зареєстрована в Мінсоцполітики 04.02.2021 № 85192/0/1-21), які було розглянуто 12.03.2021, що підтверджується записом у розділі II протоколу засідання Експертної комісії від 12.03.2021 № 442,

¹⁶ Наказ Мінсоцполітики від 02.02.2017 № 172.

або **через 35 днів**;

ТОВ «Мембрам Нова» подано документи 25.06.2021 (заявка зареєстрована в Мінсоцполітики 29.06.2021 № 28230/0/1-21), які розглянуто 03.08.2021, що підтверджується записом у розділі III протоколу засідання Експертної комісії від 03.08.2021 № 48, або **через 34 дні**;

ТОВ «Орто Територія» подано документи 30.06.2021 (заявка зареєстрована в Мінсоцполітики 20.06.2021 № 28498/0/1-21), які розглянуто 03.08.2021, що підтверджується записом у розділі III протоколу засідання Експертної комісії від 03.08.2021 № 48, або **через 33 дні**.

Крім того, подані підприємствами пакети документів **за відсутності такої вимоги** не прошнурувалися і переважно не нумерувалися, що створювало **ризик приховування фактів подання неповного пакета документів** на дату ухвалення позитивного рішення про відповідність підприємства Кваліфікаційним вимогам, а також надавало можливість їх долучення у будь-який час.

✓ **За результатами аналізу 18 протоколів засідань Експертної комісії (з 41 по 58) встановлено 9 випадків відмов внесення підприємств до Переліку підприємств, що відповідають кваліфікаційним вимогам. Незалежно від конкретної кваліфікаційної вимоги, найпоширеніша причина відмови – недоліки наданих підприємствами документів.** Як приклад, у протоколі засідання Експертної комісії від 17.05.2021 № 45 (за підписом голови Котика Є. Д.) зауважено, що документи підприємства-кандидата ТОВ «Форвард-Орто» оформлені неналежно: в переліках продукції (додаток 2), обладнання (додаток 5) та стандартів (додаток 4) неправильно зазначені групи виробів, не вказана загальна сума обсягів виробництва, у зв'язку з чим розгляд питання перенесено.

Крім того, **посилаючись на пункт 8 Кваліфікаційних вимог, Експертна комісія без відповідного обґрунтування визнавала документи підприємств-кандидатів (ТОВ «Мембрам Нова», ФОП Бакута С. П.) такими, що неналежно оформлені та відмовила їм у включенні до Переліку підприємств, що відповідають кваліфікаційним вимогам (протоколи засідань від 11.02.2021 № 41, від 25.08.2021 № 49, від 05.10.2021 № 51).**

✓ Під час розгляду документів **поширеною була практика перевірки Експертною комісією достовірності поданої підприємствами інформації шляхом виїзду на підприємство** (з 01.01.2021 по 01.07.2022 року ухвалено рішення про виїзд на 20 підприємств-кандидатів). Підставою для встановлення з виїздом на місце достовірності інформації, що передбачена пунктом 8 Кваліфікаційних вимог, визначався пункт 3 Положення: Експертна комісія має право одержувати в установленому порядку від підприємств-кандидатів інформацію, необхідну для виконання покладених на неї завдань.

З 01.01.2021 до 01.07.2022 перевірки підприємств для встановлення відповідності кваліфікаційним вимогам здійснювались Експертною

комісією ситуативно за її рішенням без законодавчого регулювання порядку проведення таких перевірок. Експертна комісія не сповіщала підприємство, в які строки буде здійснено такий виїзд, відповідно, підприємства чекали перевірки місяцями, не могли провадити діяльності, оскільки не були включені до Переліку, зокрема:

на засіданні Експертної комісії (протокол від 29.10.2020 № 38 за підписом голови Котика Є. Д.) прийнято рішення про встановлення достовірності інформації, передбаченої пунктом 8 Положення, яка подана підприємством-кандидатом ТОВ «Мембрам Нова», з виїздом на місце. Виїзд здійснено 04.02.2021, **або через 98 днів з моменту ухвалення рішення**. За результатами виїзду складено довідку від 04.02.2021 з висновком про відмову включити підприємство до Переліку;

на засіданні Експертної комісії (протокол від 11.02.2021 № 41 за підписом голови Котика Є. Д.) прийнято рішення про встановлення достовірності інформації, передбаченої пунктом 8 Положення, яка подана підприємством-кандидатом ТОВ «Регіональний центр індивідуального протезування Біоскульптор», з виїздом на місце. Виїзд здійснено 23.03.2021, **або через 39 днів з моменту ухвалення рішення**. За результатами прийнято рішення про включення підприємства до Переліку (протокол від 05.04.2021 № 43). Слід зазначити, що заявка на встановлення відповідності кваліфікаційним вимогам була зареєстрована у Мінсоцполітики 24.12.2020 (вх. № 64320/0/1-20);

на засіданні Експертної комісії (протокол від 15.07.2021 № 47 за підписом голови Котика Є. Д.) прийнято рішення про встановлення достовірності інформації, передбаченої пунктом 8 Положення, яка подана підприємством-кандидатом підприємством «Т» щодо постачання низько активного крісла колісного Agile, активного крісла колісного Ergo Live, електроскутера Ergo Live, з виїздом на місце. Виїзд здійснено 20.10.2021, **або через 96 днів з моменту ухвалення рішення**. За результатами прийнято рішення про включення підприємства до Переліку (протокол від 23.10.2021 № 52).

Інформація, зазначена в довідках за результатами перевірок, свідчить: Експертна комісія звертала увагу на наявність пандусів, висоту міждверних порогів, відстань від автобусної зупинки та метро до підприємства. **Без чіткої конкретизації завдань, функцій, обов'язків та прав Експертна комісія мала змогу тлумачити Положення та Кваліфікаційні вимоги із застосуванням різних підходів до перевірки підприємств-кандидатів. В окремих випадках Експертна комісія надавала необґрунтовані переваги деяким підприємствам попри ненадання усіх необхідних документів та визнавала їх такими, що відповідають кваліфікаційним вимогам, зокрема:**

у протоколах засідань від 05.04.2021 № 43 та від 17.06.2021 № 46 (за підписом голови Котика Є. Д.) зазначено, що слід встановити з виїздом на місце достовірність зміни фактичної адреси ТОВ «Лідер-Орто» та зміни адреси виробничих потужностей ТОВ «Протолайф». При цьому в протоколах засідань

від 09.09.2021 № 50 та від 10.06.2022 № 58 (за підписом голови Котика Є. Д.) йдеться про прийняття рішень внести зміни до Переліку щодо зміни фактичної адреси ТОВ «Слайг Медікал», ТОВ «Аванті Трейд», ТОВ «Реа Трейд» та підприємства «Д» без виїзду на місце;

у протоколі засідання від 22.12.2021 № 55 (за підписом голови Котика Є. Д.) зазначається відповідність ФОП Бакута С. П. кваліфікаційним вимогам щодо післягарантійного ремонту та технічного обслуговування крісел колісних. Рішенню про включенню цього ФОП до Переліку передувала перевірка щодо відповідності підприємства кваліфікаційним вимогам з виїздом на місце, за результатами якої складено довідку від 16.12.2021 без зауважень. **При цьому підприємством-кандидатом ФОП Бакута С. П. у складі документів надано договір оренди нежитлового приміщення, укладений до 31.12.2025 (тобто понад три роки), без нотаріального посвідчення.** Відповідно до частини другої статті 793 Цивільного кодексу договір найму будівлі або іншої капітальної споруди (їх окремої частини) строком на три роки і більше **підлягає нотаріальному посвідченню.** У разі недодержання сторонами вимоги закону про нотаріальне посвідчення договору, такий договір є нікчемним (частина перша статті 220 Цивільного кодексу). Отже, оскільки цей договір укладено з порушенням вимог частини другої статті 793 Цивільного кодексу, **він є нікчемним.**

Експертна комісія погодила (протоколи засідань від 27.11.2020 № 39 та від 26.12.2019 № 32) і відповідність кваліфікаційним вимогам підприємства «ПК» та підприємства «К5», які на час проходження цієї процедури не відповідали вимогам, встановленим Положенням № 871. Цими підприємствами досі не забезпечено **безперешкодного доступу осіб з інвалідністю до приміщень** у відповідності з ДБН В.2.2-40:2018: повздовжній уклін пішохідних шляхів, що ведуть до приймальних приміщень, перевищує нормативні показники, при цьому на них не встановлені пандуси; паркомісця для транспортних засобів осіб з інвалідністю не облаштовані. Крім того, інженерний персонал підприємства «ПК» не відповідає необхідному кваліфікаційному рівню, встановленому стандартом СОУ 33.1-03187683-001:2005 «Послуги протезно-ортопедичні. Класифікація і загальні вимоги».

✓ За результатами засідання Експертної комісії (протоколи від 26.12.2019 № 32 та від 27.11.2020 № 39) ухвалені рішення про відповідність підприємства «К2» та підприємства «ОТ» кваліфікаційним вимогам строком на 3 бюджетні роки – з 2020 та 2021 року відповідно. При цьому на обох підприємствах **працювали техніки-протезисти-ортезисти без відповідної освіти.** Крім того, цими підприємствами виготовлено протезно-ортезних виробів на **3 370,0 тис. грн та 7 392,3 тис. грн** відповідно, які **взагалі не розглядалися Мінсоцполітики** при ухваленні рішень про встановлення відповідності підприємств кваліфікаційним вимогам. Згідно з даними Реєстру Держлікслужби підприємство «К2» та підприємство «ОТ» присвоєні реєстраційні номери 920 та

11258 відповідно. При цьому підприємством «К2» до цього Реєстру не внесено інформації про марки, моделі, коди та назви виробів згідно з ISO 9999, що не дає можливості встановити, які саме медичні вироби введені в обіг (експлуатацію) підприємством.

✓ Аудитом також встановлено випадок затягування Експертною комісією на тривалий термін розгляду документів підприємства-кандидата. Так, у розділі III протоколу засідання від 11.02.2021 № 41 (за підписом голови Котика Є. Д.) зафіксовано: за результатами встановлення достовірності інформації (довідка від 04.02.2021), передбаченої пунктом 8 Положення, яка подана підприємством-кандидатом ТОВ «Мембрам Нова», **прийнято рішення відмовити у включенні до Переліку цього товариства.**

Далі у розділі VI цього протоколу зазначено, що з метою надання достовірних даних, підтвердження про продовження дії чи укладення/отримання нових дозвільних чи договірних документів, поданих ТОВ «Мембрам Нова», передбачених у пункті 8 Положення, **необхідно запросити керівника підприємства на наступне засідання комісії.**

У розділі III протоколу засідання Експертної комісії від 12.03.2021 № 42 (за підписом голови Котика Є. Д.) вказано: заслухавши керівника ТОВ «Мембрам Нова» щодо з'ясування достовірності інформації (довідка від 04.02.2021), передбаченої пунктом 8 Положення, яка була подана підприємством-кандидатом на розгляд, **прийнято рішення рекомендувати ТОВ «Мембрам Нова» офіційно надати оригінали договірних документів (договору оренди складського приміщення та акта приймання-передачі приміщення, взятого в суборенду) в установлений термін.**

На засіданні Експертної комісії (протокол від 05.04.2021 № 43 за підписом голови Котика Є. Д.) ухвалено рішення взяти до уваги документи ТОВ «Мембрам Нова» (договір оренди складського приміщення та акт приймання-передачі приміщення, взятого в суборенду), передбачені пунктом 8 Положення, подані підприємством (вх. № 14084/0/1-21 від 29.03.2021), на розгляд. **Як наслідок, Експертною комісією не було рекомендовано включити підприємство до Переліку. Такі дії не узгоджуються з пунктами 3, 10 та 12 Положення про Експертну комісію, адже таке рішення – «прийнято до уваги» – не передбачене.**

✓ Пунктом 12 Положення № 871 визначено, що Експертна комісія може розглянути питання та рекомендувати виключити підприємство з Переліку підприємств, що відповідають кваліфікаційним вимогам, у разі надходження інформації від Фонду чи інших джерел щодо невиконання або неналежного виконання умов договорів із забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, послугами з їх післягарантійного ремонту; надання недостовірних даних Комісії, визначених у пункті 8 цього Положення; ненадання підприємством, що відповідає кваліфікаційним вимогам, підтвердження про продовження дії чи укладення/отримання нових дозвільних чи договірних

документів, передбачених у пункті 8 цього Положення, що підтверджують відповідність кваліфікаційним вимогам. Без належного правового регулювання Експертна комісія отримала надмірні повноваження щодо включення/виключення підприємств з Переліку, при цьому лише суд може встановити випадки невиконання або неналежного виконання умов договорів, оскільки в Україні діє презумпція правомірності правочину, визначена статтею 204 Цивільного кодексу.

Зокрема, директора ПОГ «ІнваТех» громадської організації «Інвацентр» листом від 30.07.2021 було запрошено на засідання Експертної комісії з метою участі у розгляді скарги гр. О. щодо надання підприємством послуг з проведення післягарантійного ремонту дорожнього крісла колісного з електроприводом (мод. – 220, виробництва ПрАТ «Завод Артемзварювання»), **хоча до повноважень Експертної комісії розгляд скарг не віднесено.** За результатами засідання ухвалено рішення (протокол від 03.08.2021 № 48) підготувати лист до Головного управління контррозвідувального захисту інтересів держави у сфері економічної безпеки Служби безпеки України та звернутися із запитом до Департаменту комунальної власності Одеської міської ради щодо надання інформації про укладання договору оренди приміщення із підприємством для надання послуг з проведення ремонту технічних та інших засобів реабілітації.

Фактично основна функція Комісії – не допустити на ринок нестабільні підприємства або підприємства-«прокладки», або такі, які будуть забезпечувати неякісною продукцією за кошти державного бюджету, реалізовувалась недостатньо ефективно. Як наслідок, діяльність Експертної комісії з 01.07.2022 припинено.

3.2.4. Оцінка формування граничних цін на засоби реабілітації та виконання договорів

За останні два з половиною роки Граничні ціни на ТЗР переглядалися Мінсоцполітики лише двічі: збільшувалися на фактичний індекс інфляції. У результаті термін очікування підприємств з часу включення до Переліку до моменту визначення граничної ціни на продукцію і внесення її до відповідного наказу Мінсоцполітики становив від декількох місяців до року.

Неунормованість у Порядку № 321 джерел покриття видатків на заміну приймальної гільзи (куксоприймача) через зміну антропометричних даних спричинила непроведення оплати таких робіт.

Невикористання Мінсоцполітики визначених контрольних повноважень зумовило незабезпечення в повному обсязі ухвалення своєчасних і обґрунтованих управлінських рішень на всіх етапах від формування умов договорів на забезпечення ТЗР до виконання підприємствами. Як наслідок, договори укладались з порушенням термінів, що, як встановлено аудитом, у 359 випадках відстрочило право осіб з

інвалідністю на своєчасне отримання засобів реабілітації та призвело до несплати виробниками штрафних санкцій у сумі 784,0 тис. гривень. **Порушення умов договорів у частині належної якості, безпеки та функціональних властивостей ТЗР спричинило виготовлення засобів реабілітації вартістю 347,3 тис. грн не за розміром та без урахування антропометричних даних, використання яких за призначенням є неможливим. Підприємства-виробники при виготовленні ТЗР використовували комплектуючі різних ступенів мобільності, вносили недостовірні дані до актів приймання-передачі робіт та забезпечували осіб з інвалідністю ТЗР після їх смерті. Загалом фактів таких порушень встановлено на 8 050 тис. гривень.**

3.2.4.1. Законодавча база

Відповідно до Закону № 2961, постанови Кабінету Міністрів України від 25 грудня 1996 року № 1548 «Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)»¹⁷ Наказом № 1208 Мінсоцполітики затверджено Граничні ціни на ТЗР, в межах яких проводиться забезпечення осіб з інвалідністю засобами реабілітації.

Слід відмітити, що на процедури забезпечення засобами реабілітації за рахунок бюджетних коштів не поширюються норми Закону України від 25 грудня 2015 року № 922 «Про публічні закупівлі», оскільки частиною шостою статті 3 цього Закону встановлено: закон не застосовується у разі, якщо замовники, визначені у пункті 4 частини першої статті 2 цього Закону, здійснюють закупівлі, зокрема, товарів, робіт і послуг, за цінами (тарифами), які **затверджуються державними колегіальними органами**, іншими органами влади відповідно до їх повноважень або визначаються в порядку, встановленому зазначеними органами, у тому числі якщо визначення таких цін здійснюється на аукціонах.

Відповідно до пункту 43 Порядку № 321 територіальні відділення Фонду протягом трьох робочих днів з дня надходження бюджетних асигнувань укладають з підприємствами-виробниками договори чи додаткові угоди.

Враховуючи вимоги Порядку № 321, наявний механізм забезпечення окремих категорій населення ТЗР і послугами з їх післягарантійного ремонту передбачає безготівкове перерахування Фондом коштів підприємствам, які виконали індивідуальні заявки на договірних умовах.

---

¹⁷ Мінсоцполітики встановлює граничні ціни, граничні нормативи рентабельності на допоміжні засоби реабілітації (технічні та інші засоби реабілітації) за переліком допоміжних засобів реабілітації (технічних та інших засобів реабілітації), якими забезпечуються особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та інші окремі категорії населення, затвердженим у додатку до постанови Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 321 зі змінами.

Істотні умови господарського договору визначені статтею 180 Господарського кодексу та передбачають погодження сторонами договору предмета (найменування), кількості продукції (послуг) і вимог до її якості, ціни та строку дії.

Також абзацом п'ятнадцятим пункту 43 Постанови № 321 передбачено, що договори, акти приймання-передачі робіт (надання послуг) можуть створюватись та укладатись в електронній формі в банку даних із застосуванням кваліфікованого електронного підпису, що базується на кваліфікованому сертифікаті відповідно до вимог Закону України «Про електронні довірчі послуги». **На час проведення аудиту зазначена функція так і не реалізована через невизначеність такої процедури в ЦБІ та системою дистанційного обслуговування «Клієнт казначейства-Казначейство».**

Аудитом встановлено, невизначеність у Порядку № 321 джерел покриття видатків на заміну приймальної гільзи (куксоприймача) через зміну антропометричних даних, що зумовило непроведення оплати таких робіт. Так, підприємством «К4» за укладеними у квітні та травні 2023 року договорами з Полтавським відділенням Фонду проведено заміну приймальної гільзи (куксоприймача) через зміну антропометричних даних 12-ти осіб з інвалідністю в сумі **225,7 тис. гривень**. Відділенням Фонду не здійснена оплата за проведену роботу через невизначення у Порядку № 321 джерел покриття таких видатків. З цієї ж причини не проведено ремонтних робіт за заявкою особи з інвалідністю, яка надійшла до підприємства «К4» 22.05.2023 (вартість ремонту 19,5 тис. гривень).

3.2.4.2. Виявлений стан справ

Визначення граничної ціни ТЗР покладено на Робочу групу, яка створена 25.01.2019 та діє при Мінсоцполітики на підставі Положення про Робочу групу.

Відповідно до пунктів 3, 4 та 5 Положення про Робочу групу головою групи є заступник Міністра соціальної політики згідно з розподілом обов'язків. До складу Робочої групи входять представники Міністерства, Національної соціальної сервісної служби, Фонду, Українського науково-дослідного інституту протезування, протезобудування та відновлення працездатності (за згодою), експерти, в тому числі технічні експерти, науковці, представники інститутів громадянського суспільства (за згодою). Персональний склад Робочої групи затверджується наказом Мінсоцполітики. **При цьому Положення про Робочу групу не визначає механізму обрання членів Робочої групи, що дає можливість голові на власний розсуд визначати склад Робочої групи, а також періодичність ротації складу.**

У періоді, що досліджувався, склад Робочої групи затверджувався двічі: у кількості 17 осіб (голова – Котик Є. Д., перший заступник Міністра соціальної

політики України) та 15 осіб (голова – Музиченко В. В., заступник Міністра соціальної політики України).

У 2021 та 2022 роках Робочою групою було проведено по два засідання, упродовж січня-червня 2023 року засідання не відбувались. **Фактично за останні два з половиною роки Граничні ціни на ТЗР¹⁸ переглядались двічі (накази Мінсоцполітики від 03.11.2021 № 621 та від 18.01.2023 № 24) – збільшувались на фактичний індекс інфляції.**

Жодним нормативно-правовим актом не передбачено отримання Міністерством від суб'єктів господарювання даних щодо кількості виробників та імпортерів, суб'єктів господарювання, які здійснюють роздрібну реалізацію засобів реабілітації та комплектувальних виробів, сировини і матеріалів до них.

Найменування та коди виробів, визначені у Переліку № 309, не приведені у відповідність із кодами згідно з міжнародним стандартом ISO 9999. Зазначене ускладнює визначення граничної ціни ТЗР, яка затверджена Наказом № 1208, де застосовані міжнародні стандарти ISO 9999. Наприклад, гранична ціна на ортези на колінний суглоб з кодом 06 12 09 визначена в сумі 567 (текстиль) та 4022 гривні.

Відповідно до пункту 4 Порядку № 671 Мінсоцполітики протягом п'яти робочих днів після видання наказу про затвердження граничних цін надсилає копію наказу Фонду для внесення змін до ЦБІ. Водночас через **брак технічної можливості автоматичного внесення змін граничних цін до ЦБІ, такі зміни вносяться у ручному режимі, що створює ризики недостовірності даних.**

✓ **Договори про забезпечення/ремонт ТЗР укладались в двосторонньому порядку між територіальними відділеннями Фонду та підприємством з недотриманням визначених пунктом 43 Порядку № 321 термінів (протягом 3-х робочих днів, але не більш як 14 календарних днів з дня надходження бюджетних асигнувань), що відтермінувало строк отримання засобів реабілітації, зокрема: Вінницьким відділенням Фонду – 53 договори; Одеським – 242; Закарпатським – 375; Львівським – 15; Дніпропетровським – 96; Київським обласним – 188.**

✓ **Договори укладались за доведеними Фондом шаблонами¹⁹. При цьому шаблони договорів не передбачали відповідальності за порушення підприємствами правильності визначення функціональних можливостей осіб при призначенні їм ТЗР; гарантійного терміну експлуатації ТЗР (зазначено лише, що гарантія вказується в талоні на гарантійний ремонт і відраховується з моменту забезпечення заявника ТЗР). Оскільки така інформація не міститься в договорах, вона не вноситься до ЦБІ, хоча відповідні графи передбачені.**

Аудитом встановлено, що до особових карток заявників, яким видано засоби реабілітації, не внесена інформація про дату закінчення гарантії і

¹⁸ Затверджені Наказом № 1208.

¹⁹ Листи від 20.08.2021 №06-01/14-1896/1/03-02, від 27.02.2023 № 06-01/14-384/11.

такою інформацією територіальні відділення Фонду не володіють. Зазначене створює ризики оплати за рахунок коштів державного бюджету ремонтних робіт ТЗР, які ще перебувають на гарантії.

До того ж у договорах не вказано нормативу рентабельності, що фактично обмежує ціну ТЗР рівнем граничних цін та нівелює контроль за дотриманням підприємствами граничного нормативу рентабельності. У результаті відділеннями Фонду при проведенні оплати підприємствам не здійснювався контроль за граничним нормативом рентабельності. Так, при забезпеченні осіб з інвалідністю кріслами колісними за договорами, укладеними у 2021–2022 роках та січні-травні 2023 року між Одеським відділеннями Фонду та підприємством «Т», рівень рентабельності не обраховувався, а вартість виробу визначалась за рівнем торгової націнки. До того ж підприємством «Т» не обраховувався та не обліковувався обсяг витрат, які враховує торгова націнка, відповідно, даних щодо рентабельності немає. При цьому акти приймання-передачі підписувались директором відділення Фонду без зауважень. Загалом **Одеським відділенням Фонду сплачено підприємству «Т» за крісла колісні без визначення рівня рентабельності 3 973,4 тис. грн за 19 договорами.**

До того ж Одеським відділенням Фонду за рахунок коштів державного бюджету сплачено підприємству «Т» вартість середньоактивних крісел колісних Karma KM8522 Flexx HD з перевищенням торгової націнки, визначеної підприємством²⁰, у сумі 89,2 тис. грн (2021 рік – 43,3 тис. грн, 2022 рік – 43,7 тис. грн, січень-червень 2023 року – 2,2 тис. гривень).

✓ **Недотримання підприємствами умов договорів у частині термінів забезпечення/ремонті засобами реабілітації у 359 випадках призвело до відстрочення права осіб з інвалідністю на своєчасне отримання ТЗР. При цьому виробникам не пред'явлено і, відповідно, ними не сплачено штрафних санкцій та пені у сумі 784,0 тис. гривень.**

Так, по Дніпропетровському відділенню Фонду встановлено **203 випадки** на загальну суму 3 540,8 тис. грн виконання у 2021–2023 роках підприємствами замовлень із забезпечення заявників засобами реабілітації терміном від 1 до 183 календарних днів після визначених 45 робочих днів, за якими відділенням не були застосовані **штрафні санкції та пеня** за порушення термінів забезпечення ТЗР в сумі **370,1 тис. грн**: пеня – 192,7 тис. грн, штрафні санкції – 177,4 тис. гривень. Крім того, встановлено **15 випадків** на загальну суму 190,2 тис. грн виконання у 2022–2023 роках ремонту засобів реабілітації терміном від 52 до 213 календарних днів. Обсяг **штрафних санкцій та пені** за порушення термінів виконання післягарантійних ремонтів, за розрахунками контрольної групи Рахункової палати, становить **29,3 тис. гривень.**

---

²⁰ Вартість одиниці з урахуванням торгової націнки 15,0535 тис. грн, вартість реалізації за договорами з відділенням Фонду – 15,504 тис. гривень.

По Одеському відділенню Фонду: ТОВ «Слайг Медікал» зобов'язання за договором від 13.10.2021 № 13901271/2/21/37 щодо виготовлення засобу реабілітації не виконані. Відділенням Фонду надіслано претензію від 30.11.2021 № 1034/05 щодо сплати штрафних санкцій та штрафу – 10 відс. суми договору (**2,2 тис. грн**), але підприємством ці вимоги проігноровані та **штрафні санкції не сплачені**. Натомість у додатковій угоді від 15.12.2021 № 1 за підписом заступника директора відділення Фонду та директора ТОВ «Слайг Медікал» сторони дійшли згоди розірвати договір.

По Закарпатському відділенню Фонду задокументовано **10 випадків** недотримання строків виготовлення засобів реабілітації. За умовами договорів підприємства мали сплатити пеню в сумі **65,1 тис. грн та штрафів 39,5 тис. гривень**. Відділенням Фонду не вимагало їх сплати, а прохало надати пояснення щодо термінів постачання засобів реабілітації або їх ремонту.

Укладені Київським обласним відділенням Фонду **77 договорів** виконані з порушенням встановленого пунктом 43 Порядку № 321 та умовами договорів строку – 45 робочих днів (від 5 до 124 днів). Загальна сума пені та штрафних санкцій, яка мала бути нарахована за порушення умов договорів, становила (розрахунково) **262,3 тис. грн**, проте претензійно-позовна робота відділенням не здійснювалася. Подібно не забезпечено своєчасного виконання умов договорів з ремонту ТЗР у **4 випадках**²¹ на суму 813,1 тис. грн, при цьому штрафні санкції за несвоєчасне виконання договорів (розрахунково на суму **15,5 тис. грн**) відділенням Фонду не застосовувались.

Вінницьким відділенням Фонду також не здійснювався дієвий контроль за дотриманням строків забезпечення осіб з інвалідністю ТЗР. У 2022 році та I півріччі 2023 року за встановленими 33-ма випадками забезпечення засобами реабілітації здійснювалось пізніше **45 робочих днів** з дати надходження відділенню щомісячних бюджетних асигнувань у межах створених попередніх замовлень на загальну суму 2169,2 тис. гривень. При цьому у 94,4 відс. це допущено одним підприємством – ТОВ «Форвард-Орто».

У Львівському відділенні Фонду у 2021 році встановлено **дев'ять випадків** перевищення строків забезпечення ТЗР, визначених абзацами чотирнадцятим та шістнадцятим п. 43 Порядку № 321 та п.п.7 п.1 розділу III договорів, – від 2-х до 21-го календарного дня для 34-х осіб на суму 388,3 тис. грн (за сімома договорами, укладеними із трьома підприємствами: ТОВ «Форвард-Орто», ТОВ «Фенікс-Медікал» та підприємство «К6»). Також **встановлено сім випадків проведення ремонтів ТЗР на загальну суму 149,2 тис. грн з перевищенням встановлених строків на 16 - 172 календарних дні**, до того ж без застосування штрафних санкцій.

---

²¹ За договорами з ремонту ТЗР з підприємством «А», ФОП Гусев Є. Ю., ТОВ «Ваше Здоров'я Трейдинг».

Крім того, виявлено випадки умисного (узгодженого) розірвання Львівським відділенням Фонду з ТзОВ «Ваше здоров'я Трейдинг» договорів з подальшим укладанням нових договорів із наданням попередньої оплати. Зокрема, листами від 26.12.2022 (№ 225/12.22-Р, № 231/12.22-Р, № 232/12.22-Р) ТзОВ «Ваше здоров'я Трейдинг» звернулось до Львівського відділення Фонду з проханням розірвати три договори про забезпечення засобами реабілітації на загальну суму 97,6 тис. грн, укладені у серпні-жовтні 2022 року, у зв'язку з неможливістю їх виконати. Шляхом укладання додаткових угод від 28.12.2022 сторонами погоджено їх розірвання. Разом з тим того ж дня (28.12.2022) між Львівським відділенням Фонду та ТзОВ «Ваше здоров'я Трейдинг» укладено нові угоди щодо забезпечення тих же осіб тими ж засобами реабілітації, в результаті **3 особи з інвалідністю були забезпечені відповідними засобами реабілітації вартістю 97,6 тис. грн через півроку після дати надходження асигнувань у межах створених попередніх замовлень.**

Довідково. Умовами договорів щодо забезпечення ТЗР передбачено: підприємство зобов'язано дотримуватись строків виготовлення ТЗР, встановлених Порядком № 321 (п. 7 розділу III договорів за 2021 та 2022 роки, п. 6 розділу III договорів за 2023 рік). Пунктом 1 розділу VII «Форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили)» договорів передбачено, що сторони звільняються від відповідальності за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за договором внаслідок виникнення форс-мажорних обставин (обставини непереборної сили), які не існували під час укладення договору та виникли поза волею сторін (аварія, катастрофа, стихійне лихо, епідемія, вибухи тощо).

За даними ЦБІ виявлено **23 випадки виготовлення індивідуальних засобів реабілітації 3-ма підприємствами з порушенням вимог п. 30 Порядку № 321 у строки понад 20 робочих днів²² на загальну суму 523,2 тис. гривень.**

Подібно підприємство «А» за 35 договорами здійснювало виготовлення засобів реабілітації загальною вартістю 1 394,6 тис. грн з перевищенням строку виготовлення від 2 до 40 днів.

✓ Підприємства не дотримувались також умов договорів у частині належної якості, безпеки та функціональних властивостей ТЗР. Мали місце факти виготовлення засобів реабілітації вартістю 347,3 тис. грн не за розміром та без урахування антропометричних даних, використання яких за призначенням є неможливим. І це за умови, що підприємство відповідно до пункту 2 розділу IV договорів відповідає за якість, безпеку та функціональні властивості ТЗР, а територіальне відділення Фонду згідно з підпунктом 1

²² У 2022 році – 3 випадки на суму 218,3 тис. грн (підприємство «К1» – 2 випадки на 2,8 тис. грн; ТОВ «Форвард-Орто» – 1 випадок на 215,5 тис. грн); у січні-травні 2023 року – 20 випадків на суму 304,9 тис. грн (підприємство «К1» – 18 випадків на суму 26,6 тис. грн; ТОВ «Укрпротез» – 2 випадки на суму 278,4 тис. грн) з перевищенням від 71 до 127 робочих днів з дати запуску у виробництво, при цьому ЦБІ за такими випадками не містить відомостей щодо простою (зокрема, часу примірки та часу, протягом якого особа з інвалідністю, дитина з інвалідністю, інша особа не з'являлася на примірку) тощо.

пункту 4 розділу III договору має право вимагати від підприємства належного виконання умов договору.

Так, за договором від 27.02.2023 № 13901271/2/23/5 особу з інвалідністю гр. О. 1981 року народження забезпечено протезом передпліччя (шифр ПР.2.1.1) вартістю 65,0 тис. грн, виготовленим підприємством «КЗ». За результатами телефонного опитування, проведеного контрольною групою Рахункової палати, **особа з інвалідністю підтвердила отримання протезу, проте вказала, що з часу отримання (17.03.2023) не має змоги ним користуватися через невідповідність розміру та неврахування антропометричних даних.**

За договором від 27.02.2023 № 13901271/2/23/5 особу з інвалідністю гр. Г. 1972 року народження забезпечено засобами реабілітації у кількості шести одиниць на загальну суму 271,8 тис. грн, виготовленими підприємством «КЗ». За результатами телефонного опитування, проведеного контрольною групою Рахункової палати, **особа з інвалідністю підтвердила отримання комплекту протезів, проте вказала, що з часу отримання (15.03.2023) не має змоги ними користуватися через невідповідність розміру та неврахування антропометричних даних.**

Довідково. Після проведення аудиту Одеським обласним відділенням Фонду листом від 10.10.2023 № 194/04 повідомлено Рахункову палату, що підприємством усунені усі недоліки виробів для гр. Г. та гр. О., зауважень щодо експлуатації та використання, претензій до підприємства ці громадяни не мають.

За договором від 03.03.2023 № 13592841/2/23/33 особу з інвалідністю гр. Ж. забезпечено системою протезів на нижню кінцівку вартістю 10,5 тис. грн, виготовленою ТОВ «Форвард-Орто». За результатами телефонного опитування, проведеного контрольною групою Рахункової палати, **особа з інвалідністю гр. Ж. повідомила: протез отримано через Нову пошту, однак ним користуватись не може, оскільки протез незручний, резиновий, натирає до мозолів. Після проведення аудиту порушення усунено.**

✓ Підприємства-виробники при виготовленні ТЗР використовували комплектуючі різних ступенів мобільності, вносили недостовірні дані до актів приймання-передачі робіт та забезпечували осіб з інвалідністю ТЗР після їх смерті. Загалом фактів таких порушень встановлено на **8 050 тис. гривень.**

Так, підприємство «К5» у 33 випадках (33 протези для 30 осіб з інвалідністю), ігноруючи вимоги пункту 3 розділу I Порядку визначення функціональних можливостей інваліда, дитини-інваліда, іншої особи з порушеннями функцій нижніх кінцівок, затвердженого наказом Мінсоцполітики від 20 січня 2015 року № 37 (у редакції наказу Мінсоцполітики від 26 липня 2016 року № 822) (далі – Порядок № 37), використало стопи штучні 5A410 з рівнем мобільності M1-M2 у конструкціях протезів нижніх кінцівок, які за шифром виробу віднесені до 3 рівня мобільності з вищим рівнем функціональності. Фактично у готовий протезно-ортопедичний виріб з рівнем

мобільності 3 включено (нібито на прохання пацієнта) штучні стопи 5A410, 1 S101, 1-01-FT, 1 НК 15, 1Н38, які відповідають **рівню мобільності 2** та мають нижчий **рівень функціональності**. У подальшому ці стопи включені до актів приймання-передачі робіт з детальним описом та розрахунками калькуляції протезів нижніх кінцівок 3 рівня мобільності, за які з державного бюджету сплачено 2517,24 тис. грн (2021 рік – 1415,92 тис. грн, 2022 рік – 926,35 тис. грн та I півріччя 2023 року –139,08 тис. гривень). Питання визначення ціни готового протезно-ортопедичного виробу з комплектацією елементами різної мобільності належно не врегульовано. Гранична вартість 33 виробів з 2-м рівнем мобільності становить 1364,8 тис. гривень. Отже, **неекономно використано 1152,5 тис. грн** з державного бюджету.

Київським міським відділенням Фонду за договором від 01.03.2023 № 22869098/2/23/8 29.03.2023 та 31.03.2023 перераховано 131,8 тис. грн підприємству «К5» (кошти за КПКВК 2507110) за виготовлення **протеза стегна модульного типу з чотириланковим колінним вузлом 3 рівня мобільності для пацієнтів вагою до 100 кг (шифр ПН 6.4.3.4.0)**. При цьому відповідно до замовлення П-22-51 від 07.06.2022 підприємством «К5» для особи з інвалідністю гр. М. визначено виріб зі **ступенем функціональної можливості 2** вартістю 67,02 тис. грн, при цьому шифр виробу має ознаки виправлення та визначений як ПН 6.4.3.4.0.

Пунктом 6 розділу II Порядку № 37 встановлено, що за бажанням особа з порушеннями функцій нижніх кінцівок може бути забезпечена протезно-ортопедичним виробом вищої функціональності, ніж їй передбачено відповідно до проведеного оцінювання, на підставі медико-технічного обґрунтування, що затверджується керівником підприємства, яке забезпечує протезно-ортопедичним виробом, на строк експлуатації, передбачений законодавством. Медико-технічного обґрунтування, затвердженого керівником підприємства, до аудиту **не надано**. Підприємством «К5» на запит контрольної групи повідомлено про відсутність випадків та документів щодо забезпечення за бажанням особи з порушеннями функцій нижніх кінцівок протезно-ортопедичним виробом вищого ступеня функціональності, ніж їй передбачено.

Як наслідок, у порушення пункту 6 розділу II Порядку № 37 вироблений та **виданий підприємством «К5» протез стегна модульного типу з чотириланковим колінним вузлом 3 рівня мобільності для пацієнтів вагою до 100 кг (шифр ПН 6.4.3.4.0) не відповідав 2 ступеню функціональної можливості**, визначеному в замовленні П-22-51 від 07.06.2022, **а отже, з державного бюджету неекономно використано 64,8 тис. гривень**.

Також встановлено, що підприємством «К5» 22.12.2021 забезпечено взуттям вартістю 5,2 тис. грн **померлу** особу з інвалідністю гр. Ч. Під час проведення аудиту з'ясовано, що гр. Ч помер 08.01.2021 (згідно з актовим записом № 38 від 08.01.2021), а за документами, які є підставою для оплати за взуття (акт приймання-передачі від 22.12.2021 б/н, підписаний директором

підприємства «К5» та замовником – гр. Ч., та акт приймання-передачі робіт (надання послуг) від 30.12.2021 № 19023989/2/21/1142021, підписаний директором підприємства «К5» та директором Київського обласного відділення Фонду), був забезпечений ним практично **через рік після смерті**.

Довідково. Під час аудиту кошти в сумі 5,2 тис. грн підприємством «К5» повернено до Київського обласного відділення Фонду (квитанція на переказ готівки на рахунок № 66732813 від 16.08.2023), яким платіжною інструкцією від 17.08.2023 № 130 ці кошти **повернено до державного бюджету**.

Подібно по Вінницькій області встановлено 18 випадків **забезпечення ТЗР** (надання послуг з ремонту протезно-ортопедичних виробів 9 особам з інвалідністю), коли окремими підприємствами²³ в порушення пунктів 14, 24, 29 Порядку № 321 внесено недостовірні дані до договорів, актів приймання-передачі ТЗР на загальну суму **372,1 тис. грн після смерті осіб з інвалідністю**. Під час аудиту кошти в сумі 372,1 тис. грн цими підприємствами повернено.

✓ Підприємством «ПК» виготовлено та передано особам з інвалідністю **53 одиниці** протезів загальною вартістю **5 955,5 тис. грн**, в яких використані штучні стопи SF-190 вартістю 1046,9 тис. грн **без зазначення їх походження, рівня мобільності**.

Аудитом встановлено, що в Каталозі штучних стоп за шифром (артикулом) SF-190 **немає**. Також, за інформацією Державної митної служби України, товари за УКТЗД 9021399000, зокрема штучні стопи SF-190, у період 2021 рік – та січень-травень 2023 року **не імпортувались**.

До розрахунків калькуляцій включені штучні стопи TRES, SEF-190, SF-190 вартістю **від 7,84 до 22,99 тис. гривень**. Всі вироби, які включали штучні стопи SF-190, належали до 3 групи мобільності. Відповідно до видаткових накладних постачання стоп штучних SF-190 на це підприємство протягом 2022 – I півр. 2023 року здійснювали ФОП Паршук С. Ю. – 7 од.; ФОП Бачур В. В. – 16 од.; ФОП Шимко Ю. В. – 3 одиниці.

Підприємством «ПК» до аудиту надано лист ФОП Паршук С. Ю. від 13.07.2023 № 12, в якому повідомлялось, що у період з 2021 року по III квартал 2023 року у виписаних підприємству «ПК» рахунках та видаткових накладних було допущено технічну помилку в назві товару/продукції «стопа штучна SF 190, а також зазначено: «Просимо у видаткових накладних вважати правильним наступну назву товару/продукції «стопа штучна Seatle Triumph STF190». Усі інші реквізити видаткових накладних просимо вважати правильними». Аудитом встановлено, що в 2022 році стопа штучна Seatle Triumph STF-190 була поставлена в одному екземплярі ФОП Бачур В. В. за ціною 61,75 тис. грн (видаткова накладна від 08.04.2022 № 96), **яка в 2,7 рази**

²³ Підприємством «К1» – 11 випадків на суму 171,8 тис. грн, підприємством «ОС» – 6 випадків на суму 185,4 тис. грн, ТОВ «Ваше здоров'я трейдинг» – 1 випадок на суму 14,9 тис. гривень.

перевищує вартість SF-190 – 22,99 тис. грн, що опосередковано вказує на те, що STF-190 та SF-190 абсолютно різні стопи.

Пунктом 3 розділу I Порядку № 37 передбачено, що ступінь функціональних можливостей особи з порушеннями функцій нижніх кінцівок впливає на функціональність протезно-ортопедичних виробів, якими забезпечується зазначена особа, **але в зазначених випадках встановити таку відповідність не є можливим**. З огляду на це в діях посадових осіб підприємства «ПК» вбачаються **ознаки шахрайства** на суму **5 955,5 тис. гривень**.

Крім того, підприємством «ПК» допущені факти (стосовно 6 осіб з інвалідністю) свідомого спотворення конфігурації протезів, завищення вартості комплектуючих, внесення недостовірних даних до розрахунків калькуляцій ТЗР та актів приймання-передачі робіт з детальним описом на суму **499,9 тис. грн**, що **також мають ознаки шахрайства**.

Зокрема, актом приймання-передачі від 30.05.2023 підприємство «ПК» передало протез особі з інвалідністю гр. Б., в якому встановлено колінний вузол 3R80, що не відповідає калькуляції на виготовлення протеза, до якої включено вузол колінний 3E80 за ціною 521,65 тис. гривень.

З метою з'ясування фактичного встановлення на протез комплектуючих 11.07.2023 контрольною групою Рахункової палати проведено телефонну розмову з отримувачем протезу. Особа з інвалідністю гр. Б. вказала, що отримала виріб з вузлом колінним 3R80 і це виключно **гідравлічна система без електронного управління**, в якій акумулятора та інших електричних частин немає.

Довідково. Відповідно до Каталога колінний вузол 3E80 належить до колінного механізму з електронним керуванням/регулюванням, а 3R80 – до колінного механізму з гідравлічним керуванням/регулюванням. Обидва вузли відповідають рівню мобільності М3-М4.

Колінний вузол 3R80 придбаний підприємством «ПК» за ціною 149,94 тис. гривень. Отже, цим підприємством внесені завідомо недостовірні дані до розрахунку калькуляції виробу, невідповідність встановленої комплектації протезу щонайменше становить 371,71 тис. гривень.

Зазначеним порушенням сприяло і те, що переважна більшість замовлень в 2021–2023 роках завантажувалася підприємством «К5» до ЦБІ за формою, визначеною наказом Мінсоцполітики від 14.09.2018 № 1354 «Про затвердження форм документів з обліку та забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації», який втратив чинність 27.07.2021. До замовлень не вносилися дані щодо поетапного оцінювання ступеня функціональних можливостей за показниками та балами, а також результатів такого розрахунку, що не відповідає вимогам пунктів 2, 3 та 4 розділу II Порядку № 37. У порушення п. 5 розділу I Порядку № 37 Фонд та його територіальні відділення

позбавлялись права здійснювати огляд документів, на підставі яких особі з порушеннями функцій нижніх кінцівок визначався ступінь функціональних можливостей. Крім того, підприємство «ПК» до ЦБІ завантажувало скановані копії тільки першого та останнього аркушів замовлення на виготовлення протезів нижніх кінцівок.

✓ **Проведення ремонтних робіт засобів реабілітації з порушенням встановлених норм.**

Пунктом 41 Порядку № 321 визначено, що сумарний розмір видатків на ремонт та технічне обслуговування засобів реабілітації за весь період експлуатації не може перевищувати 70 відсотків граничної ціни засобу, встановленої Мінсоцполітики. **При цьому виявлено випадки проведення ремонтних робіт, вартість яких перевищувала 70 відс. граничної ціни засобу.**

У Вінницькій області встановлено, що протягом 2022 року та 5 місяців 2023 року 2-ма підприємствами (підприємством «К1» – 21 випадок на суму 40,2 тис. грн та ТОВ «Всеукраїнський центр реабілітації та протезування «ЗДОРОВ'Я» – 6 випадків на суму 24,3 тис. грн) в порушення вимог абзацу дев'ятого п. 41 Порядку № 321 проведено ремонти ТЗР, вартість яких перевищувала встановлений розмір, за що обласним відділенням Фонду неоприлюднено сплачено **64,5 тис. грн** бюджетних коштів.

Крім того, у 2022 році та січні-травні 2023 року встановлено 7-м випадків проведення підприємствами ремонтів протезно-ортопедичних виробів 3 ступеня функціональної можливості для осіб з інвалідністю **раніше, ніж через два роки з дати отримання протезу в експлуатацію** за рахунок коштів держбюджету, на загальну суму 88,1 тис. грн, чим порушено вимоги абзацу другого п. 40 Порядку № 321, та які оплачено відділенням Фонду за рахунок коштів державного бюджету за КПКВК 2507030, 2507110.

Під час аудиту підприємствами відшкодовано 131,6 тис. гривень.

Підприємством «К4» у вересні-жовтні 2021 року проведено ремонт засобів реабілітації (ПН 3.3.2.4.0 та 3.4.2.4.0), у 5-ти випадках фактичний розмір видатків на ремонт **перевищив 70 відс.** граничної ціни засобу. Це призвело до зайвого перерахування бюджетних коштів у загальній сумі **5,0 тис. грн**, які відшкодовано до державного бюджету.

3.2.5. Оцінка обґрунтованості вартості засобів реабілітації

Чинними нормативно-правовими актами не регламентується граничний рівень адміністративних витрат, а також витрат на збут та постачання засобів реабілітації. Як наслідок, підприємства можуть включати до складу адміністративних витрат та витрат на збут витрати різного роду в обсягах «на власний розсуд», адже законодавчо визначено лише граничні нормативи рентабельності на ТЗР за переліком, якими забезпечуються особи з інвалідністю.

Невизначеність граничних норм витрат, які формують повну собівартість засобів реабілітації (адміністративні/загальновиробничі витрати, накладні витрати тощо), дала можливість підприємствам маніпулювати витратами при складанні калькуляцій з метою завищення та, як наслідок, фактичну відпускну ціну наблизити до граничної ціни засобу реабілітації.

Включення підприємствами до складу видатків на збут та адміністративних витрат видатків на оплату послуг з комерційного представництва та освітніх послуг призвело до здорожчання відпускних цін ТЗР та неекономного використання бюджетних коштів на загальну суму 17731,24 тис. гривень.

До того ж у структурі повної собівартості продукції підприємств близько 90 відс. – витрати на імпортні купівельні напівфабрикати та комплектуючі, при цьому окремі підприємства їх придбавали не безпосередньо у виробників, а через посередників, торговельні (постачальницько-збутові) надбавки яких не регулюються (не обмежуються), що спричинило суттєве зростання собівартості продукції та, відповідно, завищення вартості виготовлених ТЗР. Це також створило умови для неекономного використання бюджетних коштів: під час аудиту встановлено на суму 3 995,8 тис. гривень.

3.2.5.1. Законодавча база

Наказом Мінсоцполітики від 16.09.2022 № 253 «Про встановлення граничних нормативів рентабельності допоміжних засобів реабілітації (технічних та інших засобів реабілітації)» (далі – Наказ № 253) визначено: при укладанні договорів про забезпечення засобами реабілітації передбачати оплату за їх фактичною собівартістю і граничним нормативом рентабельності не більше ніж 9 відс. фактичної собівартості, але не вище від граничних цін; для виробів підвищеної функціональності за новітніми технологіями та/або спеціальними виробами для занять спортом, передбачати оплату не більше ніж 5 відс. фактичної собівартості, але не вище від граничних цін; забезпечення засобами реабілітації учасників бойових дій, визначених абзацом тринадцятим пункту 2 Порядку № 321, проводиться за їх фактичною собівартістю без перевищення їх трикратної граничної ціни, граничний норматив рентабельності – не більше ніж 5 відс. фактичної собівартості; забезпечення виробами відповідно до Положення про первинне та складне протезування та ортезування осіб з вадами опорно-рухового апарату, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 27.03.2019 № 444, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 23.04.2019 за № 429/33400, проводиться за фактичною собівартістю виробів без перевищення їх двократної граничної ціни, граничний норматив рентабельності – не більше ніж 5 відс. фактичної собівартості. При цьому Наказ № 253 не обмежує рівня торгової націнки при забезпеченні ТЗР.

Договорами про забезпечення засобами реабілітації, які укладались між територіальними відділеннями Фонду та підприємствами, у розділі I «Предмет договору» передбачено, що підприємство зобов'язується здійснити забезпечення засобами реабілітації, а територіальне відділення Фонду – оплатити підприємству фактичну вартість забезпечення в межах граничних цін, встановлених Наказом № 1208, та граничних нормативів рентабельності.

3.2.5.2. Виявлений стан справ

Пункт 43 Порядку № 321 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 362) не унормовує подання підприємством до територіального відділення Фонду калькуляції вартості засобів реабілітації та їх ремонту. **Окрім того, ЦБІ не передбачає обов'язкового завантаження калькуляції відповідних засобів реабілітації.**

Відповідно, територіальними відділеннями Фонду при здійсненні розрахунків за договорами про забезпечення засобами реабілітації та виконання послуг з ремонту і технічного обслуговування не вимагались калькуляції чи інші розрахунки, документи тощо, які б підтверджували дотримання граничних нормативів рентабельності, хоча умовами договорів передбачено: оплата підприємству здійснюється відділенням Фонду за фактичну вартість забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, інших осіб ТЗР у межах граничних цін, встановлених наказами Мінсоцполітики.

Отже, внаслідок незабезпечення контролю відділеннями Фонду, підприємства мали можливості скласти калькуляції, в результаті чого відпускні ціни на продукцію формувалися з наближенням до встановлених граничних цін. Включення підприємствами до складу видатків на збут та адміністративних витрат видатків на оплату послуг з комерційного представництва та освітніх послуг призвело до здорожчання ціни протезних виробів. За результатами аудиту встановлено таких фактів неекономного використання коштів загалом на 17 731,24 тис. гривень.

Підприємством «К1» та підприємством «ОС» у 2021–2022 роках та січні-травні 2023 року у порушення вимог Положення про облікову політику, а також власних наказів (розпоряджень) про встановлення накладних витрат, у 3-ох і 42-х випадках відповідно необґрунтовано застосовано коефіцієнти співвідношення додаткової заробітної плати, загальновиробничих та адміністративних витрат, а також витрат на збут до основної заробітної плати щодо виготовлення ТЗР (протезів стегна (шифр виробу ПН.6.4.3.4.0)), що призвело до завищення вартості виготовлених виробів, за розрахунками контрольної групи Рахункової палати, у загальній сумі 39,8 і 132,9 тис. гривень.

Довідково. За поясненням підприємства «К1», ці випадки зумовлені збоями у програмному забезпеченні, що виникали через часте падіння напруги, відключення світла і, відповідно, сервера Підприємства.

Підприємство «ПК» відобразило вартість колінних вузлів 3R78 за одиницю 73,2 тис. грн в калькуляції на протези стегна модульного типу з чотириланковим колінним вузлом 3 рівня мобільності для 18 осіб з інвалідністю на загальну суму 1 317,6 тис. гривень. **Аудитом встановлено невідповідність між датою оприбуткування колінних вузлів (15.06.2023) та датами видачі готових виробів, в яких використовувались такі вузли (з 27.04.2023 по 13.06.2023).** При цьому фактична вартість колінних вузлів 3R78, імпортованих підприємством, становила 43,29 тис. грн, що призвело до завищення вартості виготовлених виробів у загальній сумі **538,4 тис. гривень.**

Довідково. Підприємством «ПК» 20.03.2023 оформлено вантажно-митну декларацію 209230028640, згідно з якою були імпортовані товари, зокрема 3R78 «Елемент протеза - вузол колінний, пневматичний» в кількості 15 одиниць. Ціна за одиницю відповідно до електронних інвойсів становила 1114,35 EUR, що за курсом НБУ (38,8523) дорівнює 43,29 тис. грн за одиницю.

У Закарпатському відділенні Фонду встановлено 20 випадків ідентичності ціни виробу і граничної ціни. До того ж мали місце **випадки забезпечення одним і тим же виробом (протезом) за різною ціною, але в межах граничної ціни,** зокрема: предметом договору від 29.05.2023 № 13592841/2/23/163 Закарпатського відділення Фонду з ТОВ «ОРТОТЕХ-СЕРВІС ГМБХ» визначено забезпечення особи з інвалідністю гр. В. протезом стегна модульного типу з чотириланковим колінним вузлом з мобільністю для пацієнтів вагою до 100 кг (шифр 06 24 15) вартістю 153,9 тис. грн за одиницю, а договору від 31.05.2023 № 13592841/2/23/167 з підприємством «ПК» – забезпечення аналогічним протезом вартістю 177,45 тис. гривень. **Різниця становить 23,5 тис. гривень.**

Адміністративні витрати та витрати на збут у ТОВ «Укрпротез» та ТОВ «Форвард-Орто» досягали 790 і 287 відс. та 746 і 530 відс. відповідно до прямої (основної) заробітної плати працівників, задіяних у виготовленні ТЗР. Як приклад, згідно із калькуляцією ТОВ «Укрпротез» за замовленням ПН-23-33 у січні 2023 року на виготовлення для особи з інвалідністю гр. Р. протеза стегна модульного типу з чотириланковим колінним вузлом (шифр виробу ПН.6.4.3.4.0 (код ISO 06 24 15)) **адміністративні витрати та витрати на збут у складі повної ціни виробу становили 58,3 тис. грн (460-750 відс. до прямої заробітної плати), або 42,0 відс. загальної вартості такого виробу.**

Підприємством «К2» витрати за самостійне утримання стаціонару первинного та складного протезування за період з січня по травень 2023 року в розмірі 1 886,4 тис. грн віднесені до складу загальновиробничих витрат підприємства і включені до вартості вироблених технічних засобів реабілітації, що призвело до здорожчання продукції, виробленої протягом цього періоду, на 6-10 відсотків.

Підприємством «ОТ» до складу витрат на збут віднесені витрати на оплату послуг з комерційного представництва, які надавались на підставі

договорів із ФОП Головань В. М. та ФОП Стогній С. С. Крім того, такі послуги фактично надавалися УСЗН/(ЦНАП), а також мають надаватися працівниками підприємства «ОТ» згідно з їх обов'язками.

Довідково. Згідно із договорами надавалися такі послуги: інформування населення регіону щодо можливості отримання ТЗР за державною програмою на безоплатній основі від безпосереднього виробника, прийняття замовлень від населення в регіоні на виробі підприємства «ОТ», зняття мірок, здійснення повного опису продукції, що замовляється, документальне оформлення замовлень шляхом заповнення відповідних форм у день звернення особи з інвалідністю, контроль термінів видачі протезів тощо.

Згідно з актами виконаних робіт ФОП Головань В. М. та ФОП Стогній С. С. надано відповідних послуг на загальну суму **4 687,3 тис. грн**²⁴, які оплачені підприємству «ОТ» у повному обсязі. При цьому акти **не розкривають змісту й обсягу наданих послуг та не підтверджують їх отримання, що не відповідає вимогам п.2.3 Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку**²⁵.

Крім того, у червні 2022 року підприємством «ОТ» віднесено до адміністративних витрат оплату послуг із навчання лікаря цього підприємства за спеціалізацією «Хірургія» у сумі **50,4 тис. грн**, яке **оплачено за рахунок коштів державного бюджету**.

Подібно підприємство «О» при формуванні собівартості засобів реабілітації до витрат на збут включено представницькі витрати за **14-ма договорами про надання послуг з комерційного представництва на суму 10 314,24 тис. грн**, предметом яких є здійснення маркетингової діяльності, спрямованої на реалізацію готової продукції, що мають опосередковане відношення до витрат на забезпечення ТЗР.

• **Порівнянням цін на окремі високовартісні комплектуючі до протезно-ортопедичних виробів з даними, отриманими аудитором від податкових та митних органів**²⁶, встановлено, що їх закупівля в окремих випадках проводилась через низку посередників за ціною, яка у **1,5-2,5 рази перевищувала вартість їх постачання на митну територію України, що свідчить про неекономне використання бюджетних коштів у сумі 3 995,8 тис. гривень**.

---

²⁴ Розмір оплати визначався як відсоток від суми надходження коштів на рахунок ТОВ за звітний місяць від територіальних відділень Фонду за видані протезно-ортопедичні вироби та коливався від 7,3 відс. (у 2021 році) до співвідношення до кількості оформлених замовлень: 100 відс. – 10 відс., 90 відс. – 9 відс., 80 відс. – 8 відс., 70 відс. та менше – 7 відс. (з 01.04.2023), що становило у 2021 році 1 402,0 тис. грн, у 2022 році – 2 663,0 тис. грн та упродовж січня-березня 2023 р. – 622,3 тис. гривень.

²⁵ Затвердженого наказом Мінфіну від 24.05.1995 № 88 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України від 05.06.1995 № 168/704).

²⁶ Наданих Державною податковою службою України (лист від 19.06.2023 № 7473/5/99-00-04-02-01-05) та Державною митною службою України (лист від 09.06.2023 № 19/19-02-01/6/2350).

Так, підприємство «К1» та підприємство «ОС» мали можливість у 2021–2022 роках забезпечити в частині 3²⁷ і 2²⁸ найменувань високовартісних комплектуючих зменшення фактичної собівартості та, відповідно, ціни реалізації вироблених ТЗР (зокрема, протезів стегна) у разі закупівлі цих комплектуючих безпосередньо в імпортерів та/або їх імпорту. Цим можна було б забезпечити економію в сумах 1 840,6 і 419,9 тис. грн відповідно.

Підприємство «ОК» самостійно не імпортує напівфабрикатів та комплектуючих для виробництва засобів реабілітації, а закуповує у постачальників-посередників. При цьому рівень торговельних (постачальницько-збутових) надбавок до закупівельної ціни на комплектуючі для виготовлення ТЗР у постачальника-посередника ФОП Скібінський Е. В. коливався від 30 до 41 відс. у 2022 році та 34 відс. у I кварталі 2023 року. Відповідно, прямий імпорт підприємством «ОК» комплектуючих до ТЗР забезпечив би економію бюджетних коштів у загальній сумі 1 735,3 тис. гривень.

✓ Аудитом встановлені випадки, коли всупереч вимогам пункту 28 Порядку № 321 послуги з первинного протезування надавались підприємствами, які не мали стаціонарного (реабілітаційного) відділення.

Так, Закарпатським відділенням Фонду протягом періоду, що досліджувався, були укладені договори на первинне протезування 24 осіб з інвалідністю з ТОВ «Форвард - Орто», підприємством «ОК», ТОВ «Торговий дім Алком», підприємством «Б», підприємством «Д» на загальну суму 3 990,2 тис. грн, які не передбачали надання послуг з первинного протезування у стаціонарному (реабілітаційному) відділенні. Так, хоча підприємство «Д» не має стаціонарного відділення та фахівця–реабілітолога, з ним укладено договір від 17.02.2022 № 13592841/2/23/15 про здійснення особі з інвалідністю гр. Е. первинного протезування стегна модульного типу з одновісним колінним вузлом 2 рівня мобільності вартістю 74,5 тис. гривень.

Подібно у підприємстві «ОТ» вартість первинного протезування у 2022 році та січні-травні 2023 року становила 52,5 та 50,9 відс. загальної вартості послуг²⁹. При цьому послуги з первинного протезування надавались за відсутності стаціонарного (реабілітаційного) відділення та фахівця з фізичної реабілітації.

Підприємство «ОК» надало Львівському відділенню Фонду послуги із первинного забезпечення протезами (ортезами) нижніх кінцівок на суму 10 472,6 тис. грн, хоча не мало стаціонарного (реабілітаційного) відділення.

²⁷ Вузли колінні шифр виробу 3R78, 3R41, гідравлічні – NK-6+L SYMPHONY.

²⁸ Плїцентричний колінний модуль шифр виробу 3A1800 KINEGEN.air, карбонова стопа шифр 5A410.

²⁹ 2022 рік – при вибірці 115 протезів – 60 протезів (52,5 відс.) – первинне протезування, січень-травень 2023 року при вибірці 55 протезів – 28 протезів (50,9 відс.) первинне протезування.

До того ж з листопада 2022 року до квітня 2023 року посада фахівця з реабілітації на підприємстві була вакантною.

ТОВ «Укрпротез» та ТОВ «Форвард-Орто» у 2022 році та I півріччі 2023 року здійснювали виготовлення засобів реабілітації для первинного протезування 4-х і 8-ми осіб з порушеннями опорно-рухового апарату на загальну суму 457,1 і 701,2 тис. грн відповідно без перебування таких осіб у стаціонарному (реабілітаційному) відділенні підприємства або в клініці УкрНЛПротезування, стаціонарних відділеннях закладів охорони здоров'я.

Підприємством «К1» виготовлялись протези та здійснювався ремонт 2-ма техніками–протезистами–ортезистами, які не мали спеціальної технічної освіти з напрямку протезування та ортезування або середньої освіти та сертифікатів про освоєння основних технологій виготовлення ТЗР, виданих закладом, акредитованим на право провадження навчальної діяльності. Водночас ці особи мали значний практичний досвід у цій сфері.

Довідково. У Національному класифікаторі України ДК 003:2010 «Класифікатор професій», затвердженому наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28.07.2010 № 327, наявні професії: інженер-протезист, інженер-технолог-протезист, технік-протезист. Відповідно до Довідника кваліфікаційних характеристик професій професіоналів. Випуск 80. Соціальні послуги, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.03.2017 № 518, посади інженера-технолог-протезиста, технолога ортопедичний, технік-протезист-ортезист, модельєра ортопедичного взуття, випробувач протезно-ортопедичних виробів належать до професіоналів та фахівців сфери протезування. Зазначені фахівці не мають медичної освіти, а посади інженера-технолога-протезиста, технолога ортопедичного, техника-протезиста-ортезиста, модельєра ортопедичного взуття, випробувача протезно-ортопедичних виробів у закладах охорони здоров'я не передбачені.

✓ Дніпропетровським відділенням Фонду у 55 випадках порушено на 2–155 днів термін прийняття рішення про компенсацію виплат за засоби реабілітації, визначений абзацом дванадцятим п. 44 Порядку № 321 (не більше ніж 14 робочих днів з дня отримання розрахункового документа). Це створило ризики несвоєчасного отримання особами з інвалідністю грошової компенсації на загальну суму 210,9 тис. гривень.

3.2.6. Оцінка стану повернення ТЗР у разі смерті особи з інвалідністю

Невжиття належних заходів щодо повернення ТЗР у разі смерті осіб з інвалідністю свідчить про неефективне управління матеріальними активами, створює ризики несвоєчасного забезпечення ТЗР осіб, які мають на це право, та втрати засобів реабілітації, придбаних коштом державного бюджету. У регіонах, де проведено аудит, встановлено фактів неповернення 1 545 одиниць ТЗР після смерті осіб з інвалідністю на загальну суму 22 050,3 тис. гривень.

3.2.6.1. Законодавча база

Пунктом 22 Порядку № 321 визначено, що у разі смерті особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю, іншої особи, виданий безоплатно засіб реабілітації, строк експлуатації якого не закінчився, повертається членами сім'ї померлої особи. У разі видачі несумісних засобів реабілітації, строк експлуатації яких не закінчився, такі засоби повертаються особою з інвалідністю, іншою особою, їх законним представником та законним представником дитини з інвалідністю. Перелік засобів реабілітації, що підлягають поверненню, та порядок їх повернення затверджуються Мінсоцполітики. У разі відмови осіб з інвалідністю, інших осіб, їх законних представників та законних представників дітей з інвалідністю, членів сім'ї померлих осіб повернути засоби реабілітації, зокрема несумісні, їх вилучення здійснюється **за рішенням суду за зверненням територіального відділення Фонду.**

Перелік виданих особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю та іншим окремим категоріям населення технічних та інших засобів реабілітації, що підлягають поверненню до структурних підрозділів з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах рад у разі смерті зазначених осіб та з інших причин, якщо строк їх експлуатації не закінчився, затверджений наказом Мінсоцполітики від 10.08.2018 № 1138 (зареєстрований у Міністерстві юстиції України 06.09.2018 за № 1014/32466), визначає їх повернення до структурних підрозділів з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах рад. Цим же наказом затверджено Порядок повернення та списання технічних та інших засобів реабілітації, пунктами 2 та 3 якого визначено, що повернення ТЗР, якими були забезпечені одинокі особи з інвалідністю та інші особи, які померли, **організують** структурні підрозділи з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчі органи міських, районних у містах рад та сервісні центри із забезпечення осіб з інвалідністю технічними та іншими засобами реабілітації та технічного обслуговування таких засобів. У разі відмови членів сім'ї померлої особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю, іншої особи повернути ТЗР, їх повернення проводиться в установленому законодавством порядку.

Пункт 23 Порядку № 321 визначає, що засоби реабілітації, які повернені особами з інвалідністю, іншими особами, їх законними представниками та законними представниками дітей з інвалідністю, а також такі, що перебувають на зберіганні в органах соціального захисту населення, територіальних відділеннях Фонду і не можуть використовуватися в подальшому, підлягають списанню в порядку, що встановлюється Мінсоцполітики. При цьому **механізм передавання ТЗР на зберігання до територіальних відділень Фонду не**

визначений, приміщення для зберігання ТЗР в цих відділеннях не передбачені.

3.2.6.2. Виявлений стан справ

За останні два роки кількість засобів реабілітації, які підлягають поверненню, становить **7 619 од.**: у 2021 році – 4 447 од. та у 2022 році – 3 172 од. (рисунок 1). Фактично за цей період повернено всього **4 150 од. ТЗР**: у 2021 році – 2 490 та у 2022 році – 1 660 од., або лише **54,5 відс. загальної кількості засобів реабілітації, які підлягали поверненню.**

Довідково. До березня 2023 року програмним продуктом ЦБІ (у реєстрі вивантажених Попередніх замовлень) не було передбачено колонки про настання смерті особи (інша причина зняття з обліку). Зазначена функція доопрацьована лише в березні 2023 року. Відповідно, лише в березні Фонд здійснив вивантаження даних, в яких зазначено настання смерті особи, та надіслав територіальним відділенням відповідні реєстри для здійснення моніторингу повернення засобів реабілітації після настання смерті.

Фонд не володіє інформацією щодо вартості ТЗР, які підлягають поверненню та які були повернуті, адже збір інформації Фондом щодо вартості ТЗР не унормовано Порядком № 321 та Порядком повернення № 1138. Лише в березні 2023 року було здійснено відповідне вивантаження даних з метою здійснення моніторингу повернення ТЗР.

Кількість звернень УПСЗН до територіальних відділень Фонду з питань повернення ТЗР за останні два роки становила 106: у 2021 році – 36 та у 2022 році – 70.

Загальна кількість направлених УПСЗН повідомлень до законних представників та членів сім'ї померлих осіб за останні два роки становила 4035: у 2021 році – 2278 та у 2022 році – 1757, при цьому **кількість повідомлень, надісланих територіальними відділеннями Фонду до законних представників та членів сім'ї померлих осіб, 59:** у 2021 році – 36 та у 2022 році – 23. Кількість осіб, з якими немає зв'язку або які відмовили у поверненні ТЗР, за два роки становить 768: у 2021 році – 409 та у 2022 році – 359.

За останні два роки із 24 територіальних відділень Фонду лише Кіровоградське відділення зверталось до суду: у 2021 році – 4 та у 2022 році – 9 разів, і це при тому, що пунктом 22 Порядку № 321 визначено: у разі відмови осіб з інвалідністю, інших осіб, їх законних представників та законних представників дітей з інвалідністю, членів сім'ї померлих осіб повернути засоби

реабілітації, зокрема несумісні, їх вилучення здійснюється за рішенням суду за зверненням територіального відділення Фонду.

За інформацією Фонду (лист від 15.05.2023 № 06-01/12-1248/03-02) функція повернення ТЗР, якими були забезпечені одинокі особи з інвалідністю та інші особи, які померли, закріплена за структурними підрозділами з питань соціального захисту населення, відповідно, територіальні відділення Фонду надіслали запити для отримання інформації за належністю. **На час проведення аудиту моніторинг повернення ТЗР відділеннями Фонду не здійснювався.**

Результати аудиту в територіальних відділеннях Фонду підтвердили незадовільну роботу органів соціального захисту населення в частині повернення засобів реабілітації, що свідчить про неефективне управління матеріальними активами та ризик втрати засобів реабілітації, придбаних коштом державного бюджету.

У регіонах, де проведено аудит, встановлено фактів неповернення 1 545 одиниць ТЗР після смерті осіб з інвалідністю на загальну суму **22 050,3 тис. грн:** по Вінницькій – 549 од. на 7 628,9 тис. грн, Дніпропетровській – 269 од. на 3 722,7 тис. грн, Одеській – 211 од. на 3 103,1 тис. грн, по Львівській – 262 од. на 3 795,4 тис. грн, Полтавській – 120 од. на 1 615,6 тис. грн, Київській – 87 од. на 1 526,2 тис. грн, Закарпатській – 47 од. на 658,4 тис. гривень.

Так, в Одеській області особу з інвалідністю гр. Ч. **02.09.2020** забезпечено електроскутером базовим WISKING вартістю 71,1 тис. грн терміном на 10 років, який після його смерті (10.01.2022) так і не повернено. Подібно у Київській області не забезпечено повернення після смерті (16.03.2021) особи з інвалідністю гр. Б. електроскутера WISKING, який був в експлуатації **1 рік 3 місяці**; не забезпечено повернення після смерті (24.06.2019) особи з інвалідністю гр. П. ліжка з механічним приводом (ЛІ-ІІІ) (термін експлуатації – пожиттєво) вартістю 21,75 тис. грн, яке видано особі 19.06.2019, тобто було в експлуатації всього **6 днів**.

До того ж бракує спеціальних приміщень для зберігання повернених ТЗР, строк експлуатації яких не закінчився, в результаті чого засоби реабілітації зберігаються у підвалах, коридорах та кабінетах, чим створено ризик суттєвого скорочення терміну їх експлуатації.

3.3. Аналіз стану планування та використання коштів державного бюджету за КПКВК 2507030 і 2507110.

3.3.1. Аналіз планування видатків

Підхід, який застосовується для формування кількісної та вартісної потреби у засобах реабілітації, унеможливив обґрунтований і достовірний

обрахунок потреби у коштах на цю мету. Це передусім зумовлено відсутністю єдиної методології (правил) обрахунку потреби в цих коштах, що суперечить пункту 5 частини першої статті 7 Бюджетного кодексу. Планові результативні показники виконання бюджетної програми щодо чисельності осіб, які потребують забезпечення та яких забезпечено ТЗР, при плануванні видатків на 2021 та 2022 роки відповідають даним статистичної звітності (форма 7) за 2019 та 2020 роки. При плануванні на 2023 рік за основу також взято дані звітності (форма 7) за 2020 рік (хоча обсяг видатків на 2023 рік порівняно з попередніми періодами збільшився практично вдвічі). Це заклало ризики некоректної оцінки досягнення мети і завдань бюджетної програми. Крім того, наразі не вирішено питання доопрацювання функціоналу ЦБІ в частині надання технічної можливості територіальним відділенням Фонду, використовуючи дані ЦБІ, розраховувати кількісну та вартісну потребу у ТЗР, що не відповідає вимогам пунктів 6 та 7 Порядку № 671.

3.3.1.1. Законодавча база

Згідно із статтею 35 Бюджетного кодексу головні розпорядники бюджетних коштів забезпечують складання бюджетних запитів для подання Мінфіну.

Механізм формування потреби у забезпеченні ТЗР врегульовано Порядком № 671. Фонд аналізує та узагальнює отриману від відділень Фонду інформацію за кількісними та вартісними показниками (при формуванні потреби в забезпеченні осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших осіб ТЗР, у тому числі у виплаті грошової компенсації та поштових витрат, пов'язаних з її виплатою, наданні послуг з післягарантійного ремонту ТЗР звіряє її з інформацією в ЦБІ) і подає Мінсоцполітики до 15 червня та 30 грудня (пункт 7 Порядку № 671).

У зв'язку із внесенням змін до Порядку № 321, з 01.06.2021 функції видачі направлень на забезпечення ТЗР покладено на територіальні відділення Фонду. Водночас через технічні причини територіальні відділення Фонду не можуть використовувати функціонал ЦБІ для визначення потреби у забезпеченні ТЗР, що зумовлює недовіру норм пунктів 6 та 7 Порядку № 671 та **необхідність самостійного обрахунку такої потреби Фондом.**

3.3.1.2. Виявлений стан справ

У 2021 та 2022 роках видатки на забезпечення окремих категорій населення України технічними та іншими засобами реабілітації планувалися за рахунок коштів загального фонду державного бюджету в складі зведеної бюджетної програми за КПКВК 2507030, у 2023 році – в складі бюджетної програми за КПКВК 2507110.

Довідково. Для перегрупування та структуризації видатків за цільовими групами громадян, на підтримку яких спрямовано діяльність Мінсоцполітики, було об'єднано такі

бюджетні програми: КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю», КПКВК 2507020 «Фінансова підтримка громадських об'єднань осіб з інвалідністю» та КПКВК 2507100 «Реабілітація дітей з інвалідністю» та у Державному бюджеті України на 2023 рік передбачено нову бюджетну програму за КПКВК 2507110 «Соціальний захист осіб з інвалідністю», головним розпорядником коштів за якою визначено Мінсоцполітики.

Планування видатків за КПКВК 2507030 на 2021 та 2022 роки за напрямом забезпечення ТЗР Мінсоцполітики здійснювало в повній відповідності з визначеною Фондом потребою, яка формувалася останнім на підставі розрахованої (за відсутності єдиної методології/правил) структурними підрозділами з питань соціального захисту населення кількісної та вартісної потреби у ТЗР на відповідний рік (направлялася відділенням Фонду) та даних статистичної звітності (форма 7) за 2019 та 2020 роки щодо чисельності осіб. Зазначена потреба була підставою для формування Фондом бюджетних запитів за КПКВК 2507030 на 2021–2023 та 2022–2024 роки, які надсилалися Мінсоцполітики та відповідно до яких Міністерство як головний розпорядник за цими коштами складало бюджетні запити, які надсилало до Мінфіну.

Через неможливість технічного доступу територіальних відділень Фонду до окремих опцій ЦБІ, Фондом самостійно (без залучення територіальних відділень) розраховувалася потреба у ТЗР на 2023 рік, що не відповідає вимогам п. 7 Порядку № 671. На підставі розрахованої потреби Фондом формувався бюджетний запит на 2023–2025 роки за **КПКВК 2507030 в обсязі 1 602 417,3 тис. гривень.**

Фактично потреба на 2023 рік Фондом розрахована як середнє значення кількості та вартості ТЗР, виданих за 2020–2021 роки, при цьому не взято до уваги ризику збільшення кількості осіб, які потребуватимуть такого забезпечення у 2023 році у зв'язку зі збройною агресією РФ проти України, а також можливого трикратного збільшення граничної ціни при забезпеченні ТЗР учасників бойових дій (2022 рік). Слід зауважити, що листом від 19.05.2022 № 06-01/12-718/08-01 Фонд звернувся до Мінсоцполітики про надання роз'яснення щодо врахування ймовірного збільшення кількості осіб, які потребуватимуть забезпечення ТЗР, при формуванні потреби на 2023 рік. Відповіді на цей лист Фондом не отримано.

При доопрацюванні проєкту держбюджету на 2023 рік бюджетна програма за КПКВК 2507030 була **замінена** іншою бюджетною програмою за КПКВК 2507110 «Соціальний захист осіб з інвалідністю», за якою Мінсоцполітики **самостійно**, враховуючи розрахунки Фонду за КПКВК 2507030, визначило кількісні та вартісні показники забезпечення ТЗР у межах граничного обсягу – 2 897 195,0 тис. гривень.

З огляду на зростання граничного обсягу видатків на 80 відс. (до 2 897 195,0 тис. грн проти 1 602 417,3 тис. грн) Мінсоцполітики збільшило на зазначений відсоток кількість ТЗР, що буде видано та поставлено (розраховану Фондом під обсяг 1 602 417,3 тис. грн), залишивши незмінними при цьому показники чисельності осіб, які потребують забезпечення та яких забезпечено

ТЗР, що відповідають даним статистичної звітності (форма № 7) за **січень-грудень 2020 року**. Зазначене свідчить про заниження планових результативних показників бюджетної програми в частині чисельності осіб, які потребують забезпечення та яких забезпечено ТЗР, що не дасть змоги в подальшому коректно оцінити досягнення її мети і завдань за цими показниками, про що вказано в інструктивному листі Мінфіну.

Щодо розроблення методологічних рекомендацій для формування потреби у забезпеченні ТЗР Фонд неодноразово звертався до Мінсоцполітики (листи від 09.11.2021 № 06-01/12-2526/08-01, від 19.05.2022 № 06-01/12-718/08-01, від 18.05.2023 № 06-01/12-1291/08-01), однак на час завершення аудиту цей документ так і **не створений**.

Показники бюджетних запитів, складених Мінсоцполітики, наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Показники щодо потреби та її задоволення на 2021–2023 роки в частині коштів на забезпечення осіб з інвалідністю ТЗР

Період (рік)	Розрахована потреба у коштах для забезпечення ТЗР		Бюджетний запит за КПКВК 2507030 (2021 та 2022 роки) та за КПКВК 2507110 (2023 рік)				Затверд жено без змін	Затвердже но (зі змiнами)	Врахуван ня потреби
			розподілено на напряму у межах граничного обсягу		додаткова потреба				
			млн грн	тис. од.	млн грн	тис.од.			
2021*	1 767,1	526,9	1 467,6	437,5	299,5	88,5	1467,6	1 481,9	83,1
2022	1 687,9	456,9	1 687,9	456,9	0,0	0,0	1 687,9	1 557,1	100,0
2023 (станом на 01.07. 2023)	2 897,2	731,0	2 897,2	731,0	0,0	0,0	2 795,0	2 795,0	100,0

Дані табл. 1 свідчать, що видатки на 2021 рік на забезпечення ТЗР не враховували додаткової потреби та затверджені на рівні граничних видатків у сумі 1467,6 млн грн, що задовольняло розраховану потребу на рівні 83,1 відсотка. Потреба на 2022 та 2023 роки задоволена на 100 відс. у сумі 1 687,9 та 2 795,0 млн грн відповідно. За рахунок затверджених видатків заплановано у 2021 році забезпечити осіб з інвалідністю ТРЗ у кількості 437,5 тис. од., у 2022 році – 456,9 тис. грн, у 2023 р. – 731,0 тис. одиниць.

Аудитом на місцях встановлено, що співставлення планових та фактичних даних дає підстави для висновку про необґрунтованість здійснених структурними підрозділами з питань соціального захисту населення розрахунків потреби у коштах для забезпечення ТЗР на 2021 та 2022 роки. Так, по Київській області потреба на 2021 рік у забезпеченні ТЗР становила 77 729,2 тис. грн, що

давало змогу забезпечити 20755 од. ТЗР. Фактичний обсяг фінансування був меншим від запланованого на 28 відс. (55,9 млн грн проти 77,7 млн грн), а кількість придбаних ТЗР – у 2,5 рази. Подібно і у 2022 році, при меншому на 13 відс. обсязі фактичного фінансування (60,3 проти 68,9 млн грн) придбано ТЗР в 2 рази менше.

3.3.2. Аналіз фінансування та використання бюджетних коштів

У 2021 році Фондом подано, а Мінсоцполітики профінансовано розподілів видатків на ТЗР на загальну суму 1 473 805,8 тис. грн, з яких використано 1 471 287,4 тис. грн, або 99,3 відс. затвердженого обсягу (бюджетна програма недовиконана на 10 611,4 тис. грн, або на 0,7 відс., з яких нерозподіленими залишилися 8 093,0 тис. грн, на місцях не використано 2 518,4 тис. гривень). У 2022 році із 1 552 333,97 тис. грн використано 1 542 999,7 тис. грн, або 99,1 відс. затвердженого обсягу (бюджетна програма недовиконана на 14 054,7 тис. грн, або на 0,9 відс., з яких нерозподіленими залишилися 4 720,5 тис. грн, на місцях не використано 9 334,2 тис. гривень).

Порівняно з попередніми роками обсяг фінансування на 2023 рік за вказаним напрямом збільшено практично вдвічі – 2 795 044,5 тис. грн, з яких станом на 01.07.2023 виділено 1 599 900,8 тис. грн, або 57,2 відс. річного обсягу видатків.

Зміни, внесені 12.04.2022 до пункту 41 Порядку № 321, змушують осіб з інвалідністю, яким необхідно здійснити заміну акумуляторів для крісел колісних з електроприводом або електроскутерів, придбавати їх за власний кошт та чекати на компенсацію їх вартості, що в умовах переважно низького доходу зазначеної категорії осіб, в окремих випадках робить заміну неможливою, в результаті чого особа з інвалідністю припиняє користування засобом реабілітації.

Мінсоцполітики не розроблено форми звітування за новою бюджетною програмою (КПКВК 2507110) та не приведено у відповідність із новою редакцією Порядку № 321 форму звітування, визначену додатком до Порядку № 671. Передбачене п. 25 Порядку № 321 звітування протягом 2,5 років здійснено Фондом один раз (станом на 01.07.2021).

Аудитом у регіонах встановлено низку випадків на загальну суму 13 235,58 тис. грн несвоєчасного відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій, що є порушенням частини п'ятої статті 9 Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

3.3.2.1. Законодавча база

Порядок № 321 визначає механізм безоплатного забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення засобами реабілітації, виплати їм грошової компенсації вартості за самостійно

придбані засоби реабілітації (далі – компенсація) та безготівкового перерахування коштів підприємствам, що виконали індивідуальні заявки цих осіб на виготовлення засобів реабілітації, надання послуг з їх ремонту.

Під час аудиту встановлено такі недоліки щодо окремих положень Порядку № 321, а саме:

Порядком № 321 не передбачено використання коштів на погашення кредиторської заборгованості при зміні бюджетної програми, за якою здійснюється фінансування забезпечення ТЗР, що **привело до неможливості її погашення по Дніпропетровській області;**

змiнами, внесеними до п. 41 Порядку № 321, встановлено, що сумарний розмір видатків на ремонт та технічне обслуговування засобів реабілітації за весь період експлуатації не може перевищувати 70 відсотків граничної ціни засобу, встановленої Мінсоцполітики. При цьому до видатків на ремонт крісел колісних з електроприводом або електроскутерів вартість заміни акумуляторів **не включається** (абзац дев'ятого пункту 41 Порядку № 41). Згідно з абзацом десятого пункту 41 Порядку № 321 (із змінами, внесеними згідно з Постановою № 454) вартість акумуляторів для їх заміни **відшкодовується** особам з інвалідністю у **разі їх самостійного придбання** або підприємству, що здійснило заміну акумуляторів, у межах граничних цін на засоби, за які виплачується компенсація вартості за самостійно придбані такі засоби.

Інструкція щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкція щодо застосування класифікації кредитування бюджету, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 12.03.2012 № 333, не передбачають КЕКВ, за яким можна було б обліковувати витрати з надання компенсації вартості акумулятора підприємству, що здійснило заміну акумуляторів, **а отже, єдиним способом здійснити компенсацію цієї вартості є надання її особам відповідної категорії**, що і підтвердили результати аудиту.

Пунктом 25 Порядку № 321 встановлено, що Порядок ведення звітності про забезпечення засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, інших осіб засобами реабілітації і виплату грошової компенсації вартості за самостійно придбані засоби реабілітації визначається Мінсоцполітики.

Відповідно до пункту 11 Порядку № 671 Фонд до 20 числа місяця, наступного за звітним, на підставі інформації, отриманої від відділень Фонду, та даних з ЦБІ подає Мінсоцполітики зведений звіт щодо використання коштів за напрямом «Забезпечення окремих категорій населення України технічними та іншими засобами реабілітації» (КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю») за формою згідно з додатком до цього Порядку.

Пунктом 7 Порядку використання коштів № 120 встановлено, що територіальні відділення Фонду, реабілітаційні заклади (центри комплексної реабілітації) та одержувачі шокквартилу до 10 числа місяця, що настає за звітним періодом, подають Фонду інформацію про використання бюджетних коштів та

виконання результативних показників. Фонд подає щокварталу до 15 числа місяця, що настає за звітним періодом, Мінсоцполітики узагальнену інформацію про використання бюджетних коштів та про виконання результативних показників.

3.3.2.2. Виявлений стан справ

Згідно з частиною другою статті 55 Бюджетного кодексу захищеними видатками бюджету визначаються видатки загального фонду, зокрема, на соціальне забезпечення; забезпечення осіб з інвалідністю технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення для індивідуального користування.

Захищеними видатками бюджету визнаються видатки загального фонду бюджету, обсяг яких не може змінюватися при здійсненні скорочення затверджених бюджетних призначень (частина перша статті 55 Бюджетного кодексу).

Відповідно до підпункту 1 пункту 22 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу в умовах воєнного стану стаття 55 цього Кодексу (захищені видатки) **не застосовується**.

Законами про державний бюджет Мінсоцполітики як головному розпорядникові бюджетних коштів за бюджетною програмою за **КПКВК 2507030** за рахунок загального фонду державного бюджету затверджені бюджетні призначення на 2021 рік у сумі 1 677 399,6 тис. грн, на 2022 рік – 1 897 696,3 тис. грн та на 2023 рік за **КПКВК 2507110** – 3 441 816,0 тис. гривень.

Видатки за напрямом забезпечення ТЗР на початку 2021 року становили 1 467 576,5 тис. грн (87,5 відс. видатків бюджетної програми), які протягом року **збільшилися до 1 481 898,8 тис. грн**, або на 14 322,3 тис. грн, через необхідність покриття видатків на оплату ремонтів ТЗР та поштових витрат.

На початок **2022 року** видатки за цим напрямом становили 1 687 873,2 тис. грн (88,9 відс. видатків бюджетної програми), які протягом року **зменшено до 1 557 054,4 тис. грн**, або на 130 818,8 тис. гривень.

Довідково. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2022 року № 401 «Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету» видатки скорочено на 168 818,8 тис. гривень. У листопаді 2022 року на підставі листа Мінсоцполітики здійснено перерозподіл кошторисних призначень у межах затвердженого Мінсоцполітики річного обсягу за КПКВК 2507030 між напрямками використання бюджетних коштів на загальну суму 38 000,0 тис. гривень.

Обсяг видатків на забезпечення ТЗР **на 2023 рік** Мінсоцполітики визначило в сумі 2 795 044,5 тис. грн (81,2 відс. загального обсягу видатків бюджетної програми за КПКВК 2507110), який станом на 01.07.2023 залишився незмінним. Зазначений обсяг видатків є на 102 150,5 тис. грн меншим від визначеного у

бюджетному запиті – 2 897 195,0 тис. грн, який, за розрахунками Міністерства, мав би задовольнити **100 відс. потреби**.

Дані щодо виділених та використаних у 2021 та 2022 роках коштів за КПКВК 2507030 та станом на 01.07.2023 за КПКВК 2507110, спрямованих на забезпечення ТЗР, наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

Дані щодо фінансування та використання у 2021– I півріччі 2023 року коштів державного бюджету (за КПКВК 2507030, 2507110) в частині забезпечення осіб з інвалідністю ТЗР

Період (рік)	Затверджено (зі змінами)	Розподілено та профінансовано	Касові видатки	тис. грн	
				Залишок невикористаних асигнувань на кінець року	Відсоток виконання бюджетної програми
2021	1 481 898,8	1 473 805,8	1 471 287,4	10 611,4	99,3
2022	1 557 054,4	1 552 333,9	1 542 999,7	14 054,7	99,1
2023 (станом на 01.07.2023)	2 795 044,5	1 599 900,8	965 786,6	X	X

Так, у 2021 році Фондом подано, а Мінсоцполітики профінансовано розподілів видатків ТЗР на загальну суму 1 473 805,8 тис. грн, з яких використано 1 471 287,4 тис. грн, або 99,3 відс. затвердженого обсягу. На кінець року бюджетна програма **недовиконана на 10 611,4 тис. грн**, або на 0,7 відс., з яких нерозподіленими залишилися 8 093,0 тис. грн, на місцях не використано 2 518,4 тис. гривень.

У 2022 році із 1 552 333,97 тис. грн виділених коштів використано 1 542 999,7 тис. грн, або 99,1 відсотка. Станом на 01.01.2023 бюджетна програма **недовиконана на 14 054,7 тис. грн, або на 0,9 відс.**, з яких нерозподіленими залишилися 4 720,5 тис. грн, на місцях не використано 9 334,2 тис. гривень.

Станом на 01.07.2023 Фондом подано, а Мінсоцполітики профінансовано розподілів видатків на забезпечення ТЗР у загальній сумі 1 599 900,8 тис. грн, що становить **57,2 відс. річного обсягу** видатків. За рахунок зазначених коштів передбачено фінансування придбання протезно-ортопедичних виробів – 1 043 675,34 тис. грн (65,2 відс. загального обсягу), протезів молочної залози – 35 778,54 тис. грн (2,2 відс), ортопедичного взуття – 157 616,38 тис. грн (9,9 відс.), крісел колісних – 256 383,27 тис. грн (16 відс), засобів реабілітації – 59 383,07 тис. грн (3,7 відс), спецзасобів для орієнтування, спілкування та обміну інформацією – 6 168,02 тис. грн (0,4 відс.), а також оплата післягарантійного ремонту ТЗР – 40 895,49 тис. грн (2,54 відс.) та поштових послуг – 0,67 тис. грн (0,04 відсотка).

Аудитом встановлено, що упродовж 2021–2022 років та I півріччя 2023 року в порушення п. 11 Порядку № 671 та п. 7 Порядку використання

коштів № 120 Фонд лише один раз (лист від 20.08.2021 № 06-01/12-1890/08/01) склав та надіслав Мінсоцполітики зведений звіт щодо використання коштів за напрямом «Забезпечення окремих категорій населення України технічними та іншими засобами реабілітації». Причина незвітування – незабезпечення Мінсоцполітики внесення змін до форми звітування, передбаченої додатком до Порядку № 671 (у зв'язку із кардинальною зміною механізму фінансування) та нерозроблення форми звітування за новою бюджетною програмою КПКВК 2507110 на 2023 рік.

Станом на 01.01.2022 дебіторська заборгованість за напрямом забезпечення ТЗР обліковувалась в сумі 178 486,8 тис. грн, яка за рік збільшилася на 75 146,1 тис. грн, або на 42,1 відс., та обліковувалася в сумі 253 632,9 тис. гривень. На 01.07.2023 загальний обсяг дебіторської заборгованості становив 17036,0 грн, з яких по Харківській області – 14 242,0 грн та Луганській – 2 794,0 грн (заборгованість не погашається через невизначеність місцезнаходження підприємств).

На початок 2021 року обсяг кредиторської заборгованості за напрямом забезпечення ТЗР становив 241,9 тис. грн, який станом на 01.01.2022 зменшився до 59,3 тис. гривень. Станом на 01.01.2023 кредиторська заборгованість збільшилась на 1222,5 тис. грн до 1281,8 тис. гривень. Станом на 01.07.2023 обліковується кредиторська заборгованість у сумі 1640,5 тис. грн та прострочена кредиторська заборгованість в сумі 11,0 тис. грн по Дніпропетровській області (Головне управління Державної казначейської служби України у Дніпропетровській області відмовилося погашати кредиторську заборгованість за рахунок коштів за КПКВК 2507110, мотивуючи це необхідністю внесення змін до паспорта бюджетної програми за КПКВК 2507110 або наданням письмового обґрунтування головного розпорядника щодо недоцільності внесення змін до паспорта).

Під час проведення аудиту в регіонах встановлено низку випадків на загальну суму **13 235,58 тис. грн** несвоєчасного відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій, що є порушенням частини п'ятої статті 9 Закону України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (зі змінами). Так, Закарпатським обласним відділенням Фонду у звіті про заборгованість за бюджетними коштами (форма № 7д) станом на 01.01.2023 відображено дебіторську заборгованість у сумі **22,3 тис. грн** за договорами, які відповідно до підтвердних документів на вказану звітну дату були повністю виконані. Станом на 01.01.2023 в бухгалтерському обліку Полтавського обласного відділення Фонду обліковувалась дебіторська заборгованість у сумі 70,949 тис. грн, в тому числі в сумі **56,382 тис. грн** за видані у грудні 2022 року ТОВ «Світ літньої людини та реабілітації» засоби реабілітації, через зволікання із підписанням акт приймання-передачі (підписаний 17.01.2023).

Підприємством «ОК» кредиторську заборгованість за отримане у грудні 2022 року авансування на забезпечення ТЗР відповідних категорій населення в

загальній сумі **2 527,5 тис. грн** не відображено ні за даними бухгалтерського обліку, ні у фінансовій звітності за 2022 рік. Крім того, внаслідок включення до акта приймання-передачі робіт (надання послуг) від 29.03.2023 № 13817458/2/23/226/1 недостовірних (не підтверджених бухгалтерським обліком) даних щодо відпуску (забезпечення осіб з інвалідністю) продукції, підприємство «ОК» в березні 2023 року безпідставно отримало від Львівського обласного відділення Фонду бюджетні кошти в сумі **1 994,4 тис. грн** у рахунок відшкодування вартості виробів ТЗР, які фактично були видані у наступному (квітні) місяці.

Відображення в облікових регістрах підприємства «ОС» господарських операцій не в тому звітному періоді, в якому вони були здійснені, призвело до завищення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності за 2021–2022 роки (рядок 1103 розділу «Актив» Балансу та рядок 1615 розділу «Пасив» Балансу форма № 1-м) залишків готової продукції та кредиторської заборгованості за фактично виданими особам з інвалідністю ТЗР, оплату за які проведено Вінницьким обласним відділенням Фонду за рахунок коштів державного бюджету у грудні 2021–2022 років, у сумах 3033,0 і 2478,5 тис. грн відповідно (загалом на суму **5511,5 тис. грн**), в тому числі за договорами з Вінницьким відділенням Фонду у сумах 2898,2 і 900,2 тис. грн відповідно.

Довідково. Підприємство «ОС» листом від 13.10.2023 № 497 повідомило Рахункову палату, що за результатами аудиту виправлені помилки, допущені у бухгалтерському обліку.

Підприємством «К1» у бухгалтерському обліку, зокрема накопичувальній відомості по рахунку 36 за січень 2023 року, відображено акти приймання-передачі робіт № 13308892/2/22/584, 585, 586 на загальну суму **3123,5 тис. грн**, підписані підприємством в односторонньому порядку.

3.3.3. Ефективність виконання бюджетної програми та проблемні питання, що супроводжують процес протезування

За рахунок використання **1 471 287,4 тис. грн** коштів бюджетної програми придбано та здійснено ремонт **315,8 тис. одиниць** засобів реабілітації, у 2022 році за рахунок **1 542 999,7 тис. грн – 302,4 тис. одиниць**. У першому півріччі 2023 року **965,8 млн грн** використано на придбання/ремонт **141,2 тис. одиниць** ТЗР.

Звіт про виконання паспорта бюджетної програми та результати оцінки ефективності засвідчили, що у 2021 та 2022 році бюджетна програма за напрямом забезпечення ТЗР щодо чисельності осіб, які потребували забезпечення та яких забезпечено ТЗР, недовиконана на **35-40 відсотків**, щодо кількості придбаних/відремонтованих ТЗР – на **25 відсотків**, що передусім пов'язано з недоліками при плануванні бюджетних коштів, зазначеними у цьому Звіті.

Зміни до паспорта бюджетної програми за КПКВК 2507030 упродовж 2022 року не вносилися, що призвело до неправильного відображення у звіті про виконання паспорта бюджетної програми за КПКВК 2507030 (далі – звіт про виконання паспорта) планових показників та показників відхилення між планом та фактом.

Через призупинення дії положень Бюджетного кодексу, які регулюють терміни подання звітів та оприлюднення їх на сайті головного розпорядника, звіт про виконання паспорта за 2022 рік Мінсоцполітики подано Мінфіну 02.06.2023, оприлюднено на офіційному сайті лише під час аудиту – 10.08.2023, а результати оцінки ефективності бюджетної програми за КПКВК 2507030 – 09.06.2023, тобто з недотриманням на 3,5 та 5,5 місяців раніше встановлених строків.

Узагальнені висновки звіту про виконання паспорта та результатів оцінки ефективності не відповідали вимогам п. 8 розділу III Правил № 1098 та п.п. 8 п. 3 розділу IV Порядку № 223 і не давали змоги встановити досягнення мети бюджетної програми та її ефективності.

Крім того, аудитом встановлено, що мають місце проблеми з підбором кваліфікованих кадрів, які потрібні для безперебійної роботи підприємств цієї галузі та якісного надання послуг. У системах професійно-технічного навчання і вищої освіти не розроблені програми підготовки спеціалістів протезно-ортопедичної сфери: техніків-протезистів-ортезистів, складальників верху взуття, модельєрів колодок, розкрійників шкіри та хутра, затягувальників взуття, механіків протезно-ортопедичних виробів. Фахівців для належного обслуговування високотехнологічних засобів реабілітації часто не вистачає.

3.3.3.1. Законодавча база

Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання затверджені наказом Мінфіну від 29.12.2002 № 1098 (у редакції наказу Мінфіну від 14 січня 2008 року № 19), зареєстровані у Міністерстві юстиції України 21 січня 2003 року за № 47/7368 (далі – Правила № 1098), а Порядок здійснення оцінки ефективності бюджетних програм головними розпорядниками коштів державного бюджету – наказом Мінфіну від 19 травня 2020 року № 223, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 09 липня 2020 року за № 646/34929 (далі – Порядок № 223).

Пунктом 22 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу встановлено: в умовах воєнного стану або для здійснення згідно із законом заходів загальної мобілізації частина п'ята статті 28 цього Кодексу **не застосовується**, тобто наразі не визначено строків для оприлюднення головними розпорядниками на своїх офіційних сайтах, зокрема, паспортів бюджетних

програм, звітів про виконання паспортів та результатів оцінки ефективності бюджетних програм за звітний період.

3.3.3.2. Виявлений стан справ

За рахунок використання у 2021 році 1 471 287,4 тис. грн коштів бюджетної програми придбано та здійснено ремонт 315,8 тис. од. засобів реабілітації, у 2022 році за рахунок 1 542 999,7 тис. грн – 302,4 тис. одиниць. У першому півріччі 2023 року 965,8 млн грн використано на придбання/ремонт 141,2 тис. од. ТЗР. Візуалізація напрямів використання коштів у 2021–I півріччя 2023 року наведена на рисунку 2.

<p>У 2021 році 1 471,3 млн грн використано на придбання/ремонт 315,8 тис. од. ТЗР; у 2022 році 1 543 млн грн – на придбання/ремонт 302,4 тис. од. ТЗР; станом на 01.07.2023 965,8 млн грн використано на придбання/ремонт 141,2 тис. од. ТЗР у тому числі на:</p>			
<p>2021 р. – 01.07.2023 671 млн грн на 30,5 тис. од. ТЗР</p>	<p>Крісла колісні</p> 	<p>Протезно-ортопедичні вироби</p> 	<p>2021 р. – 01.07.2023 2398,8 млн грн на 94,5 тис. од. ТЗР</p>
<p>2021 р. – 01.07.2023 489,2 млн грн на 343,3 тис. од. ТЗР</p>	<p>Ортопедичне взуття</p> 	<p>Протез молочної залози</p> 	<p>2021 р. – 01.07.2023 133,1 млн грн на 222,8 тис. од. ТЗР</p>
<p>2021 р. – 01.07.2023 152,6 млн грн на 54,9 тис. од. ТЗР</p>	<p>Засоби реабілітації</p> 	<p>Післягарантійний ремонт ТЗР</p> 	<p>2021 р. – 01.07.2023 113,8 млн грн на 6,4 тис. од. ТЗР</p>
<p>Компенсація за самостійно придбані ТЗР (спеціальні засоби для спілкування та обміну інформацією, акумулятори, наконечники тощо)</p> 			<p>2021 р. – 01.07.2023 21,6 млн грн на 7 тис. од. ТЗР</p>

Рисунок 2. Напрями використання коштів на забезпечення ТЗР у 2021, 2022 роках та I півріччі 2023 року.

Формування паспортів на 2021 та 2022 роки Мінсоцполітики здійснено у відповідності із показниками бюджетного запиту на цей період та сформованого Фондом проекту паспорта.

У зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ в Україну у 2022 році, обсяг видатків щодо забезпечення ТЗР скорочено на 130 818,8 тис. гривень. Водночас зміни до паспорта на 2022 рік Мінсоцполітики не вносилися, що призвело до **неправильного відображення у звіті про виконання паспорта планових показників та показників відхилення між планом та фактом**. Так, через невнесення протягом 2022 року Мінсоцполітики змін до паспорта за напрямом «забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації з інвалідністю, дітей з інвалідністю, інших категорій населення України» затверджений обсяг видатків наведено без урахування змін його обсягу, які відбулися протягом року (зазначено 1 687 873,2 тис. грн замість 1 557 054,4 тис. грн), що в свою чергу зумовило неправильне визначення показника щодо обсягу відхилення між планом та фактом у звіті про виконання паспорта (зазначено 144 873,5 тис. грн замість 130 818,8 тис. гривень).

Довідково. За поясненням Мінсоцполітики, Мінфіном довідки про внесення змін до розпису державного бюджету до Міністерства не подавалися, як наслідок, зміни до паспорта програми за КПКВК 2507030 у 2022 році не вносились.

Через призупинення дії положень Бюджетного кодексу, які регулюють терміни подання звітів та оприлюднення їх на сайті головного розпорядника, звіт про виконання паспорта за 2022 рік Мінсоцполітики подано Мінфіну 02.06.2023, оприлюднено на офіційному сайті лише під час аудиту – 10.08.2023, а результати оцінки ефективності бюджетної програми за КПКВК 2507030 – 09.06.2023, тобто з недотриманням на 3,5 та 5,5 місяців раніше встановлених строків.

Аналіз результативних показників бюджетної програми за 2021 та 2022 роки за напрямом забезпечення ТЗР засвідчив їх **постійне недовиконання** за показниками затрат та продукту. Так, за даними звіту про виконання паспорта за 2021 рік значним є відхилення між фактичними та плановими показниками щодо **чисельність осіб**, які потребували забезпечення ТЗР (недовиконання становить 67,7 тис. осіб, або 35,2 відс. плану) та яких забезпечено ТЗР (74,6 тис. осіб, або 45,1 відсотка). Така ж тенденція прослідковується і у 2022 році, недовиконання за вказаними показниками становить 52,8 та 48 тис. осіб, або 36 та 35,3 відс. відповідно.

Загальний обсяг **недовиконання** за кількісними показниками забезпечення ТЗР у 2021 році становить **104,8 тис. од.**, або **25 відс.** плану, у 2022 році – **95,1 тис. од.**, або **24 відс.** (397,5 тис. од. проти 302,4 тис. од., аналіз здійснено за результативними показниками оцінки ефективності з урахуванням змін). Натомість практично всі показники ефективності – **середні витрати на одиницю виробу** – у 2021 та 2022 роках **перевиконані** (фактичні витрати більші від планових), насамперед це стосується витрат на ремонт, які за 2021 рік перевищили плановий показник за одиницю виробу на 4,8 тис. грн, або на 40 відс., а за 2022 рік – 5,3 тис. грн, або 42,5 відсотка.

Узагальнений висновок про виконання бюджетної програми за КПКВК 2507030 у звітах про виконання паспорта за 2021 та 2022 роки, попри

недовиконання кількісних показників та перевиконання за середніми вартісними показниками, взагалі **не містить інформації про ступінь досягнення мети** та стан виконання завдань, що не відповідає вимогам п. 8 розділу III Правил № 1098.

Крім того, в узагальненому висновку Результатів оцінки ефективності за 2021 та 2022 роки в порушення п.п. 8 п. 3 розділу IV Порядку № 223 не наведено інформації, зокрема, про рівень досягнення мети, ефективність системи планування та управління бюджетними коштами, а тільки міститься інформація про кількість придбаних ТЗР, що не може характеризувати ефективність та результативність бюджетної програми за напрямом забезпечення ТЗР.

✓ Дослідження проблемних питань щодо забезпечення ТЗР

Аудитом встановлено, що **державного замовлення** на вкрай необхідну професію протезиста в Україні **немає**. Відповідно, в системах професійно-технічного навчання і вищої освіти України **не розроблено програм підготовки спеціалістів протезно-ортопедичної сфери**: техніків-протезистів-ортезистів, складальників верху взуття, модельєрів колодок, розкрійників шкіри та хутра, затягувальників взуття, механіків протезно-ортопедичних виробів. Зазначене ускладнює підбір кваліфікованих кадрів, які потрібні для безперервної роботи підприємств цієї галузі та якісного надання послуг, оскільки частина фахівців, які працюють на підприємствах, є передпенсійного та пенсійного віку. Фахівців для належного обслуговування високотехнологічних засобів реабілітації часто не вистачає.

Також не передбачено **можливості перепідготовки та підвищення кваліфікації**, у тому числі онлайн, працівників цеху виготовлення ортопедичного взуття у професійно-технічних та вищих навчальних закладах через відсутність таких закладів (закриття професійно-технічних училищ) та післядипломної освіти за відповідними напрямками («технологія і дизайн» тощо).

Відповідно до Порядку забезпечення осіб з обмеженнями повсякденного функціонування медичними виробами, в тому числі допоміжними засобами реабілітації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 року № 1462 «Деякі питання організації реабілітації у сфері здоров'я», визначено, що заходи з реабілітації у сфері охорони здоров'я особам з обмеженнями повсякденного функціонування протягом гострого, після гострого та довготривалого реабілітаційних періодів проводяться мультидисциплінарною реабілітаційною командою у реабілітаційних закладах, реабілітаційних відділеннях, підрозділах закладів охорони здоров'я та за їх межами незалежно від форми власності та організаційно-правової форми, які одержали **ліцензію** на провадження господарської діяльності з медичної практики, що передбачає право здійснення реабілітації у сфері охорони здоров'я, та надають реабілітаційну допомогу відповідно до галузевих стандартів у сфері охорони здоров'я.

Отже, затикування процесу реорганізації казенних експериментальних протезно-ортопедичних підприємств **унеможлиблює** отримання ним ліцензії на реабілітаційні послуги; впровадження надання реабілітаційних послуг мультидисциплінарною реабілітаційною командою та одночасним забезпеченням допоміжними засобами реабілітації; укладання договорів з Національною службою здоров'я України та отримання пов'язаних з цим фінансових ресурсів.

Матеріально-технічне оснащення казенних підприємств з виготовлення засобів реабілітації є зношеним та застарілим.

3.4. Оцінка стану внутрішнього контролю

Система внутрішнього контролю Мінсоцполітики нормативно закріплена у локальних нормативних актах, що дає можливість стверджувати про часткову побудову першого елемента внутрішнього контролю, а саме формування внутрішнього середовища. У той же час протягом 2021–2022 років та I півріччя 2023 року Мінсоцполітики не провадилась діяльність з метою ідентифікації ризиків та проведення їх оцінки. Крім того, не дотримано передбаченого Постановою № 1062 принципу делегування повноважень – розподіл повноважень та чітке визначення обов'язків керівництва та працівників установи, надання їм відповідних прав та ресурсів, необхідних для виконання посадових обов'язків.

У цілому функціонуюча в Мінсоцполітики система внутрішнього контролю не забезпечує реалізації превентивної функції, результативного та законного використання бюджетних коштів. Через неналежну організацію Мінсоцполітики не забезпечено дієвого контролю за своєчасним і повним вжиттям об'єктами аудиту ефективних заходів для усунення порушень і недоліків та запобігання їм у подальшому.

3.4.1. Законодавча база

Частиною третьою статті 26 Бюджетного кодексу встановлено, що розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організують внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечують їх здійснення у своїх установах і на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери управління таких розпорядників бюджетних коштів. Вимоги до здійснення внутрішнього контролю визначені в Основних засадах здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, затверджених Постановою № 1062.

Методичні рекомендації з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та підвідомчих бюджетних установах, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 14 вересня 2012 року № 995 (із змінами), визначають рекомендовану схему організації внутрішнього контролю в установах. Постановою Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 року № 1001 «Деякі питання здійснення внутрішнього аудиту

та утворення підрозділів внутрішнього аудиту» затверджено Порядок здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту (далі – Порядок № 1001), яким визначено механізм утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та регламентовано питання їх діяльності.

3.4.2. Виявлений стан справ

Підпунктом 19 пункту 10 Положення про Мінсоцполітики № 423 передбачено, що Міністр організовує внутрішній контроль і внутрішній аудит та забезпечує їх здійснення в апараті Мінсоцполітики.

Встановлено, що відповідно до вимог Порядку № 1001 у Мінсоцполітики функціонує відділ внутрішнього аудиту штатною чисельністю – 7 од., фактичною – 5, з них працюючих – 4 (заступник начальника відділу увільнений від виконання посадових обов'язків через призов на військову службу під час мобілізації з 13.03.2022), вакантними є 2 посади: начальника відділу та головного спеціаліста (начальник відділу звільнений 31.05.2023 за переведенням до Державної аудиторської служби України).

Операційним зведеним Планом діяльності з внутрішнього аудиту на 2021 рік Мінсоцполітики (зі змінами), затвердженим Міністром соціальної політики України М. Лазебною, **не передбачено проведення внутрішнього аудиту в частині забезпечення окремих категорій населення України технічними та іншими засобами реабілітації за КПКВК 2507030 ні відділом внутрішнього аудиту Мінсоцполітики, ні сектором внутрішнього аудиту Фонду.**

Операційний зведений План діяльності з внутрішнього аудиту на 2022 рік Мінсоцполітики (зі змінами), затверджений Міністром соціальної політики України М. Лазебною, містить інформацію щодо плану діяльності відділу внутрішнього аудиту Мінсоцполітики та сектору внутрішнього аудиту Фонду. Зокрема, п. 2 Плану визначено проведення у I півріччі 2022 року відділом внутрішнього аудиту Мінсоцполітики у Фонді внутрішнього аудиту «Бюджетна програма КПКВК 2507030 «Заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації осіб з інвалідністю» за напрямом «Забезпечення окремих категорій населення України технічними та іншими засобами реабілітації» та діяльність окремих протезно-ортопедичних підприємств» за 2020–2021 роки та завершений період 2022 року». **Встановлено, що цей аудит у Фонді не проводився.** Крім того, **зазначеним Планом не передбачено проведення сектором внутрішнього аудиту Фонду аудиту в частині забезпечення окремих категорій населення України технічними та іншими засобами реабілітації за КПКВК 2507030.**

Зведений план діяльності з внутрішнього аудиту на 2023–2025 роки затверджений Міністром соціальної політики О. Жолнович 29.12.2022. Пунктом 4 розділу V Плану визначено проведення у I півріччі 2023 року сектором внутрішнього аудиту Фонду внутрішнього аудиту «Бюджетна програма

КПКВК 2507110 «Соціальний захист осіб з інвалідністю» за напрямом «Забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення» за 2020–2021 роки та завершений період 2022 року», хоча КПКВК 2507110 діє лише з 2023 року. **У встановлені строки цей аудит сектором внутрішнього аудиту не проводився.**

Порядок оцінки та підвищення якості внутрішнього аудиту в Міністерстві соціальної політики України затверджений наказом Мінсоцполітики від 17.07.2015 № 739 і на час аудиту **не приведений у відповідність із Постановою № 1062.**

Відділом внутрішнього аудиту під час проведення протягом 2021 року трьох внутрішніх аудитів діяльності окремих казенних експериментальних протезно-ортопедичних підприємств не встановлено порушень, що призвели до втрат фінансових та матеріальних ресурсів, у частині забезпечення окремих категорій населення України технічними та іншими засобами реабілітації.

Відповідно до пункту 5 Постанови № 1062 система внутрішнього контролю в установі, зокрема, включає управління ризиками – діяльність керівництва та працівників установи з ідентифікації ризиків, проведення їх оцінки, визначення способів реагування на ідентифіковані та оцінені ризики, здійснення перегляду ідентифікованих та оцінених ризиків для виявлення нових та таких, що зазнали змін.

Елементи внутрішнього контролю є взаємопов'язаними, стосуються всієї діяльності та фінансових і нефінансових процесів в установі. Керівник установи забезпечує належне функціонування та зв'язок усіх елементів внутрішнього контролю.

Наказом № 203 утворено робочу групу з управління ризиками в апараті Мінсоцполітики та затверджено її склад у кількості 34 осіб. Наказом Мінсоцполітики від 16.09.2022 № 254 внесено зміни до складу робочої групи з управління ризиками, однак **його не приведено у відповідність зі структурою апарату Мінсоцполітики, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 19.03.2020 № 451 (зі змінами).**

Наказом № 203 затверджено положення про робочу групу з управління ризиками (п. 2), доручено управлінню внутрішнього аудиту Мінсоцполітики забезпечити роботу цієї групи (п. 3).

Пунктом 4 Положення про робочу групу з управління ризиками (далі – Положення) визначені її основні завдання, які протягом 2021–2022 років та I півріччя 2023 року **так і не були реалізовані**, зокрема:

не здійснювався аналіз ідентифікації ризиків діяльності структурних підрозділів апарату, які можуть негативно вплинути на виконання завдань, покладених на Мінсоцполітики. Як наслідок, не оцінювались ідентифіковані ризики за ймовірністю їх виникнення та суттєвістю впливу на здатність апарату

Мінсоцполітики виконувати визначені актами законодавства завдання та функції для досягнення встановлених мети (місії), стратегічних та інших цілей діяльності;

не визначались способи реагування на ідентифіковані та оцінені ризики; не переглядалися ідентифіковані та оцінені ризики для виявлення нових та таких, що зазнали змін.

Крім того, робоча група з управління ризиками відповідно до покладених на неї завдань (пункт 5 Положення):

не проводила класифікації ідентифікованих ризиків за категоріями (зовнішні, внутрішні) та видами (нормативно-правові, операційно-технологічні, фінансово-господарські, програмно-технічні, кадрові тощо);

не оцінювала ідентифікованих ризиків за ймовірністю їх виникнення та суттєвістю впливу; за ступенем ризику (складання матриці оцінки ризиків та формування реєстру ризиків);

не визначала способів реагування на ідентифіковані та оцінені ризики: зменшення (вжиття заходів, які сприяють зменшенню або повному усуненню ймовірності виникнення ризиків та/або їхнього впливу), прийняття (якщо вплив на діяльність буде мінімальним, витрати на заходи контролю будуть надмірно високими);

не розробляла заходів контролю щодо зменшення впливу ризиків із визначенням терміну виконання та виконавців, відповідальних за проведення заходів (план заходів);

не проводила щорічного моніторингу виконання заходів контролю, спрямованих на зменшення впливу ризиків;

не переглядала ідентифікованих та оцінених ризиків для виявлення нових та таких, що зазнали змін.

Головою робочої групи з управління ризиками (державний секретар) в порушення пункту 12 Положення **не організовано її роботи.**

У порушення пункту 16 Положення упродовж останніх 2,5 років жодного засідання не відбулось, жодного рішення не ухвалено, відповідно, протоколів засідань немає.

Фактично протягом 2021–2022 років та I півріччя 2023 року робочою групою з управління ризиками не провадилась діяльність з метою ідентифікації ризиків, їх оцінювання для зменшення впливу.

До того ж внутрішніми документами Мінсоцполітики не врегульовані питання управління ризиками, зокрема визначення відповідальних посадових осіб за координацію управління та ідентифікацію ризиків в установі та кожному структурному підрозділі, чим не дотримано вимог пункту 8 Постанови № 1062.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АТО	Антитерористична операція
Бюджетний кодекс	Бюджетний кодекс України від 08 липня 2010 року № 2456-VI (зі змінами і доповненнями)
ВЛК	Військово-лікарська комісія
Господарський кодекс	Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436 (зі змінами і доповненнями)
Держлікслужба	Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками
Експертна комісія	Експертна комісія Мінсоцполітики щодо встановлення відповідності кваліфікаційним вимогам підприємств усіх форм власності - кандидатів на виготовлення, постачання, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації
Закон № 875	Закон України від 21 березня 1991 року № 875-XII «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», із змінами
Закон № 2017	Закон України від 05 жовтня 2000 року № 2017-III «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», із змінами
Закон № 2961	Закон України від 06 жовтня 2005 року № 2961-IV «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», із змінами
Закон № 4523	Закон України від 15 березня 2012 року № 4523-VI «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг», із змінами
Закон № 124	Закон України від 15 січня 2015 року № 124-VIII «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», із змінами
Закон № 1962	Закон України від 15 грудня 2021 року № 1962-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління сферою охорони здоров'я та забезпечення медичного обслуговування населення»
Кваліфікаційні вимоги	Кваліфікаційні вимоги до підприємств усіх форм власності - кандидатів на виготовлення, постачання, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації, затверджені наказом Мінсоцполітики від 09 серпня 2016 року № 871 «Деякі питання придбання технічних та інших засобів реабілітації» (зарєстровано в Міністерстві юстиції України 02 вересня 2016 року за № 1211/29341)
Класифікатор	Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів, затверджений наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 17 червня 2002 року № 293

КПКВК	Код програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету
ЛКК	Лікарсько-консультативна комісія
Мінфін	Міністерство фінансів України
Мінекономіки	Міністерство економіки України
Мінсоцполітики	Міністерство соціальної політики України
МОН	Міністерство освіти і науки України
МОЗ	Міністерство охорони здоров'я України
МСЕК	Медико-соціальна експертна комісія
Наказ № 203	Наказ Мінсоцполітики від 13 лютого 2019 року № 203 «Про деякі питання ідентифікації, оцінки та управління ризиками в Міністерстві соціальної політики України»
Наказ № 77	Наказ Мінсоцполітики від 22 серпня 2019 року №77 «Про затвердження форми звітності № 7 «Звіт про забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації» та Інструкції щодо її заповнення» (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 08 лютого 2019 року за № 143/33114)
Національний план дій	Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2021 року № 285-р
ООС	Операція об'єднаних сил
ОСЗН	Органи соціального захисту населення
Особи з інвалідністю	Особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та інші окремі категорії населення
Підприємство «А»	ТОВ «Антис-орто»
Підприємство «Б»	ТОВ «Без обмежень»
Підприємство «Д»	Приватне підприємство «Протезно-ортопедична «Допомога»
Підприємство «К1»	Вінницьке казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство
Підприємство «К2»	Дніпропетровське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство
Підприємство «К3»	Одеське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство
Підприємство «К4»	Полтавське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство

Підприємство «К5»	Київське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство
Підприємство «К6»	Львівське казенне експериментальне протезно-ортопедичне підприємство
Підприємство «О»	ТОВ «Ортопед»
Підприємство «ОК»	Підприємство «Орто-Крок» ЛОГО «ПЛ»
Підприємство «ОС»	Приватне підприємство «Ортопедсервісцентр»
Підприємство «ОТ»	ТОВ «Орто-Трейд»
Підприємство «ПК»	ТОВ «Приватне Київське протезно-ортопедичне підприємство»
Підприємство «Т»	Приватна фірма «Теллус»
Положення про ЦБІ № 121	Положення про централізований банк даних з проблем інвалідності, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2011 року № 121 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 року № 1205), із змінами
Положення про Фонд № 129	Положення про Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю затверджене наказом Міністерства соціальної політики України від 14 квітня 2011 року № 129 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 28 квітня 2011 року за № 528/19266)
Положення про Мінсоцполітики № 423	Положення про Міністерство соціальної політики України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 423
Положення № 871	Положення про Експертну комісію Мінсоцполітики України щодо встановлення відповідності кваліфікаційним вимогам підприємств усіх форм власності - кандидатів на виготовлення, постачання, ремонт та технічне обслуговування технічних та інших засобів реабілітації, порядок її роботи, затверджене наказом Мінсоцполітики від 09 серпня 2016 року № 871 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 02 вересня 2016 року за № 1211/29341)
Положення про Робочу групу	Положення про Робочу групу із формування граничних цін на технічні та інші засоби реабілітації для осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення, затверджене наказом Мінсоцполітики від 17 грудня 2018 року № 1900 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 02 січня 2019 року за № 2/32973)
Порядок № 321	Порядок забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 05 грудня 2012 року № 321 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 362)

Порядок № 518	Порядок протезування та ортезування виробами підвищеної функціональності за новітніми технологіями та технологіями виготовлення, які відсутні в Україні, та/або спеціальними виробами для занять спортом окремих категорій громадян, які втратили функціональні можливості кінцівки або кінцівок, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 518, зі змінами
Порядок повернення № 1138	Порядок повернення та списання технічних та інших засобів реабілітації, затверджений наказом Мінсоцполітики від 10 серпня 2018 року № 1138 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 06 вересня 2018 року за № 1015/32467)
Порядок № 671	Порядок взаємодії Міністерства соціальної політики України та Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю із забезпечення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, інших осіб технічними та іншими засобами реабілітації, затверджений наказом Мінсоцполітики від 30 вересня 2020 року № 671 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 20 листопада 2020 року за № 1158/35441)
Порядок моніторингу № 873	Порядок моніторингу забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, огляду технічних та інших засобів реабілітації та оцінки якості надання послуг особі з інвалідністю, дитині з інвалідністю, іншій особі, затверджений наказом Мінсоцполітики від 30 грудня 2020 року № 873 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 21 січня 2021 року за № 93/35715)
Порядок призначення ТЗР № 134	Порядок призначення технічних засобів реабілітації відповідно до функціональних можливостей особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю, учасника антитерористичної операції, затверджений наказом Мінсоцполітики від 17 березня 2021 року № 134 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 01 квітня 2021 року за № 429/36051)
Перелік № 309	Перелік технічних та інших засобів реабілітації для осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення, за які виплачується грошова компенсація їх вартості, затверджений наказом Мінсоцполітики від 04 червня 2021 року № 309 (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 23 липня 2021 року за № 953/36575)
Порядок використання коштів № 120	Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті на соціальний захист осіб з інвалідністю, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04 лютого 2023 року № 120
Постанова № 1062	Постанова Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 року № 1062 «Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001»

Робоча група	Робоча група Мінсоцполітики із формування граничних цін на технічні та інші засоби реабілітації для осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення
ТЗР	Допоміжні засоби реабілітації (технічні та інші засоби реабілітації)
УПСЗН	Управління соціального захисту населення
Фонд	Фонд соціального захисту осіб з інвалідністю
ЦБІ	Централізований банк даних з проблем інвалідності
Цивільний кодекс	Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV (зі змінами і доповненнями)
ЦНАП	Центр надання адміністративних послуг
ЦОВВ	Центральні органи виконавчої влади